

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

MEDYA VE ŞİDDET

Medyadaki Şiddet Olgusunun Toplumsal Hayata
Yansıması Hakkında Niceliksel Araştırma:
Gaziantep İl Örneği, 2016

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HÜSEYİN KURŞUN

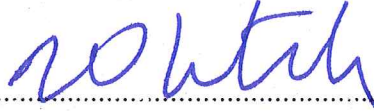
141127201

Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. Nurgün OKTİK

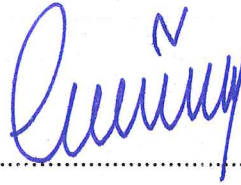
İstanbul, Nisan 2017

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

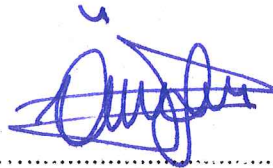
05.05.2017 tarihinde tezinin savunmasını yapan Hüseyin KURŞUN'a ait "Medya ve Şiddet: Medyadaki Şiddet Olgusunun Toplumsal Hayata Yansıması Hakkında Niceliksel Bir Araştırma" Gaziantep İl Örneği, 2016" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sosyoloji Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak ~~Oy Birliği/Oy Çoğunluğuyla~~ Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Nurgün OKTİK
(Jüri Başkanı)-Danışman

Doç. Dr. Güncel ÖNKAL
(Üye)

Doç. Dr. Özgür SARI
(Üye)

YEMİN METNİ

02/06/2017

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Medya ve Şiddet: Medyadaki Şiddet Olgusunun Toplumsal Hayata Yansıması Hakkında Niceliksel Araştırma: Gaziantep İl Örneği , 2016 ” adlı çalışmanın, proje safhasından sonuçlanmasına kadar olan bütün süreçlerinde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımda yazıldığını ve yararlandığım bütün eserlerin “Kaynakça”da gösterilenlerden oluştuğunu, “Kaynakça”da yer alan bu eserlerden metin içinde atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

141127201
Hüseyin KURŞUN

Urkund Analysis Result

Analysed Document: Hüseyin Kurşun.docx (D25475636)
Submitted: 2017-02-03 11:58:00
Submitted By: seydaerdogmus@maltepe.edu.tr
Significance: 3 %

Sources included in the report:

Merve Özdemir.docx (D24636753)
142101081 BİRSEN YILDIRIM.pdf (D23138850)
mehmet naci bal bb tezim.rtf (D20783278)
<http://docplayer.biz.tr/17270267-Bir-siddet-potansiyeli-olarak-medya-yrd-doc-dr-a-halim-ulas-ataturk-iversitesi-kazim-karabekir-egitim-fakultesi-erzurum-turkiye.html>
<http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/28054/tez.pdf>

Instances where selected sources appear:

19

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
TABLO LİSTESİ.....	iii
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii
1. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
ŞİDDET, ŞİDDET TÜRLERİ VE KAYNAKLARI.....	6
1.1. Kavram Olarak Şiddet Tanımı.....	6
1.2. Sosyoloji ve Şiddet.....	8
a. Pierre Bourdieu'nun Sembolik Şiddet Kuramı.....	9
b. Collins ve Şiddet Tüneli.....	11
1.3. Şiddet Türleri.....	12
1.3.1. Duygusal ya da Psikolojik Şiddet.....	13
1.3.2. Fiziksel Şiddet.....	13
1.3.3. Cinsel Şiddet.....	14
1.3.4. Ekonomik Şiddet.....	15
1.4. Şiddetin Kaynağı İle İlgili Temel Kuramlar.....	15
1.4.1. Biyolojik ve Psikolojik Kaynaklar.....	16
a. Biyolojik Kaynaklar.....	17
b. Psikolojik Kaynaklar.....	17
1.4.2. Sosyo – Kültürel ve Ekonomik Kaynaklar.....	18
a. Kültür ve Şiddet İlişkisi.....	19
b. Aile ve Şiddet ilişkisi.....	21
c. Ekonomi ve Şiddet İlişkisi.....	23
d. Sosyal Öğrenme ve Şiddet.....	25
e. Kitle İletişim Araçları ve Şiddet.....	27
2. BÖLÜM.....	29
MEDYA.....	29
2.1. Medya Türleri.....	32
a. Yazılı Medya.....	32
b. Görsel - İşitsel Medya.....	33
2.2. Medyanın İşlevleri.....	36
a. Bilgilendirme işlevi.....	36
b. Eğitim İşlevi.....	37
c. Eğlendirme İşlevi.....	38
d. Kültürel Değerlerin Korunması ve Aktarılması işlevi.....	39
e. Sosyalleştirme İşlevi.....	39
f. Kamuoyu Oluşturma işlevi.....	40
2.3. Medyanın Etkileri.....	41

3. BÖLÜM	
MEDYA VE ŞİDDET	46
3.1. Şiddetin Yer Aldığı Medya Araçları	50
3.1.1. Televizyon.....	50
a. Uyarma Kuramı.....	51
b. Kayıtsızlaştırma Kuramı.....	51
c. Katharsis Kuramı.....	52
d. Saldırgan Örnekler Kuramı.....	52
e. Kısıtsızlaştırma veya Engellememe Hipotezi.....	53
f. Deneysel Öğrenme Kuramı.....	53
3.1.2. Sinema.....	53
3.1.3. Müzik.....	55
3.1.4. Bilgisayar Oyunları	55
3.1.5. Çizgi Filmler	57
3.2. Medyada Terör Ve Savaş	57
4. BÖLÜM.....	61
MEDYADAKİ ŞİDDET OLGUSUNUN TOPLUMSAL HAYATA YANSIMASI 61	
HAKKINDA NİCELİKSEL ARAŞTIRMA, GAZİANTEP İL ÖRNEĞİ	61
4.1.Araştırmanın Amacı.....	61
4.2.Araştırmanın Önemi.....	61
4.3. Kavramsal Çerçeve	62
4.3.1.Değişkenler	62
4.3.2.Hipotezler.....	62
4. 4. Araştırmanın Metodolojisi	63
4.4.1. Araştırma Modeli.....	63
4.4.2. Araştırma Ortamı.....	63
4.4.3. Çalışılacak Kişiler ve Örneklem Planı.....	63
4.4.4. Kavramlar ve Sınıflamalar.....	63
4.4.5. Ölçüm Aracı.....	64
4.4.6. Veri Toplama Planı.....	64
4.4.7. Veri Yöntem ve Analizi.....	64
4.4.8. Araştırmanın Güçlü ve Zayıf Yanları ve Sınırlılıkları.....	64
4.4.9. Etik Olarak Dikkate Alınacak Noktalar	65
4.4.10. Ön Test yada Pilot Çalışması.....	65
5. BULGULAR ve YORUM.....	68
6. TARTIŞMA, SONUÇ ve	
ÖNERİLER.....	103
7. KAYNAKÇA	107
EKLER.....	103
EK-1 : Anket Formu.....	103
EK-2 : Özgeçmiş.....	105

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Bulgularına Göre Örneklem Değişkenlerine İlişkin İstatistiksel Analizler.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 2: Örneklem Grubunun Medyadaki Şiddet Algısına Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimleyici Analizler**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 3: Örneklem Grubunun Şiddet İçeren TV Dizisi ve Filmlerin Çocukları ve Gençleri Suç ve Şiddete Yönelittiği Düşüncesine Katılma Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 4: Örneklem Grubunun Şiddet Unsuru Barındıran Gerilim ve Aksiyon Türü Filmlerin Başrol Oyuncularının Çocuklar ve Gençler Tarafından " Rol-Model" Alındığı Fikrine Katılma Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 5 : Örneklem Grubunun Cinayet, Hırsızlık, Gasp, Tecavüz Gibi Suçların İşlendiği Film Ve Haberlerde Suça Eğitilmiş insanların Gösterilen Bu Suçların İşleniş Biçimini İşleyecekleri Suçlarda Örnek Aldığı Düşüncesine Katılma Oranları.... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 6: Görsel Ve Yazılı Medyada Yer Alan Şiddet Haber Ve Görüntülerin Günlük Sosyal Hayatımızdaki Şiddeti Arttırdığı Düşüncesine Kailma Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 7: Örneklem Grubunun Medyada Gerek Haber Olarak Gerkse de Film Olarak Sunulan Şiddetin Günlük Hayatımızda Tanık Olduğumuz Şiddete Karşı İnsanlarda Duyarsızlık Oluşturduğuna Katılma Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 8: Örnekleme Grubunun Şiddet İçeren TV Dizisi ve Fimlerin Çocukları ve Gençleri Suç ve Şiddete Yönelittiği Düşüncesinin Cinsiyete Göre Oranaları **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 9: Örneklem Grubunun İçinde Unsuru Barındıran Erilim Ve Aksiyon Türü Filmlerin Başrol Oyuncularının Çocuklar Ve Gençler Tarafından "Rol-Model" Alındığına Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenlerine Göre Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 10: Örnekleme Grubunun Cinayet, Hırsızlık, Gasp, Tecavüz Gibi Suçların İşlendiği Film Ve Habelerde Suça Eğitilmiş İnsanların Gösterilen Bu Suçların Biçimini İşleyecekleri Suçlarda Örnek Aldığı Düşüncesine Yönelik Tutumların Cinsiyet Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 11: Örneklem Grubunun Görsel Ve Yazılı Medyada Yer Alan Şiddet Haber Ve Görüntülerin Günlük Sosyal Hayatımızdaki Şiddeti Arttırdığına Yönelik Tutumların Cinsiyete Göre Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 12: Örneklem Grubunun Medyada Gerek Haber Olarak Gerekse de Film Olarak Sunulan Günlük Hayatımızda Tanık Olduğumuz Şiddete Karşı İnsanlarda Duyarsızlık Oluşturduğuna Dair Tutumların Cinsiyet Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 13: Örneklem Grubunun Şiddet İçeren TV Dizisi Ve Filmlerin Çocukları Ve Gençleri Suç Ve Şiddete Yönelttiği Düşüncesine Yönelik Tutumun Mesleklere Göre Oranı.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 14: Örneklem Grubunun İçinde Şiddet Unsuru Barındıran Gerilim Ve Aksiyon Türü Filmlerin Başrol Oyuncularının Çocuklar Ve Gençler Tarafından “Rol-Model” Alındığı Fikrine Katılma Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 15: Örneklem Grubunun Görsel Ve Yazılı Medyada Yer Alan Şiddet Haber Ve Görüntülerin Günlük Sosyal Hayatımızdaki Şiddeti Arttırdığı Düşüncesine Katılma Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 16: Örneklem Grubunun Görsel Ve Yazılı Medyada Yer Alan Şiddet Haber Ve Görüntülerin Günlük Sosyal Hayatımızdaki Şiddeti Arttırdığı Düşüncesine Katılma Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 17: Örneklem Grubunun Mesleklere Göre Medyada Gerek Haber Olarak Gerekse De Film Olarak Sunulan Şiddetin Günlük Hayatımızda Tanık Olduğumuz Şiddete Karşı İnsanlarda Duyarsızlık Oluşturduğuna Katılma Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 18: Örneklem Grubunun Şiddet İçeren TV Dizisi Ve Filmlerin Çocukları Ve Gençleri Suç Ve Şiddete Yönelttiği Düşüncesine Yönelik Tutumların Yaş Değişkenine Göre Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 19: Örneklem Grubunun İçinde Şiddet Unsuru Barındıran Gerilim Ve Aksiyon Türü Filmlerin Başrol Oyuncularının Çocuklar Ve Gençler Tarafından “Rol-Model” Alındığı Tutumunun Yaş Değişkenine Göre Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 20: Örneklem Grubunu Cinayet, Hırsızlık, Gasp, Tecavüz Gibi Suçların İşlendiği Film Ve Haberlerde Suça Eğilimli İnsanların Gösterilen Bu Suçların İşleniş Biçimini İşleyecekleri Suçlarda Örnek Aldığı Düşüncesine Yaş Değişkenine Göre Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 21: Örneklem Grubunun Görsel Ve Yazılı Medyada Yer Alan Şiddet Haber Ve Görüntülerin Günlük Sosyal Hayatımızdaki Şiddeti Arttırdığı Tutumunun Yaş Değişkenine Göre Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 22: Örneklem Grubunun Medyada Gerek Haber Olarak Gerekse De Film Olarak Sunulan Şiddetin Günlük Hayatımızda Tanık Olduğumuz Şiddete Karşı İnsanlarda Duyarsızlık Oluşturduğuna Yönelik Tutumun Yaş Katılma Oranları **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 23: Örneklem Grubunun Şiddet İçeren TV Dizisi Ve Filmlerin Çocukları Ve Gençleri Suç Ve Şiddete Yönelttiği Düşüncesine Yönelik Tutumlarının Eğitim Durumuna Göre Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 24: Örneklem Grubunun İçinde Şiddet Unsuru Barındıran Gerilim Ve Aksiyon Türü Filmlerin Başrol Oyuncularının Çocuklar Ve Gençler Tarafından “Rol-Model” Alındığı Tutumuna Yönelik Eğitim Durumuna Göre Oranları..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 25: Örneklem Grubunun Cinayet, Hırsızlık, Gasp, Tecavüz Gibi Suçların İşlendiği Film Ve Haberlerde Suça Eğilimli İnsanların Gösterilen Bu Suçların İşleniş Biçimini İşleyecekleri Suçlarda Örnek Aldığı Düşüncesine Eğitim Durumuna Göre Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 26: Örneklem Grubunun Görsel Ve Yazılı Medyada Yer Alan Şiddet Haber Ve Görüntülerin Günlük Sosyal Hayatımızdaki Şiddeti Arttırdığı Düşüncesine Eğitim Durumuna Göre Katılma Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 27: Medyada Gerek Haber Olarak Gerekse De Film Olarak Sunulan Şiddetin Günlük Hayatımızda Tanık Olduğumuz Şiddete Karşı İnsanlarda Duyarsızlık Oluşturduğuna Eğitim Durumuna Göre Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 28: Örneklem Grubunun Şiddet İçeren TV Dizisi Ve Filmlerin Çocukları Ve Gençleri Suç Ve Şiddete Yönelttiği Düşüncesine Katılma Aylık Gelir Durumu Düzeylerine Göre Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 29: Örneklem Grubunun İçinde Şiddet Unsuru Barındıran Gerilim Ve Aksiyon Türü Filmlerin Başrol Oyuncularının Çocuklar Ve Gençler Tarafından “Rol-Model” Alındığı Fikrine Katılma Durumu Aylık Gelir Durumu Düzeylerine Göre Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 30: Örneklem Grubunun Cinayet, Hırsızlık, Gasp, Tecavüz Gibi Suçların İşlendiği Film Ve Haberlerde Suça Eğilimli İnsanların Gösterilen Bu Suçların İşleniş Biçimini İşleyecekleri Suçlarda Örnek Aldığı Düşüncesinin Aylık Gelir Durumu Düzeylerine Göre Katılma Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 31: Örneklem Grubunun Görsel Ve Yazılı Medyada Yer Alan Şiddet Haber Ve Görüntülerin Günlük Sosyal Hayatımızdaki Şiddeti Arttırdığı Düşüncesine Aylık Gelir Durumuna Göre Katılma Oranları.....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 32: Medyada Gerek Haber Olarak Gerekse De Film Olarak Sunulan Şiddetin Günlük Hayatımızda Tanık Olduğumuz Şiddete Karşı İnsanlarda Duyarsızlık Oluşturduğuna Katılma Durumunun Aylık Gelir Düzeyine Göre Oranları**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 33: Örneklem Grubunun Medyadaki Şiddet Tutumunun Cinsiyet Değişkenine Göre İstatiksel Analizi**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 34: Örneklem Grubunun Medyadaki Şiddet Tutumunun Meslek Değişkenine Göre İstatiksel Analizi**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 35: Örneklem Grubunun Medyadaki Şiddet Tutumunun Eğitim Durumu Değişkenine Göre İstatiksel Analizi**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 36: Örneklem Grubunun Medyadaki Şiddet Tutumunun Gelir Durumu Değişkenine Göre İstatiksel Analizi**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

Tablo 37: Örneklem Grubunun Medyadaki Şiddet Tutumunun Gelir Durumu Değişkenine Göre İstatiksel Analizi**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**

ÖZET
MEDYA VE ŞİDDET
Medyadaki Şiddet Olgusunun Toplumsal Hayata Yansıması Hakkında
Niceliksel Araştırma:
Gaziantep İl Örneği, 2016

Bu çalışmada, medyadaki şiddet olgusunun sosyal yaşamdaki şiddet eğilimini etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa ne düzeyde etkilediği, dolayısıyla toplumdaki şiddet olaylarındaki artışla medya araçlarıyla sunulan şiddet arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı üzerine durulacaktır. Özellikle kendilerine “rol model” arama çağındaki çocukların ve gençlerin medyadaki şiddet görüntülerinden psikolojik ve sosyal yönden nasıl etkilendiği bu çalışmada üzerinde durulacak diğer bir konu olacaktır.

Bu çerçevede bu çalışmanın amacı, doğal bir insani eğilim olan şiddetin ortaya çıkmasında medyanın aracı bir rolü var mı, varsa bu şiddetin sosyal dünyaya yansıma biçimi nasıldır, rol model arayışı içindeki çocukları ve gençleri ne düzeyde etkilemektedir soruları üzerinde durulacaktır. Bu amaçla medyadaki şiddetin insanda var olan şiddet eğilimini etkileyip etkilemediğini anlamak için Gaziantep ilinde yaşayan bir grup çocuk, genç ve orta yaşlı insanlarla görüşme gerçekleştirilecektir. Çalışma konumuzla ilgili olarak Gaziantep ilinde yaşayan bir grup çocuk, genç ve orta yaşlı insanlara 10 sorudan oluşan bir anket uygulanacaktır. Bu anket çalışması üzerinden niceliksel bir araştırma yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, medya, çocuk, rol model

SUMMARY
MEDIA AND VIOLENCE

**A Quantitative research on the reflection of violence phenomenon to the society:
The case of Gaziantep province, 2016**

This study will focus on the extent to which violence in the media affects the tendency to violence in social life, if so, and whether there is a significant relationship between the increase in violence in society and the violence presented in media. Especially how children and young people in the age of exploring "role models" are influenced psychologically and socially by images of violence in the media will be another subject to be discussed in this research.

In this context, the purpose of this work is to investigate whether the media has a mediating role in the emergence of violence, which is a natural human tendency. If so, how are the ways in which this violence reflects into the social world and the extent to which children and young people in search of role models are influenced. For this purpose, interviews with a group of children, young and middle-aged people living in the province of Gaziantep will be carried out in order to understand whether the violence in the media affects the tendency to violence. A questionnaire consisting of 10 questions will be applied to a group of children, young and middle-aged people living in the province of Gaziantep. A quantitative research will be carried out through this survey study.

Key words: Violence, media, child, role model

1. BÖLÜM

GİRİŞ

20. yüzyılın başlaması ile birlikte diğer teknolojik alanlarda olduğu gibi iletişim teknolojilerinde de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle bu alanda televizyon ve bilgisayarın icadı ile internetin kullanılmaya başlanması kitlesel iletişimi devasa boyutlara taşımıştır.

Frankfurt Okulu düşünürlerinden Teodor Adorno ve Max Horkheimer'in ortaklaşa kaleme aldıkları "Aydınlanmanın Diyalektiği" eserinde de belirtildiği gibi modern dönemde aklın insanın özgürleşmesine hizmet etmek için kurguladığı ve hayata geçirdiği teknolojik buluşlar bir süre sonra kapitalist piyasa ekonomisinin hegemonik amaçlarına hizmet etmeye başlamıştır. Bu bağlamda insan teknolojinin egemenliği altına girerek özgürlüğünü yitirmeye başlamıştır.

Kitle iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, bu araçların sunduğu dünyaya insanları bağımlı hale getirmiştir. Özellikle kitap okuma alışkanlığının çok az, buna karşılık günlük TV izleme ve internette zaman geçirme oranının yüksek olduğu ülkemizde insanlar bilgi ihtiyaçlarını daha çok medya yoluyla karşılamaktadırlar. "Televizyon okuyup kitap seyreden" bir toplum olduk dersek abartmış olmayız. Zira RTÜK uzmanlarına göre 2015 yılı itibarıyla Türkiye'de ortalama yedi saatin üzerinde TV seyreden kişi sayısı hızla artmaktadır. Yine, TV izleme yaşı çocuklarda iki yaşına kadar düşmüş durumdadır. Ayrıca internet başında en çok zaman geçiren 16. ülke olan Türkiye'de insanlar ortalama 4.6 saatini internette, 2.9 saatini de mobilde geçirmektedir. Dolayısıyla toplumumuzda görsel medya bağımlılığı bir salgın hastalık gibi artmakta ve yayılmaktadır.

Medyanın toplumu bilgilendirme ve çevremizde ve dünyada olup bitenler hakkında bizi haberdar etmesi elbette ki faydalıdır. Ancak toplumu bilgilendirmenin etkin bir aracı olan medya diğer yandan bize bir dünya ve bu dünyaya ait görüntüler ve bu görüntüler eşliğinde bir takım mesajlar sunmaktadır. Sunmuş olduğu dünyayı

nasıl algılayacağımız noktasında bizi yönlendirir, bilincimizde belli tutum ve davranış örüntülerinin yerleşmesinde rol oynar ve bazen de tek başına belirleyici hale gelir. Küresel kapitalist sistemin endüstrileştirerek tüketim nesnesi haline getirdiği kültürel ürünlerin medya vasıtasıyla yaygınlaştırılması, sunulan kültüre ait tutum ve davranışları taklit eden standart insan tiplerini doğurmaktadır. Sunulan kültür ürünlerinden biri de şiddettir.

Medyanın, gerek haber programlarında gerekse de film, reality show ve tartışma programlarında sunduğu şiddetin sosyal hayattaki tutum ve davranışlarımızı etkilediği uzmanlarca kabul edilmektedir.

Şiddet konusu ile ilgili yapılan araştırmalardan, bu olaylara en çok televizyonlarda yer verildiği saptanmıştır (Erdoğan Alemdar, 1990). En popüler medya aracı olarak kabul edilen televizyon program içeriğiyle toplumun her yaşta kesimini etkisi altına alabilmektedir. Televizyon üzerine yapılan çalışmalarda insanı etki altına alma, yönlendirme ve bağlayıcı olma konusunda büyük bir gücü olduğu kabul edilmiştir (Korkmaz ve Yeşil, 2008: 26, 55-72.). Medyanın önemli bir formu olan TV bireylerin davranışlarını şekillendirme, onlara çeşitli konularda model sunma, bilgi ve bilinç sağlama gibi konularda en çok dikkati çeken bir iletişim aracıdır (Çağlayandereli ve Erjem, 2006: 15-30).

Televizyon daha ince yollarla da kumanda merkezidir. Örneğin, diğer medya araçlarından yararlanışımız ağırlıklı televizyon yönlendiriciliğiyle olmaktadır. Telefon sisteminin nasıl kullanılacağını, hangi filmlerin görüleceğini, hangi kitap, kaset ve dergilerin alınacağını, hangi radyo programlarının dinleneceğini televizyondan öğreniriz. Televizyon iletişim ortamımızı, başka hiçbir iletişim aracının gücünün yetmeyeceği tarzda bizim adımıza düzenler (Postman, 2010 : 91-92).

Freedman ve Sears adlı iki sosyal bilimcinin televizyon ve sair görsel medyadaki şiddet eylemlerini gözlemenin insanlarda saldırganlıkla ilgili düşüncelerin uyarılmasına yol açacağını bunun da insanlarda davranışsal eğilimlere yayılmasıyla izleyicileri eyleme hazır hale getireceğini vurgulayarak medya-şiddet ilişkisini açıklamaktadır. Toplumda gözlenen şiddet eylemleri ile medyada yansıtılan

şiddet olgusuna yaklaşımda model alma ya da sosyal öğrenme süreci temel alınmaktadır. Tüm davranışlarda olduğu gibi, şiddet içeren davranışlarda da özdeşleşme, pekiştirme beklentisi gözlenen davranışın yapılması, gözlenen davranışın taklit edilmesi gibi öğrenme ilkeleri işlemektedir. Eğer televizyonda bir şeyler öğreniliyorsa ki öğrenildiğinden kuşku yoktur, saldırgan davranışlar da öğrenilebilir ancak, sosyalizasyon sürecinde saldırganlığın ne zaman uygun olduğu, ne zaman uygun olmadığının öğrenilmesi daha önemlidir. Bundan daha önemlisi ise, düşmanca saldırganlığın ve şiddetin öğrenilmesine izin verilmemesi ve toplumca onaylanmamasıdır (Palabıyıkoglu, 2008:124).

RTÜK'ün 2009 yılında gerçekleştirdiği “Televizyon Eğilimleri Araştırması”nda, televizyon izleme alışkanlığı nedeniyle oluştuğu düşünülen davranışlara ilişkin görüşlere bakıldığında, “Toplumda şiddet artıyor” ifadesine katılım oranının %79,6; “İnsanları televizyona bağımlı hale getiriyor” ifadesine katılım oranı %83,7 ; “Dil yapımızı olumlu etkiliyor” ifadesine katılım oranı %48,8 ; “Kültür, örf ve adetlerin gelişmesine yardımcı oluyor” ifadesine katılım oranı %44,2; “Çocukların sosyal gelişimine olumlu etkisi oluyor” ifadesine katılım oranı %45,1 olmaktadır (RTÜK, 2009).

Bu araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere televizyonun olumsuz etkilerine katılım oranının olumlu etkilerine katılım oranından daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

En çok tercih edilen diğer bir medya aracı da internettir. Bilgisayar teknolojisinin gelişimine paralel olarak dünya genelinde iletişimi çabuklaştıran ve kolaylaştıran internet erişimi de gelişmiştir. İnternet bir iletişim aracı olmanın ötesinde bir toplumsal mekândır. Bu mekân yeni toplumsal ilişki biçimlerinin yaratılmasının aracıdır (Timisi, 2003:24-25). Facebook, Youtube, Twitter gibi paylaşım siteleri üzerinden sosyal paylaşımlarda bulunmaktadır. İnternet, eğlence, bilgi ve iyi bir zaman geçirme aracı olmakla birlikte bilinçsiz kullanımı zaman israfı, dilin yanlış kullanımı, şiddet ve cinsel uyarılma gibi olumsuz etkilere de neden olmaktadır.

Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat Tarhan, Ankara Polis Radyosu'nda yayınlanan Medya Okulu programında medyanın toplumsal gelişim üzerine etkileri konusundaki değerlendirmesinde; medyanın ülkemiz ve dünyanın geleceğini ilgilendiren bir olay olduğuna dikkat çekerek, günümüz genç kuşaklarının daha önceki kuşaklara oranla şiddeti daha çok yaşadıklarını ve bundan da medyanın rolünün yadsınamaz olduğuna vurgu yaparak, şiddet konusunda toplumun giderek duyarsızlaştığının gözlemlendiğine dikkat çekmiştir (www.e-psikiyatri.com).

Gerçekten de içinde şiddet barındırmayan günlük sosyal yaşama dair haberlerin nerede ise haber değeri taşımadığı günümüz habercilik anlayışı her gün verdiği şiddet içerikli haberlerle toplumu şiddete karşı duyarsızlaştırmaktadır.

Özellikle iyi-kötü, haklı-haksız temalarının işlendiği filmlerde iyinin kullandığı şiddet ile haklı olanın hakkını elde etmek için kullandığı şiddet meşrulaştırılarak, gerçek hayatta da şiddetin bir sorun çözme yöntemi olarak kullanılmasının önü açılmaktadır.

Medyadaki şiddete en fazla maruz kalınan dönem ergenliğe kadar olan çocukluk dönemidir. Yapılan araştırmalarda şiddetin çocuk ve gençlerde daha yaygın olduğu gözlenmiştir (Dinçer ve Yılmazkol, 2009:180-210). Nitekim çocuklar televizyonda seyrettiği ve beğendiği kahramanın model oluşturucu davranışını gözlemleyerek taklit eder. Araştırmalar, çocukluk döneminde edinilen davranışların yetişkinlik döneminde bireyin kişilik yapısını, inanç, tutum ve davranışlarıyla değer yargılarını büyük oranda şekillendirdiğini ortaya koymuştur.

Postman televizyon aracılığı ile çocukların, yetişkin dünyasına ait parasal, toplumsal, cinsel ilişkilere, kavga, çatışma ve şiddet olaylarına, hastalık ve ölümle ilgili olaylara maruz kaldığını ve bunun ise çocukluğun yok oluşu anlamına geldiğine işaret eder.(Paker, 2009: 129-155).

1999 yılı nisan ayında ABD'nin Colorado eyaletinde iki öğrenci bir liseyi basarak 12 öğrenci ve bir öğretmeni öldürmüştür. Polis tarafından yapılan soruşturmada bu öğrencilerin gerçekleştirdikleri katliamdan önce "Katil Doğanlar"

filmini izledikleri tespit edilmiştir. Yine 2015 yılının Eylül ayında Londra’da 25 yaşındaki Nicholas Salvador adında bir İngiliz vatandaşı IŞİD terör örgütünün kafa kesme videolarını izlemeyi takıntı haline getirdikten sonra Palmira Silva adında, 82 yaşındaki bir kadını başını keserek öldürmüştür.

Medyanın değerlerimizi, tutum ve davranışlarımızı şekillendirmede ne denli etkileyici bir güç olduğunu, son yıllarda basına ve klinik ortamlarımıza yansıyan birçok vaka örneği ile daha da net bir biçimde gördük. İçinde “bu akşam ölürüm, beni kimse tutamaz” sözleri geçen bir şarkının ardından köprüden atlayan ergenleri, ”temel içgüdü” ve “testere” filmlerinin ardından gördüklerinin aynısını uygulayan genç insanları, tecavüz sahnelerini oyun zannedip arkadaşları üzerinde uygulamaya kalkan çocukları, “erkeklığın kitabını yeniden yazan” delikanlıları ve onlara hayranlık duymayı öğrenen genç kızları ve tabii ki “kurtlar vadisi” ile birlikte mafya olmaya iyiden iyiye öykünen “Polat”ları,”Çakır”ları sanırım hepimiz fark ediyoruz (www.msxlab.org).

1. ŞİDDET, ŞİDDET TÜRLERİ VE KAYNAKLARI

1.1. Kavram Olarak Şiddet Tanımı

Latince *violentia*' dan gelen terim, birisine fiziksel güç kullanımını belirtiyordu; bu, sonuçları bakımından belirli türden bir güç kullanımınıdır : Fiziksel güç kullanımının sonucu, buna maruz kalanın rahatsız olması, alıkonması, kabaca ya da sertçe müdahaleye uğraması, dokunulmazlığının bozulması, onurunun kırılması, aşağılanması ya da kirletilmesidir (Yavuz, 2014:5).

Şiddet, felsefeden antropolojiye, psikolojiden sosyolojiye, din, hukuk ve siyasete kadar birçok sosyal bilim dalının araştırma alanına girmektedir. Her bilim dalı şiddeti kendi ilgi alanına göre tanımlamaktadır. Bilindiği üzere her tanımlama tanımlanan şeyin özüne müdahale ve tanımlanan şeyi sınırlandırmaz. Bu bağlamda şiddet kavramı da değişik disiplinlerce farklı şekillerde ele alındığı için her disiplinin kendi alanıyla sınırlı bir şiddet tanımı vardır. Ancak biz şiddet kavramını sosyoloji biliminin sınırları içinde kalarak ve tez konumuzla bağlantısı çerçevesinde ele alınan tanımlamalarla ele alacağız. Sosyoloji, şiddeti toplumsal kurumlardan bağımsız bireysel bir olgu olarak ele almaz. Toplumsal kurumları şiddete neden olan ve onları şekillendiren unsurlar olarak görür. Bu bağlamda şiddeti ele alırken ona yol açan kültürel, ekonomik, psikik, sosyal, politik ve yapısal unsurları birlikte değerlendirmektedir. Dolayısıyla şiddeti tek bir nedene indirgeyerek açıklamak bilimsel gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Şiddetin birden çok nedene bağlı olarak ele alınması sosyoloji için önemli bir unsurdur.

Şiddet, insanlık tarihi ile eşzamanlı olup insanın doğal bir eğilimi olan, sürekli onunla mücadele ettiği evrensel ve toplumsal bir olgudur. Zira, şiddetin insanın temel içgüdülerinden biri olması onun evrensel niteliğini, toplumsal ilişkilerde zaman zaman ortaya çıkması ise toplumsal niteliğini ortaya koymaktadır.

Şiddet tarihsel ve evrensel bir olgudur. İnsanlık tarihi savaş ve barışın, uyum ve çatışmanın tarihidir. Dini öğretiler şiddet ile ilgili düzenlemeler getirirken, hukuk şiddetin tanımını yaparak sınıflandırmış ve şiddete karşı hangi durumlarda ne yapılması gerektiği ile ilgili yaklaşımlar geliştirmiştir. Dolayısıyla şiddetin varlığıyla onu sınırlandırma ve durdurma çabası atbaşı gitmiştir. Şiddet, insanlık tarihinde düz

bir çizgi üzerinde ilerleyen evrimsel bir süreç olmaktan ziyade, iniş ve çıkışları olan, döngüsel/helezonik yönü olan bir süreçtir. İnsan ve toplum doğasında var olan şiddet, sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik ortamlara göre de artıp eksilebilmektedir. Nitekim tarihsel olarak şiddetin arttığı ve eksildiği dönemler olmuştur ve olmaktadır. Günümüzde Irak, Afganistan ve Suriye’de gördüğümüz şiddeti sadece yabancı işgaline karşı bir tepki olarak açıklayamayız. Aynı zamanda bu devletlerin, kendi halkı içinde zayıfı güçlüden koruyacak, suçluyu cezalandıracak ve halkın temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek güç ve otoriteden yoksun olmasının doğurduğu bir kaos ortamının ürünü olduğu da gözden uzak tutulmamalıdır. Toplumsal düzenin bozulduğu kaos ortamları her türlü şiddet olaylarının (adam öldürme, yaralama, kaçıma, yağma, tecavüz vb.) artmasına neden olmaktadır.

Her ne kadar şiddet denilince ilk akla gelen şey fiziksel güç kullanımı ise de, şiddet fiziksel güç kullanımını da aşan bir anlama sahiptir. Şiddeti geniş anlamda tanımlarsak, güç, baskı ve zorlama yoluyla bedensel, ruhsal ve maddi zarara yol açacak hareket, söz, tutum ve yaklaşımların tümü olarak tanımlayabiliriz. Dolayısıyla şiddet, fiziksel zarar verme, alıkoyma, zorlama, yıkma, imha etme, cinsel istismar, öldürme gibi fiziksel, psikolojik ve ekonomik yönden zarara neden olan tüm davranış biçimlerini içermektedir. Ayrıca şiddet sadece başkalarına yönelik bir eylem olarak da anlaşılmalıdır. İnsan kendisine de isteyerek ve bilerek ruhsal ve bedensel olarak zarar verebilmektedir. İnsanın kendisine yönelik uyguladığı en belirgin şiddet türü ise intihardır.

Şiddet sözcüğü etimolojik olarak Arapça’dan dilimize geçmiş bir sözcüktür. Sertlik, kaba ve katı davranış, kaba güç kullanımı ve saldırganlık anlamındadır. Günlük dilde şiddet ve saldırganlık genelde birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte şiddet, kin, nefret, öfke gibi duygulara dayanan nitelikli ve daha fazla zarar verici bir saldırganlık hali iken saldırganlık ise şiddeti kapsayan daha geniş anlamlı üst bir kavramdır (Işiker, 2011:8). Saldırganlık, hâkim olmak, yenmek, yönetmek amacı ile güçlü, şiddetli, etkili bir hareket, fiil, işlem: bir işi bozma engelleme, boşa çıkarmaya karşı düşmanca, yaralayıcı, hırpalayıcı veya tahrip edici (yıkıcı, yok edici) amaç taşıyan bir davranıştır (Erten ve Ardalı 1996:143). Dolayısıyla şiddet bir saldırganlık biçimi ve derecesidir.

Saldırganlık ve şiddet anlık tahriklerin sonucu olabileceği gibi çoğu zaman da bireylerin belirli bir hedefe ulaşmak için bilinçli ve planlı davranışlarından oluşmaktadır. Her iki halde de bireylerin saldırganlık ve şiddet davranışına başvurmalarının nedeni ulaşmaya çalıştığı bir hedef konusunda kendisini engellenmiş hissetmesi, dolayısıyla ulaşmaya çalıştığı hedefle arasındaki engeli kaldırmak istemesidir. Ancak kendisini hedeflerine ulaşma konusunda engellenmiş hisseden herkes saldırganlık ve şiddet yoluna başvurmaz. Her insanda şiddet uygulama potansiyeli olmakla birlikte, sadece bazı insanlar var olan bu potansiyeli eyleme dönüştürmektedir. Saldırganlığın biyolojik ve kalıtımla aktarılan bir yönü olduğu gibi ortaya çıkmasında öğrenilmiş ya da çevresel faktörlerin de etkisi vardır. Örneğin sık sık aile içi şiddete tanık olmuş ya da medyada sıklıkla şiddet davranışlarına tanık olmuş bir kişinin saldırgan davranışlarda bulunmaya daha yatkın olduğu araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır.

Daha geniş bir bakış açısıyla söylemek gerekirse, saldırgan ve şiddet içerikli davranışın meydana gelmesinde sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler etkili olmaktadır. İşsizlik ve yoksulluk, şiddetin oluşmasına etki eden ekonomik faktörleri oluşturmaktadır. Ailede ve yakın çevrede şiddetin uygulanması, kabullenilmesi ve disiplin yöntemi olarak değerlendirilmesi, şiddeti oluşturan sosyal ve kültürel faktörleri meydana getirmektedir (Mosses, 2001: 391-392).

Göç ve nüfus artışının doğurduğu kentleşme, işsizlik ve yoksulluk şiddeti arttıran sosyal ve ekonomik faktörlerdir. Gelir dağılımındaki eşitsizlik, şiddeti bu eşitsizliği aşmada bir araca dönüştürebilmekte, diğerlerinin elde ettiği maddi ve sosyal imkanlara ulaşmada şiddet adeta bir eşitleştirici araç olarak kullanılabilir. Tüketim toplumunun yarattığı bireysel yaşam yani herkesin bir diğeri için fazlalık olarak algılandığı bir dünyada şiddet bir rekabet aracı olabilmektedir.

1.2. Sosyoloji ve Şiddet

Günümüzde araştırılan ve ilgi duyulan konulardan biri haline gelen şiddet olgusu, diğer sosyal bilim dallarının olduğu kadar Sosyologların da ilgisini çekmektedir. Sosyologlar tarafından şiddet olgusunun en iyi, toplumsal ilişkilerin

dinamikleri içinde, bütüncül bir yaklaşımla ele alınabileceği savunulmaktadır. Çünkü çatışmalar daha çok birbirleriyle ilişki içinde olan bireyler ya da gruplar arasında olmaktadır (Kocacık, 2001:1-6).

Sosyoloji, içgüdüsel ve çevresel etkilerin kaynaklık ettiği bir insan davranışı olarak şiddeti sosyal kurumlar tarafından şekillenen bir olgu olarak görür. Bu bağlamda şiddete yol açan birçok etken (psişik, kültürel, ekonomik, sosyal, politik vs.) vardır ve şiddeti bu etkenlerle birlikte değerlendirmek gerekmektedir.

Şiddet genel olarak iki boyutuyla ele alınmaktadır. Birincisi bedene yönelik olan yönüyle şiddet, ikincisi ise iktidar, güç, politika, devlet, kültür, ve ekonominin etkileriyle oluşan şiddet. Sosyoloji, şiddetin daha çok bedene yönelik olan kısmıyla değil, semboller ve kültür aracılığıyla yapılan şiddet ile ilgilenmektedir (Walby, 2013: 95-111). Tamda bu noktada sosyolojide şiddetin ele alınış biçimlerini birkaç sosyal bilimcinin literatüre kazandırdığı kavramlar üzerinden değerlendirmek konuya bakış açımıza zenginlik katacaktır.

a) Pierre Bourdieu'nun Sembolik Şiddet Kavramı

Simgesel şiddet kurumlar ve egemen yapılar aracılığıyla uygulanan en yaygın ve görünmez şiddet türüdür. Tarihsel süreci uygarlaşma süreci olarak ele aldığımızda simgesel şiddetin kaçınılmaz bir tırmanış içinde olduğunu belirten Bourdieu, kişilerin silah gücünden değil, yanlış anlamamanın gücünden zarar görmelerinin simgesel şiddet olduğunu belirtir.

Bourdieu'ya göre simgesel şiddet; egemenlik altındakilerin habitusunu yani algılama, hissetme ve davranma şemaları olarak içselleştirdikleri toplumsallık dünyasını oluşturan yapılarla egemenlik ilişkilerinin yapısı arasındaki uyum sonucu egemenlik altındakilerin egemen olanların çıkarlarına uygun olan kategoriler aracılığıyla algılamasıdır.

Bu tanım çerçevesinde simgesel şiddeti en iyi anlatan örneklerden birisi Bourdieu ve arkadaşlarının *The Social Structures of the Economy* adlı çalışmasında yaptıkları konut piyasası araştırmasında yer almaktadır. Bu çalışmada müşteri ve

konut/konut kredisi satıcısı arasındaki ilişkinin irdelendiği bölüm simgesel şiddetin örneklendirilmesi anlamında önemli veriler sunmaktadır. Satıcının konuşmayı yürütme temposu, diyalog sırasında yaptığı kritik müdahaleler, müşterinin “gerçekten” istediği ev tipini “öğrenme” süreci, müşterinin ev almakta ne kadar kararlı olduğunu anlama taktikleri, ödeme planı konuşulurken satıcının müşteriye ürkütmemek için gösterdiği özen ve takındığı tavırlar bu ilişki içerisinde irdelenmektedir. Çalışmada, bu diyalog sırasında satıcının kurduğu şu cümleler simgesel şiddetin pratiğe dökülme biçimleri olarak kabul edilmektedir;

- Müşteriyle aynı çıkarlara sahip oldukları hissini vererek özdeşlik kurma:
“ Size bu öneriyi yapacak son kişi benim aslında, zira ben bayağı eski bir ev satın almıştım . . .”
- Kurumsal kimlik ağzıyla konuşma: “Biz müşterilerimize her zaman yeni yapılmış bir ev almalarını salık veriyoruz, zira . . .”
- Resmiyeti aşılıyor görünme: “ Annem de buna benzer bir ev satın almıştı. . .”
- Güya vermemesi gereken bir sırrı veriyor gibi görünme: “ Bunu söylememem gerekiyordu ama şu planı seçerseniz . . .”

Burada özellikle ilk iki maddede, satıcının iki söylem tarzı arasında gidip gelme ayrıcalığını elinde tuttuğunu ve diyalog boyunca simgesel şiddeti uygulayan taraf olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. (Göker'den akt. Özsöz, 2009:34).

Bourdieu'ya göre sembolik şiddet, sosyal düzen içinde üretilen ve rıza yoluyla kurulan bir baskıdır. Bu anlamda yasal olabilme potansiyeline sahiptir. Bourdieu'ya göre televizyon simgesel şiddetin en önemli dinamiklerinden birisidir. Televizyon kanalı sahiplerinin belirli gruplarla ve iktidarla olan ilişkileri yakın olduğu grup yada iktidar lehine kamuoyu oluşturmaları açısından önemli bir şiddet aracıdır. Bu televizyon kanallarına çıkarılan sözde aydınlar istenilen konuda istenilen şeyleri akademik üslupla ifade eden “buyur edilmiş fikir” tekrarlayıcılarıdır. Bu yolla simgesel şiddet yeniden üretilmektedir. Bourdieu televizyon - simgesel şiddet ilişkisini *Televizyon Üzerine (2000)* ismiyle bir kitap haline getirmiştir. İktidara entegre olmuş TV kanalları “ Buyur edilmiş fikirler” in öncülüğünü yaparken “öteki” fikirleri dışlayan bir iktidar mekanizmasına dönüşmektedir. Böylece toplumdaki tüm düşünce ve görüşlerin eşit temsiliyet hakkı

ve medyatik söylemin özerkliği iktidar ve pazar güçleri tarafından ortadan kaldırılmaktadır. Medya alanı, pazar ekonomisinin güçlerini ve çıkar-bağımlı karmaşık ilişkiler ağından oluşan “kurumsal bir ses”i, alanın mutlak egemenine dönüştürmüştür. Bu bağlamda, medyatik söylemin özerkliği sorunu, bir iktidar alanı sorunudur. Nedenine gelince, Bourdieu’nun gösterdiği üzere, medya söylemi vasıtasıyla inşa edilmeye çalışılan toplumsal uzamın sınırları siyasal, iktisadi ve sembolik iktidar odaklarınca (devlet, parlamento-siyasal partiler vs.) istila edilmiştir. Sonuçta, enformasyon ağı da, araçsal aklın ve iktisadi yasaların geniş beklentiler skalasınca şekillendirilmiş kendine has bir oluşumdur. İşte “eşit temsiliyet hakkı”nı baltalayan, bu tecimsel mantığın işleyiş tarzıdır. Sansür mekanizmasının mutlak-ı kadir görünümü, sivil toplumun önemli bir rol biçtiği basın “özerk bir toplumsallaşma” imkanını yaratabilme gücünü daha baştan yok etmiştir (<http://docplayer.biz.tr/20698945-Sembolik-siddet-arenasi-televizyon-ve-medyatik-soylemin-ozerkligi-sorunu.html>).

b) Collins ve Şiddet Tüneli

Şiddeti mikro sosyolojik açıdan ele alan Collins, video, fotoğraf gibi görseller üzerinden incelediği şiddet olaylarında insanların yüz ifadeleri ve duruşlarının olduğundan fazla bir gerilimi yansıttığını gözlemiştir. Şiddet olaylarına maruz kalan insanların o anda psikolojik ve fizyolojik değişimlere maruz kaldıklarını örneğin, kalp atışlarında ritmik değişimlerin olduğunu, el, ayak ve baş gibi organlarını kontrol etmekte zorlandıklarını tespit etmiştir. Şiddete maruz kalan bazı insanların hareketsiz kaldıklarını bazılarının ise öfkelerini yumruk atarak gösterdiklerini gözlemleyerek şiddetin zorluğuna ilişkin mikro düzeyde sosyolojik kanıtlar elde etmiştir. Collins, şiddeti korku bariyeri kavramı ile açıklamaktadır. Bu korku bariyerlerinden kaçınmanın Collins’e göre dört yolu ve şekli vardır: 1- Duygusal yönü güçlü bir kurban bulma. 2- Şiddet uygulayıcılarına cesaret veren izleyici yönlendirmesi. 3- Düşman ile karşı karşıya gelmeden uzaktan ateş açma. 4- Son ana kadar çatışma yokmuş gibi hareket ederek gizli şiddet uygulama.

Collins, “ şiddet tüneli” kavramını kullanarak şiddet türlerine açıklamaktadır. Bu şiddet türlerinin belirli süreleri vardır ve kişinin şiddet tüneline ne kadar süre ile kaldığına bakılarak şiddetin türü belirlenmektedir.

Kısa şiddet tünelleri, birkaç dakika ya da daha az sürelik şiddeti ifade etmektedir. Yumruklı kavgalar, polise mukavemet kısa süreli şiddet tüneline örnek verilebilir. Kısa süreli şiddet tünelin ağzı gibidir ve kişinin yaşadığı duygusal gerilimle tünelden vazgeçer. Orta şiddet tünellerinde kişi şiddet tüneline birkaç saat kalabilmektedir. Bu şiddet tüneline suç işleyen kişinin şiddet eylemini tekrarlayarak ve onu dönüştürerek muhafaza etmesine imkan sağlayan mekanizmalar vardır. Orta şiddet tünelleri, işyerleri ve kamu binalarındaki katliamlar gibi ölümlü saldırıları, sataşma ve aşağılayıcı şiddetleri içermektedir. Uzun süreli şiddet tünelleri birkaç gün ya da haftalarca sürebilmektedir. Uzun süreli şiddet tünellerine, küçük bir grup tarafından yapılan cinayet, tecavüz, gasp gibi eylemler ile birkaç gün süren isyanlar örnek olarak verilebilir.

1.3. Şiddet Türleri

İnsanın doğal bir eğilimi olmakla birlikte öğrenilebilir karmaşık bir eylem türü olan şiddetin değişik dışavurum biçimleri vardır. İnsanın iç dünyasında potansiyel olarak var olan şiddet enerjisi yapıcı ve yıkıcı niteliklere sahip bir olgudur. Dolayısıyla şiddetin, yapıcı ve yıkıcı olmak üzere temelde iki niteliğe sahip olduğunu söyleyebiliriz.

İnsanın doğayla olan ilişkisinde şiddet genelde yapıcı bir nitelik taşımaktadır. Örneğin bir marangozun ağaca uyguladığı şiddet bir mobilyayı ortaya çıkarmakta, bir demircinin demire uyguladığı şiddet bir korkuluk ya da kapı olarak hayatımızı kolaylaştırmakta ya da kaya ve toprağa uygulanan şiddet; baraj, yol, kum ve çimento gibi insanlığın ihtiyaçlarına hizmet ederek medeniyetin gelişmesine hizmet etmektedir.

Diğer taraftan aynı şiddet yıkıcı niteliğiyle; savaşlara, katliamlara, cinayetlere, yaralamaya, yakıp yıkmaya, öfke patlamasına, vurmaya, tekmelemeye, itelemeye, aşağılamaya, tehdit ve hakarete, yoksun bırakmaya, ihmale, istismar ve zorbalığa hizmet etmektedir.

Bireysel ve toplumsal anlamda olumsuz bir davranış biçimi olan, diğer bir deyişle “gücün kötüye kullanımı” olarak nitelendirilebileceğimiz şiddetin yukarıda

değindiğimiz gibi değişik türde dışavurum biçimleri vardır. Toplumun hemen her kesiminde yaşanan şiddet türlerini aşağıdaki başlıklar altında sıralayabiliriz.

1.3.1. Duygusal ya da Psikolojik Şiddet

Duygusal şiddet, şiddetin en sofistike (karmaşık) türüdür. Bunun nedeni ise duygusal şiddetin psikolojik temelli oluşu ve görünmez niteliğidir. Dolayısıyla psikolojik şiddet içinde görünmeyen birtakım kontrol mekanizmalarını barındırmaktadır. Bu şiddet türü kişiye zihinsel, duygusal ve ruhsal açıdan zarar veren söz, tavır ve davranışları içerir. Psikolojik şiddete maruz kalan kişi kendisini, değersiz, aşağılanmış, utanmış, küçük düşürülmüş ve korkmuş hisseder. Bağırarak, hakaret ve küfür etmek, tehdit etmek, küçük düşürücü şakalar yapmak, ihmal etmek, başkalarıyla kıyaslamak, başkalarıyla görüştürmemek, disiplin ve kontrol altında tutmak, yeme içme ve giyim kuşamına karışmak gibi davranışlar psikolojik şiddetin en yaygın örnekleridir.

1.3.2. Fiziksel Şiddet

Şiddet denilince ilk akla gelen şiddet türü fiziksel şiddettir. Bunun nedeni ise fiziksel şiddetin görünür niteliği ve günlük hayatta en çok karşılaşılan şiddet türü olmasıdır. Genelde güçlü olanın güçsüze uyguladığı bir şiddet türüdür. Uygulandığı birey üzerinde; hakimiyet kurma, cezalandırma, boyun eğdirme, etkisiz hale getirme, isteklerini kabul ettirme gibi amaçları hedeflemektedir. Tekmelemek, yumruklamak, delici ve kesici aletlerle ya da ateşli silahlarla yaralamak ya da öldürmek, ateşle ya da kaynar su ile yakmak, zehirlemek, boğmak gibi eylemler fiziksel şiddet türleridir. Yukarıda kısaca ifade ettiğimiz gibi fiziksel şiddet sadece bir kişinin diğer bir kişiye uyguladığı bir şiddetle sınırlı olarak anlaşılmalıdır. İnsan kendisine de fiziksel şiddet uygulayabilmektedir. İnsanın kendisine yönelik uyguladığı ve genelde ölümlü sonuçlanan bir diğer fiziki şiddet türü ise intihardır.

İntihar üzerine bilimsel çalışmalarıyla bilinen Oktik'in deyimiyle, intihar kişinin özbenliğine yönelik "modern şiddet"tir. Oktik'e göre yaşadığımız dönem birçok belirsizliği içinde barındıran bir gerçeklik olsa da (Lefebvre), bu gerçeklik içinde bireyin özbenliğine uyguladığı şiddet olarak intiharlar, bir sosyal gerçeklik olarak

vardırlar. Bu gerçeklik, zaman ve uzamda bireylerin eylemleriyle ortaya çıkarken, bireyler, kendi yaşamlarını diğerleriyle sürdürür. Bu birliktelik ve ortak bir ağa takılmışlık globalleşmeyle daha da derinleşmiştir. Yaşamın genel olarak bir mücadele olarak değerlendirildiği günümüzde, varoluşun temeli bize sunulanları tüketmekle sürmekte, birey kendini kurallarla, büyük bir kurlsızlık ve içinde yaşadığı gerçeğe yabancı bulmaktadır. Özellikle, modern toplumun bireye sunduğu yalnızlık, işsizlik, yoksulluk, göç gibi her gün yaşadığımız insanın öz benliğine yönelik “modern şiddet” bireyi çaresizlik ve değersizliğe itelemektedir. Kendi yaşamının değerini sorgulamayan ve değerli olarak sadece tüketmeyi gören günümüz insanı büyük bir çıkmaz içindedir. İstatistiklerde var olanın neredeyse iki katı olan ve bilinçsizce gerçekleştirilen öz benliğine şiddet yaşamın değerli kılınmasıyla önlenabilir. Değerli kılınmada sistemin bireye verdiği değer ve gücün karşılıklı olarak nasıl kullanıldığı önem kazanmaktadır (Oktik, 2008:199-218).

1.3.3. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, genel olarak bir kimsenin bedenini istemediği halde cinsel arzularının tatmini için zor yolla kullanmaktır. Cinsel şiddete maruz kalan kişi, şiddet uygulayan kişinin karşı cinsi olabileceği gibi hemcinsi de olabilir. Hatta cinsel şiddet uygulayan kişinin eşi dahi olabilir. Nitekim birçok evli kadının eşlerinden cinsel şiddet gördüğü gerek medyaya gerekse de boşanma davalarına konu olmaktadır. Birçok evli kadın istekleri dışında eşleri tarafından fiziksel olarak cinsel ilişkiye zorlanmakta veya tehdit edilmektedir. Erkeklerin eşleri üzerinde sınırsız cinsel haklarının olduğu yönündeki geleneksel normların varlığı evli kadınları ruhsal ve psikolojik travmaya neden olan cinsel tecrübeler yaşamalarına neden olmaktadır.

Cinsel istismara ve şiddete maruz kalan diğer kesim ise çocuklardır. Çocuklara yönelik cinsel istismar toplum tarafından tabu olarak görüldüğü için açığa çıkarılmayan en önemli şiddet türlerinden biri olma özelliğini her toplumda taşımaktadır (Tekin, 2011:38). Cinsel istismara ve şiddete, özellikle de aile içi cinsel istismara (ensest ilişkiye) maruz kalan çocuklar hayatları boyunca üzerlerinde etkisini atamayacakları davranışsal, duygusal ve psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar.

Kişiyi rızası dışında cinsel ilişkiye zorlamak, tecavüz etmek, elle taciz ve sarkıntılık etmek, birileri ile cinsel ilişkiye (fahişeliğe) zorlamak, kadını doğurmaya ya da doğurmamaya zorlamak gibi insanın cinselliğini isteği dışında kullanmak ya da kullanmasına engel olmak cinsel şiddet türünün yaygın örnekleridir.

1.3.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet genel anlamda kişinin ekonomik varlığı üzerinde rızası dışında tasarruf edilmesi, hukuk dışı yollarla ekonomik faaliyetlerinin kısıtlanması veya kontrol edilmesidir.

Bireyin barınma, beslenme, çalışma ve mülkiyet edinme hak ve özgürlüğüne yönelik engellemeler ekonomik bazı hakların kullanımının yasal sınırlamaları dışında ekonomik şiddet kategorisinde değerlendirilir.

Ekonomik şiddet; çalışanın ücretini ödememek, kadının çalışmasına izin vermemek, çalışan kadının ve çocuğun parasına el koymak, evli erkeğin eşinin ve çocuklarının maddi ihtiyaçlarını karşılamayarak kazancını kendi zevki için harcaması, başkalarının mallarını hile ile ya da zor kullanarak elinden almak, kadına mirastan pay vermemek için hileli yoldan miras bırakanın mallarını erkek evlatları üzerine tapulaması gibi değişik şekilleri olan ve temelde bireyi maddi imkânlardan yoksun bırakmayı amaçlayan şiddet türüdür.

1.4. Şiddetin Kaynağı İle İlgili Temel Kuramlar

Herakleitos, evreni çatışmanın mekanı olarak tasvir eder. Doğadaki varlıkların, zıt öğelerin çatışması ile oluştuğunu ve bu zıtlıkların doğurduğu dinamikle de kendini var ettiğini ileri sürer. Deprem, sel, kasırga, tsunami gibi doğal afetler doğadaki çatışmanın göstergeleridir. İnsan da doğanın bir parçası olması nedeniyle çatışma ve şiddeti içinde barındırır. Bir volkanik dağın patlaması nasıl belli iç ve dış etkenlerin tesiriyle meydana geliyor ise insanda potansiyel olarak var olan şiddetin ortaya çıkması da içten gelen biyolojik ve psikolojik etkenler ile dışarıdan gelen sosyal, kültürel ve ekonomik etkenler sonucu ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde insan kaynaklı şiddet olayları: biyoloji, psikiyatri, psikoloji, kriminoloji ve sosyoloji gibi farklı disiplinler tarafından incelenmektedir. Şiddet olgusunun bu disiplinler tarafından ayrı ayrı incelenmesi ve çözümlenmesi, şiddet eyleminin çok boyutlu ve karmaşık bir niteliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Şiddetin ya da saldırganlığın kökeninin ne olduğuna ilişkin bir çok kuram olmakla birlikte bu kuramları iki başlık altında toplamak mümkündür.

Bunlardan birincisi “içgüdü kuramı”dır. Bu kurama göre açlık, cinsellik gibi saldırganlık da tatmin edilmesi gereken bir içgüdüdür. Freud ile başlayan bu yaklaşım saldırganlığın sosyalleşme süreçleri içinde kabul edilebilir davranış modellerine çevrilebileceğini öngörmektedir. Örneğin sportif faaliyet, her türlü yarışma, fiziksel güç açılımlı meslekler ya da cerrahlık ve benzeri gibi. Saldırganlık içgüdüünün yarattığı enerjiyi daha az zararlı hedeflere yönelterek boşaltmak ya da yüceltme, karşı tepkiler oluşturma gibi şekil değiştirmiş biçimlerde ifade etmek amaçtır. İkinci tür kuram ise “sosyal öğrenme kuramı”dır. Buna göre saldırganlık çevre faktörleri aracılığıyla ortaya çıkar. Sosyal öğrenme kuramı, bireyin yaşadığı çocukluk döneminde edindiği duygu, düşünce, bilinçaltına atılmış birikimleri ile buna bağlı olarak dürtülerinin onu şiddete yönelttiğini ileri sürmektedir. Özellikle istismarın olduğu evlerdeki çocuklar, ilişkilerde daha güçlü insanların, kendilerinden daha güçsüz insanları kontrol etmek için saldırganlığı kullanabileceklerini görmeye ve öğrenmeye eğilimlidir. Şiddet uygulayan babayı gören, ya da, çocukluğunda kötü davranış görmüş olan erkeklerin şiddete yöneldiği ortaya çıkmıştır. (Okumuş, 2014:11-12)

İnsandaki şiddet eğilim ve davranışını iki temel kaynağı vardır. Biyolojik ve Psikolojik kaynaklar ile sosyo - kültürel ve ekonomik kaynaklar.

1.4.1. Biyolojik ve Psikolojik Kaynaklar

Şiddet üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda şiddetin ortaya çıkmasında bireyin biyolojik yapısının ve psikolojik durumunun etkili olduğuna dair düşünceler ileri sürülmüştür.

a. Biyolojik Kaynaklar

Biyolojik yaklaşım, şiddet davranışının temelinde genelde beyin işleyişine bağlı olarak kimyasal ve hormonal etkileşimleri görmektedir. Şiddet davranışlarının genellikle limbik sistem ile beynin frontal ve temporal lobları ile ilişkili olduğu ileri sürülmektedir.

Saldırganlığın doğuştan mı yoksa sonradan öğrenilen bir davranış mı olduğu konusunda yapılan araştırmalarda şiddet ve saldırgan davranışların meydana gelmesinde her iki faktörün de etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Saldırganlığın biyolojik ve kalıtımla aktarılan bir yönü vardır. Erkeklerin genel olarak kadınlardan daha saldırgan olması ve yüksek testosteron düzeylerinin saldırganlıkla bağlantılı olması saldırganlığın biyolojik yönüne dair bir kanıt teşkil etmektedir. Ancak bu biyolojik kanıt saldırganlığın öğrenilmiş ya da çevresel faktörlerle ilişkisini ortadan kaldırmamaktadır.

b. Psikolojik Kaynaklar

Psikoloji alanında yapılan araştırmalar, içgüdülerin, karmaşık duyguların, deneyimlerin ve model alarak öğrenmenin insanları şiddete yönelttiğine ilişkin bulgular ortaya koymuştur. Freud, insanın içinde düşmanlık ve yok etmeye yönelik faal bir içgüdü olduğunu ileri sürmüştür. Freud'a göre açlık, cinsellik gibi saldırganlık da tatmin edilmesi gereken bir içgüdüdür. Freud'un saldırganlık konusundaki bu içgüdüsel yaklaşımı insanı adeta içgüdülerinin hizmetkarı haline getirdiği için eleştirilmiştir. Kant'a göre ise insan dürtülerinin etkisi altında olmakla birlikte onlara uymak zorunda değildir. İnsan saf aklıyla koyduğu ahlak yasalarının muhatabı olarak, dürtülerini disiplin altına alabilir.

Şiddetin öğrenilmesinde model alma da önemli bir etkidir. Şiddet ve saldırganlık, duygu yükü fazla birtakım örnekler vasıtasıyla öğrenilebilir. Nitekim genç suçluların çoğunun çocukluk dönemlerinin geçtiği aile çevrelerinde dayak ve şiddete maruz kaldıkları ve aile içi şiddete sık sık tanık oldukları tespit edilmiştir. Albert Bandura, medyada yayınlanan saldırgan davranış örneklerinin çocuklar

üzerinde yaptığı etkiyi ele aldığı araştırmasında saldırganlığın gözlemsel yolla öğrenildiğini tespit etmiştir.

Şiddet eylemine yönelten psikolojik nedenler arasında öğrenmenin ve deneyimlerin dışında bazı duygu durumları da söz konusudur. Olumsuz duygu ve ruh halleri içinde bulunma, fiziksel ya da duygusal acı çekmenin de insandaki şiddet eğilimini arttırdığı bilinmektedir. İnsanları hem bireysel hem de toplumsal alanda şiddet kullanımına iten psikolojik etkenlerin başında, aşağılandığını, gururuyla oynandığını, hor görüldüğünü ve küçük düşürüldüğünü hissetmesi gelmektedir. Bu olumsuz duygu durumları insanları bu durumu değiştirme adına harekete geçmeye ve bu yolla şiddeti haksızlıkla mücadele etme görüntüsü altında meşru görmeye itebilir.

Fiziksel rahatsızlıklar, kötü kokular, gürültü, hava kirliliği, sigara dumanı ve hava sıcaklığı gibi çevresel faktörlerin insanlardaki şiddet davranışlarını tetiklediği tespit edilmiştir. Nitekim kriminal incelemelerde, cinayet, saldırı ve tecavüz vakıalarının hava sıcaklığına paralel olarak arttığı gözlenmiştir.

1.4.2. Sosyo – Kültürel ve Ekonomik Kaynaklar

Sosyal bilimlerde şiddet olgusu şiddete yol açan psişik, ekonomik, kültürel, sosyal, siyasal ve yapısal unsurlarla birlikte ele alınmaktadır. Gündelik yaşam pratiklerinin bir parçası olarak şiddet, yaşamın sürdürüldüğü veya sosyal etkileşim ve iletişimin olduğu bütün alanlarda görülmektedir. Şiddeti ortaya çıkaran, üreten ve yaygınlaştıran bir çok etkenin varlığı şiddet olgusunun çok sayıda değişken tarafından çözümlenmesini gerektirmektedir.

Şiddetin ve saldırganlığın temelinde bireysel özelliklerin ötesinde toplumsal ve çevresel birtakım belirleyicilerin olduğu ileri sürülmektedir. Farklı toplumların değişik katmanlarında saldırgan davranışların ve şiddet olaylarının değişen sıklıkta olması toplumsal etkenlerin saldırganlığı etkilediğini düşündürmektedir (Yavuz, 2014:12).

Gündelik yaşam pratiklerinde şiddeti besleyen, üreten hatta haklılaştırıp meşrulaştıran sosyo – kültürel kaynaklar vardır. Şiddet olgusunun çözümlenmesinde

kültür, aile, ekonomi, sosyalleşme ve kitle iletişim araçları gibi değişkenlerin şiddet ile olan ilişkisinin ortaya konulması konumuz açısından önemlidir.

a. Kültür ve Şiddet İlişkisi

Kültür, nesilden nesile aktarılarak öğrenilen, alet yapım ve kullanımından sanata, dinsel inanıştan giyinme ve barınmaya kadar her türlü maddi ve manevi unsurları içinde barındıran semboller bütünüdür.

Kültür, bir toplumun üyelerinin ya da toplumdaki grupların yaşam biçimlerine göndermede bulunur. Hiçbir kültür toplumlar olmadan var olamaz. Ne ki, aynı biçimde, hiçbir toplum da kültür olmadan var olamaz. Kültür olmadan genelde anladığımız anlamda “insan” bile olamazdık. Kendimizi dile getirecek bir dilimiz, bir kendilik bilinci duygumuz olmazdı ve düşünme ya da akıl yürütme yeteneğimiz son derece kısıtlı olurdu (Giddens, 2000:18).

Bireyler arası ilişkiler ya da bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları herhangi bir soruna yönelik çözüm arayış ve yöntemleri büyük ölçüde içinde yaşadıkları toplumun sosyo – kültürel dinamikleri tarafından belirlenmektedir. P. Bouerdieu'nun kavramsallaştırması ile sorun çözerken “sosyal sermaye” mizi kullanırız. Karşılaşılan sorunların çözümünde şiddet bazen çözüm stratejisinin bir parçası olabilmektedir. Şiddetin bir sorun çözme yöntemi olarak görülmesi şiddetin kültürel kaynaklarının irdelenmesini gerektirmektedir.

Dil, gelenek ve görenekler, değer yargıları ve dini inançlar bir toplumdaki kültürün önemli bileşenlerini oluşturmaktadır. Bireyler içinde yaşadıkları toplumun bir üyesi olarak sosyalleşme sürecinde toplumun kültürü ile kişiliklerini biçimlendirerek kimlik kazanırlar. Kimliklerini oluşturan bu kültürel unsurlara yönelik müdahaleler ve saldırılar karşısında geliştirilen savunma mekanizmalarından birisi de şiddettir. Şiddetin bizzat kendisi de kültür tarafından yapıllaştırılmıştır. Yani şiddetin biçimi ve dozu da kültür tarafından belirlenmekte ve meşrulaştırılmaktadır. “İnsan dini ve namusu için yaşar” anlayışı bu değerler için ölmeyi ve öldürmeyi meşrulaştırmaktadır. Örneğin kadın bedeni üzerinden tanımlanan namus anlayışı, yasak kabul edilen kadın erkek ilişkilerinde “ namus

cinayet” lerini hukuksal anlamda olmasa da kültürel anlamda meşru hale getirebilmekte ve işlenen cinayeti de “namus temizleme” olarak kodlamaktadır. Zira geleneksel toplumlarda yaygın olan düşünce, zedelenmiş yada kaybedilmiş namus, şeref veya erkeklik onurunun yasal yollardan yeniden elde etmenin olanaklı olmadığı yönündedir. Şeref, onur ya da namusu incinen bireyin, haklarını yasal yollardan aramaya kalkması, onun korkaklığının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir

Aynı toplum içinde farklı gelir, meslek, fikir ve ideoloji, dini inanç, eğitim düzeyi ve cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan kültürel yaşantıların olması kültürün yeknesak olmadığını ve farklı yaşantılardan kaynaklanan alt kültürlerin olduğunu göstermektedir.

Alt kültür denildiğinde mesleklerin, sosyal sınıfların, hatta toplumsal cinsiyetin ya da belli başlı yaş gruplarının kültürel yapılanmaları kastedilir (Sezal, 2003:121).

Alt kültürler, topluma hâkim olan genel kültürün bazı özelliklerini paylaşmakla birlikte genel kültürden farklı özellikler ve kurallara sahip bir kültürdür. Özellikle göç, kentleşme ve nüfus artışı ile birlikte alt kültürlerde çeşitlilik artarak alt kültür grupları çoğalmaktadır. Alt kültür aidiyeti ister istemez bir ötekileştirme olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum diğer kültür grubuna mensup olanlara karşı zaman zaman endişe, kızgınlık, öfke hatta kin duygularını doğurabilmektedir. Özellikle birlikte yaşama kültürünün gelişmediği toplumlarda bu ötekileştirme durumu şiddete dönüşebilmektedir.

Şiddet davranışlarını kültürel boyutuyla en geniş kapsamda açıklayan kuramlardan biri Dixon Wolfgang ve Lizotte Ferracuti tarafından geliştirilen “şiddet alt kültürü” kuramıdır. Wolfgang ve Ferracuti, sorunları şiddet kullanarak çözmeyi öngören toplumsal değerlerin etkin olduğu yerlerde şiddet alt kültürünün var olduğunu ileri sürerek, şiddet davranışlarının kültürel temelini ortaya koymuştur. Şiddet alt kültürü kuramcıları, şiddet davranışlarını sadece kültüre içkin sorun çözme pratiklerinin bir parçası olarak değil aynı zamanda şiddete başvurma meşru ve rasyonel bir kaynağı olarak insanları şiddete yöneltip teşvik ettiğini ileri sürmektedir.

Kültür tarafından; namus, din, şeref, erkeklik ve saygınlık gibi kavramlara yüklenen yüceltilmiş anlamlar da şiddet kullanımına yön vermektedir. Nitekim toplumumuzda “ din ve namusu için yaşamak”, “ erkekliğe laf söyletmemek”, “şeref ve saygınlığı ayaklar altına almak” gibi yaygın söylemlerin temelinde kültürümüz tarafından bu olgulara yönelik yüceltilmiş anlamlar vardır. Bu değerlerin korunması adına kişi, başkalarına karşı şiddet davranışında bulunduğu gibi intihar ederek kendisine karşı da şiddet uygulayabilmektedir. Aynı şekilde ; “ kızını dövmeyen dizini döver”, “dayak cennetten çıkmıştır”, “ tabak sevdiği deriyi yerden yere çarpar”, öğretmene teslim edilen öğrenci için “eti benim kemiği senin” gibi ata sözleri ve deyimler şiddeti bir eğitim ve sorun çözme aracı olarak toplumsal anlamda kabul edilebilir bir davranışa dönüştürmektedir. Örf, adet ve gelenekten kaynaklanan katı kurallar şiddet kullanımını katlanılabilir hatta gerekli bir unsur haline getirmektedir.

b. Aile ve Şiddet İlişkisi

Aile, bir kadın ve erkeğin yasal birlikteliği olan evlilik akdiyle ile kurulan toplumun en küçük birimidir. Bireyler arasındaki kan bağı ve akrabalık ilişkileri evlilik yoluyla oluşur. Dolayısıyla aile, bireylerin cinsellik, üreme, çocuk sahibi olma, sevgi, sadakat ve akrabalık gibi biyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimlerin karşılandığı sosyal bir kurumdur. Ailenin toplumun temelini oluşturması onun sosyal yanını ortaya koymaktadır. Bu anlamda ailenin iki temel işlevi vardır. Neslin devamını sağlamak ve toplumun kültür ve değerlerini yaşatarak sonraki kuşaklara aktarmak.

Birey, içinde yaşadığı toplumun değerlerini ve kültürünü sosyalleşme aşamasında öncelikle ailesinden öğrenir. Dolayısıyla öğrenilebilir bir davranış olan şiddet olgusunu etkileyen ailevi faktörler vardır. Ebeveynlerin tutarsız disiplin anlayışları, aile içi iletişim kopukluğu, sevgi ve ilgi eksikliği, aile içi şiddete maruz kalma ve aile içi şiddete tanık olma gibi olumsuz etkenler şiddeti aile vasıtasıyla öğrenilmiş bir davranış örüntüsüne dönüştürmektedir.

Toplumsal cinsiyet algısında erkekliğe ilişkin kültürel rol ve tanımlar ataerkil aile yapısını korumakta ve üretmektedir. Bu bağlamda erkeklik rolüne yakıştırılan şiddet, cesaret gösterimi ve statüyü koruma aracı olmaktadır. Toplumumuzda

eşinden dayak yiyen bir kadının durumundan şikayetçi olmak yerine “ eşimdir döver de sever de” demesi yine erkek evlat sahibi olmayı bir gurur kaynağı olarak görmesi erkek egemen otoritenin kadın tarafından da üretildiğini göstermektedir. Toplumumuzdaki hakim erkeklik algısı genelde; sertlik, öfke, kızgınlık, saldırganlık gibi tanımlayıcı unsurlardan oluşmaktadır. Buna karşılık kadını erkeğe göre ikincil konuma yerleştirerek onu pasif ve edilgen bir varlık olarak gören sosyo-kültürel yapı kadına yönelik şiddeti örtülü bir şekilde haklılaştırmaktadır. Aile içi şiddet olgusunun sosyo-kültürel temellerini irdelerken toplumsal cinsiyet algısını ve toplumun kadın ve erkek statü ve rollerine ilişkin tanımlamalarını bilmek sorunu anlamak açısından önem taşımaktadır.

Aile içi şiddetin tanığı ve mağduru olan çocukların sonradan şiddet eğilimli oldukları ve normal bir ailede yetişen çocuklara göre daha fazla şiddet davranışları sergiledikleri yapılan araştırmalarda gözlenmiştir. Aile ve şiddet ilişkisi sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde ele alındığında taklit ve rol model alma ile ilintili olarak çocukların, ebeveynlerinin yaşadıkları sorunların veya engellemelerin üstesinden nasıl geldiklerini aile ortamı içinde gözlemleyerek öğrendikleri, eğer sorun ve engellemelerin aşılmasında sık sık şiddete başvuruluyorsa çocukların da baba ve annelik rollerinin yerine getirilmesinde şiddeti bir çözüm tekniği olarak benimsedikleri görülmektedir. Aile içi şiddeti gözlemleyen çocuklar sert erkek davranışı rolünü benimseyerek saldırganlığın karşısındaki baskın olmanın tekniği ve erkekler için uygun bir davranış olduğuna, kadınların ise kötü muameleyi hak eden güçsüz kişiler olduğuna inanır. Özellikle bu tür aile ortamlarında yetişen ve şiddete tanık olan erkek çocukların ileriki yaşlarda kendi eşlerine şiddet uygulama riski daha fazladır.

White ve Widow'un yaptığı ve yirmi yıl süren araştırmanın sonucuna göre çocukken aile içi şiddete şahit olanlar veya şiddet görenler ile hiç şiddet görmeyenlerin sonraki yıllarda kendi ailelerine şiddet uygulama oranları arasındaki fark %12' dir. Bu %12'lik fark çok gibi görünmese de, bu fark aile içi şiddeti açıklamada azımsanamayacak bir katkı yapmaktadır. (Okumuş, 2014:100)

c. Ekonomi ve Şiddet İlişkisi

Ekonomi, sınırsız insan ihtiyaçlarını sınırlı olan kaynaklardan temin eden ve kaynakları bu ihtiyaçların karşılanması yönünde kullanan ve yöneten, her toplumda var olan temel kurumlardan biridir.

Ekonomi; üretim, tüketim, kültür, sanat, eğlence, eğitim, toplumsal kimlik ve sınıf gibi sosyal yaşamın tüm unsur ve alanlarını etkilemektedir. Bireyler ekonomik durumlarına uygun bir yaşam sürerler. K.Marx, toplumu üretim araçları üzerinde mülkiyet sahibi olanlar ve olmayanlar şeklinde iki sınıfa (burjuvazi ve proleterya) ayırmaktadır. Toplumsal hayatı belirleyen alt yapı olarak üretim araçlarını ve üretim biçimini görürken alt yapının belirlediği alanları (sanat, siyaset, ideoloji eğitim vs.) ise üst yapı olarak görmüştür. Üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf ile emek gücünü elinde bulunduran sınıf arasında sürekli bir sınıf çatışmasının olduğunu belirten K.Marx bu çatışmanın nedenini mülkiyetin bireyselleşmesine karşın üretimin kollektifleşmesine bağlayarak bu çelişkinin kapitalizmin çöküşüne neden olacağı öngörüsünde bulunmuştur.

K.Marx'ın ekonomik temelli sınıf ayrımında temel etken sosyal grubun üretim araçlarına sahip olup olmamasıdır. Max Weber, Marx'ın kullandığı sosyal sınıf kavramının yerine sosyal statü kavramını kullanarak, sosyal statünün tayininde ekonomik yapının dışında, eğitim, bilgi, kültür, kişisel beceri gibi unsurların da etkili olduğunu savunmuştur.

Kapitalist sanayi toplumunda toplumsal sınıflar arasında keskin sınırlar vardı. Günümüzde ise sınıflar arası sınırlar daha gevşek ve geçişkendir. Gelir durumu yüksek olan yönetici ve işveren kesim üst sınıfı, memur ve zanaatkar gibi beyin gücü ile çalışan beyaz yakalı kesim orta sınıfı ve düşük ücretle ve beden gücü ile çalışan mavi yakalı kesim ise alt sınıfı oluşturmaktadır. Dolayısıyla bireylerin toplumsal tabakalaşma piramidindeki yeri yaptıkları işe ve gelirlerine göredir.

Toplumsal sınıflaşma içerisindeki gelir düzeyi temelli ekonomik farklılaşma sınıflar arasında şiddeti doğurabilmektedir. Bir yandan iş bulamayan ve bulunduğu zaman da asgari ücretle geçinmek zorunda olan kesim, diğer yandan asgari ücret

tutarı kadar bir parayı eğlence mekanlarında bir saatte harcayan bir kesimin varlığı toplumsal tabakalaşma piramidinin en altındaki sınıfı isyan ve öfkeye sürüklemektedir. Ekonomik olarak alt sınıftaki bazı insanların üst sınıftaki insanların hayat standartlarına ulaşmayı, halk deyiimiyle “kısa yoldan köşe dönmeyi”, bir hedef olarak belirleyip bu hedefe ulaşılmasının engellendiği durumlarda şiddeti bir çözüm olarak uygulayabilmektedirler. Ekonomik şiddet genellikle şiddet türleri içinde çok yer almayıp sadece “mala zarar verme” kategorisinde değerlendirilmektedir. Oysa mala karşı işlenen hırsızlık, gasp ve dolandırıcılık gibi suçların bir çoğunda suçun faili engellemeyle karşılaştığında mağdura şiddet uygulamaktadır.

İnsanların maddi ihtiyaçlarının karşılanmaması ya da bu ihtiyaçların karşılanmasında bir takım engellerin olması ekonomik şiddeti doğurmaktadır. Nitekim, göç, nüfus artışı, işsizlik , yoksulluk ve gelir dağılımındaki adaletsizlik gibi yapısal sorunlar şiddet kullanımına zemin hazırladığı gibi suç oranlarını da arttırmaktadır.

Ekonomik şiddetin görünmeyen boyutu ise toplumun zayıf kesimini oluşturan çocuk ve kadınların ucuz iş gücü olarak çalıştırılmasıdır. Çocuk işçiliği özellikle yoğun göç alan kentlerde yaygınlaşmış durumdadır. Aynı şekilde kadının gerek hane içi gerekse de hane dışı emeği küçümsenmektedir. Başta çocuklar olmak üzere bir çok kadın düşük ücretle çalıştıkları yetmiyormuş gibi ücretlerine aile içi iktidar ilişkilerinin baş aktörü olan baba ve eş tarafından el konulmaktadır. Dolayısıyla emeğin düşük ücretle satın alınması ve ücrete el konulması ekonomik şiddetin görünmeyen boyutunu oluşturmaktadır. Diğer taraftan, bir kişinin mal varlığına hile ile yada cebren el koymak, ücretsiz çalıştırmak yada çalıştırıp ücret ödememek, özellikle eşinin çalışmasını engelleyerek ekonomik olarak kendisine bağımlı kılmak, parasal harcamalarını yönetmek, mal varlığını eşinden gizlemek, şahsi eşyalarını tahrip etmek, eşine bankadan kendisi için kredi çektirerek ayrılma ya da boşanma durumunda onu borçlu kılmak günümüzde sıkça karşılaştığımız ekonomik şiddet türleridir.

d. Sosyal Öğrenme ve Şiddet

Şiddet ya da saldırganlığın kökenine ilişkin birçok kuramın olduğunu ve bu kuramların “içgüdü kuramı” ve “sosyal öğrenme kuramları” olarak iki temel başlık altında toplandığını yukarıda kısaca belirtmiş ve her iki kuramın kısa bir özetini vermiş idik. Bu başlık altında ise sosyal öğrenmenin şiddet davranışının oluşumundaki etkisine değineceğiz.

Sosyal öğrenme kuramının kurucusu olan Albert Bandura’ya göre davranışlarımızın büyük bir bölümü diğer insanlarla olan ilişkilerimiz sonucu öğrenilerek kazanılır. Bu öğrenme, başkalarının davranışlarını gözleme, taklit etme ve model alma yoluyla gerçekleşir. Sosyal bilişsel teori olarak da adlandırılan Albert Bandura’nın sosyal öğrenme kuramına göre sosyal hayat bir öğrenme sürecidir. Bandura’ya göre öğrenmenin yegane koşulu başkalarının davranışlarının gözlemlenmesidir. Öğrenmenin etkili olmasında gözlemlenen davranışın taklit edilmesi ve bunun sonucunda alınan ödül ve ceza öğrenmeyi pekiştirmektedir.

Gözlem yoluyla öğrenmenin bir takım süreçleri vardır.

1. Dikkat etme: Öncelikle bireyin, model alacağı davranışları doğru bir şekilde algılaması gerekmektedir. Buda model alınacak davranış üzerinde belirli bir dikkat yoğunluğunu gerektirmektedir. Dikkat etme doğru algılamanın önkoşuludur. Doğru algılama olmazsa davranışların gözlem yoluyla öğrenmesi gerçekleşmez. Dikkati etkileyen bir takım faktörler vardır. Bu faktörlerin bir kısmı gözlemciye bir kısmı ise davranışları gözlemlenen modele aittir. Bunlar, gözlemcinin duyu organlarının sağlamlığı, gözlenecek davranışların gözlemcinin model alma amacına uygunluğu, yaş, cinsiyet, çekicilik, ün, saygınlık gibi faktörlerdir.

2.Hatırda tutma süreci: Gözlemcinin, gözlemlenenin model aldığı davranış ve etkinliklerini hafızasında saklaması, görsel zekasını kullanarak resimlemesi ve zihninde kodlaması sürecidir.

3. Uygulama Süreci: Gözlem yoluyla zihinde saklanan davranış ve etkinlikler modelin davranışlarına uydurulana kadar tekrar edilir. Bu tekrarlar sonucunda birey modelin davranışlarını kendi davranışlarına dönüştürür.

4. Güdülenme süreci: Bu süreç gözlem yoluyla öğrenilen davranışları performansa dönüştürmeyi sağlayan bir süreçtir. Bu aşamada ödüllendirilen davranışlar pekiştirilirken, cezalandırılan davranışlar ise sner. Bandura, bireyin kendi yeterliğinden zevk almasını içsel pekiştirme olarak nitelendirir.

Bandura gözlem yoluyla öğrenme konusunda birçok deney yapmıştır. Bu deneylerden en bilineni Bobo Doll bebek deneyidir. Bu deneyde çocukların gözleyerek ve taklit ederek öğrenme dereceleri test edilmiştir. Bandura bahse konu deneyinde çocuklara izlettirdiği bir filmde “Bobo Doll” adı verilen bir oyuncuğa bağırıp sven, onu tekmeleyen bir yetişkini göstermektedir. Çocuklar bu filmi izledikten sonra teker teker oyuncaklarla dolu bir odaya alınıyorlar. Oyunların ortasında, biri gelerek bu oyuncaklarla bundan sonra başka bir çocuğun oynayacağını söylüyor. Bu şekilde odadan çıkarılan ve hayal kırıklığına uğratılan ocuk, içinde az oyuncuğın olduğu başka bir odaya alınıyor. Bu odadaki oyuncakların içinde daha once filmi izlediği “Bobo Doll” da bulunuyor. Film izleyen gruptaki ocukların, “Bobo Doll” a saldırgan davrandıkları gözlemleniyor. Bandura, daha sonraki deneyinde ise şiddeti uygulayan kişi, bir grup çocuğa izletilen filmde dllendiriliyorken, digger çocuklara izletilen filmde cezalandırılıyor. Sonunda dl olan filmi izleyen çocuklarda, şiddet davranışı daha fazla gözlemleniyor. Ancak şiddet davranışı sonunda ceza gören birini izleyen çocuklar, davranışı yapmaktan kaçınıyor (Yavuz, 2014:28).

Elde edilen araştırma sonuçlarına göre saldırganlık davranışı; A. Model dllendirildiğinde, B. ocuk modeli önceden tanıyorsa, C. ocuk model ile aynı cinsiyetten ise artmaktadır. Model olarak saldırganlık göstermesinde, bireyin, öfke, sıkıntı, hayal kırıklığı ve benzeri duygular içinde olması gerekmemektedir (www.psikoterapistim.org)

e. Kitle İletişim Araçları ve şiddet

şiddeti ortaya çıkartan saldırganlık dürtüsü bireyin toplumsallaşma sürecinde öğrenilmektedir. Kitle iletişim araçları ise bu öğrenmeye hızlandırıcı bir etki yapmaktadır. Teknolojik gelişmelerle beraber hızla değişen toplumda şiddetin araç ve yöntemleri de değişmektedir. Nitekim günümüz iletişim araçlarının özellikle

görsel medyanın bireylere yeni şiddet yöntemlerini öğrettiği ve bireylerin şiddet eğilimlerini kışkırttığı konunun uzmanlarınca sık sık dile getirilmektedir. Her ne kadar toplumda artan şiddet olayları ile kitle iletişim araçları arasında somut bir ilişki kurulamamakta ise de kitle iletişim araçlarının bireylerdeki şiddet davranışlarını etkileme ve yönlendirmesi konusunda görüş birliği olduğu söylenebilir. Şiddet davranışının gözlem yoluyla öğrenilebilir ve taklit edilebilir niteliği dikkate alındığında medyanın görsel ve işitsel tüketicisi konumunda olan bireylerin görsel sunumu yapılan şiddet davranışlarını öğrenmeleri ve etkilenmeleri kaçınılmaz hale gelmektedir.

Görsel medya, toplumsal koşullar ve rol modellerin oluşturulmasında çok önemli bir role sahiptir. Özellikle deneysel ve boylamsal çalışmalarla aşırı şiddet içeren medya içeriğinin, saldırganlığı arttıran pek çok etkenden biri olduğu bir çok araştırma tarafından defalarca ortaya konmuştur. Medyanın kapsamında televizyon, radio, kitap, dergi ve gazete, film ve video oyunları ile internet gibi çok değişik ortamlar girmekle birlikte, hayatımızda tuttuğu yer ve hareketli görselliği de içermesi nedeniyle televizyon, en önemli aracı oluşturmaktadır. Bununla birlikte tüm yazılı-görsel-işitsel kitle iletişim araçları bağlamında izleyici-dinleyici-okuyucu bireyler tarafından en çok zaman ayrılan medya ortamı olarak ve de yapılan pek çok araştırmanın da ortaya koyduğu üzere ilk enformasyon kaynağı olarak seçilen kitle iletişim aracının televizyon olarak yer aldığı görülmektedir. Ayrıca günümüzde televizyonun, hemen hemen her evde yer almakta, herkesi farklı biçim ve düzeyde etkilemekte olduğu da bir gerçektir (Alem, 2008:147).

Tüm kitle iletişim araçlarını içine alan bir kavram olarak medya, bireyleri davranışsal, tutumsal, duygusal, bilişsel ve fizyolojik olarak etkilemektedir. Medya araçları ile sunulan görsel ve işitsel mesajları alan birey aldığı bu mesajlarla bazı davranışları gerçekleştiriyorsa davranışsal, inanç ve değerlerini şekillendiriyorsa tutumsal, düşüncelerini şekillendiriyorsa bilişsel, bireyde korku, kaygı, kin, nefret veya coşku gibi duygular uyandırıyor ise duygusal ve uyarılma ve diğer fiziksel reaksiyonlarında değişimler meydana getiriyorsa fizyolojik etkilerinden bahsedilir. Bireyi olumlu olduğu kadar olumsuz yönden de etkileme ve yönlendirme gücüne sahip olan medya olumsuz mesaj içerikleri ile (şiddet, suç, erotizm vs.) özellikle

çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri nedeniyle toplumsal yapıyı tehdit edebilmektedir.

Özellikle, modernleşme ve globalleşmenin etkisiyle televizyon kanallarına erişim ve internet bağlantısının bir düşmanın ucunda olmasıyla, kültürel norm ve değerler hızlı bir değişim süreci yaşamaktadır. Medya dünyası, bireyleri, düşünsel ve düşsel bilgi yığını altında ezerken davranış ve eylemlerini şekillendirmektedir. Çocuk ve ergenlerin düşünsel yapılarında ve davranışlarında kitle iletişim araçları birer rol model haline dönüşürken, tüketim kültürü başat hale dönüşmektedir. Medya her yaşta bireye öğrenilebilen çabuk içselleştirilebilecek, rahatlıkla kopya edilebilecek kalıplar sunmaktadır. Özellikle intihar davranışının öğrenilip kopya edilebilen bir davranış şekli olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle kitle iletişim araçlarında görülen şiddet ve intiharlar, özellikle çocuk ve gençler için pratik bir çözüm olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında reklam ve müzik görüntülerinde işlenen çaresizlik, yıkılmışlık, umutsuzluk, tükenmişlik gibi temalar bireylerin bilinçaltında bu duyguların yerleşmesini sağlamaktadır. Son beş yılda gençler arasında artan intihar ve girişimlerinin, medya ve tüketim kültürünün sonucu olarak bireyin konumunu saptayamaması, bu nedenle kendini her ortamda yabancı görerek, büyük bir kuralsızlık içine itmesiyle açıklanabilir (Oktik, 2008: 199-228).

2. BÖLÜM

MEDYA

Her şeyin hızla ve çokça değiştiği bir çağda yaşıyoruz. Bu değişiklik, geleneklerimizde, davranışlarımızda, inanç ve tutumlarımızda, dini anlayışta, bakış açımızda kendisini fazlasıyla hissettiriyor. Bireysel ve toplumsal hayatımızda rahatlıkla görünen bu farklılaşmada en büyük etkenlerden biri şüphesiz medyadır (Geçer, 2013:51).

Yirminci yüzyıldan itibaren kitle iletişim teknolojilerinde meydana gelen önemli gelişmeler, özellikle televizyon ve bilgisayarın icadı ve internet kullanımı iletişimi devasa boyutlara ulaştırmıştır. Kitle iletişim araçlarındaki hızlı gelişmeler toplumsal değişimi de hızlandırmıştır. İletişim araçları vasıtasıyla dünyadaki tüm olaylar ve gelişmelerden haberdar olunmakta, insanlar artık evlerinde yada işyerlerinde oturdukları yerden ülkedeki ve dünyadaki olup bitenleri rahatlıkla öğrenebilmektedir. “Yerin kulağı var” deyimini artık tarihe karışmış durumdadır çünkü artık kitle iletişim araçları yerin hem kulağı hem de gözü durumuna gelmiştir. İletişim teknolojilerindeki hayret verici gelişmeler zaman ve mekan algımızı da değiştirmiştir. Kitle iletişim araçlarındaki gelişmelerle dünyamızın küresel bir köye (Global Village) dönüştüğünü belirten Marshall McLuhan, kitle iletişim araçlarından olan radyonun kulağın, bilgisayarın beynin, televizyonun da görme duyumuzun bir uzantısı olduğu yönündeki tespiti çağımız insanının kitle iletişim araçlarıyla bütünleşik yapısını ortaya koymaktadır.

İlk defa 1920’lerde kullanılmaya başlanan “medya” kavramının kökeni Latince ortam, araç anlamlarına gelen “medium” kelimesinden gelmektedir. Yine İngilizcede “media” sözcüğü araç , ortam , aracı anlamlarını taşıyan Latincedeki “medius” kelimesinin çoğuludur. Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğünde ise “medya”, iletişim ortamı, kitle iletişim araçlarına verilen ortak ad” olarak tanımlanmaktadır. Medya ya da kitle iletişim araçları terimsel anlamda, kaynak ile hedef arasındaki ağa verilen isimdir. “Kitle iletişim araçları” denildiğinde, akla ilk gelenler, radyo, televizyon, gazete, dergi ve son zamanlarda önemli bir yere sahip olan internet, mobil telefon vb. unsurlardır (Geçer, 2013:51).

Bu gün uzak kalamadığımız kitle iletişim araçları temel bilgi ve haber edinme kaynağımız haline gelmiştir. Toplumun değişik, yaş, cinsiyet, toplumsal rol ve statüdeki bireylerine hitap ederek hitap ettiği değişik kesimlerdeki bireyleri belli düşünce kalıpları etrafında toplayarak, kişilerde aynı davranış modellerinin oluşmasına kaynaklık etmektedir. Kitle iletişim araçları, ilettiği bilginin yanı sıra topluma sunduğu davranış modelleri ve yaşam biçimiyle toplumun sosyo-kültürel yapısının oluşmasında ve değişmesinde etkili olmaktadır. Genel olarak medyanın özel olarak da televizyonun günlük yaşamımızda kapladığı yer dikkate alındığında yaşam alanlarımızın ve ilişkilerimizin kuşatılmış olduğunu söyleyebiliriz. Medya araçlarının hızla geliştiği çağımızda günlük yaşam pratiklerimiz de bu araçların kullanımına paralel hızlı bir dönüşüme uğramaktadır. Zihinsel algılarımız ve düşünce yapılarımız medyanın sunduğu haberler, reklamlar, belgeseller, talk-showlar, kadın programları, diziler ve sinema filmleri gösterimiyle temsil ettiği dünyanın etkisi altında kalıyor.

Bunlardan daha önemli vurgulanması gereken ise medyanın kamusal olayların yer aldığı bir alan oluşturduğudur. Toplumsal yaşamda gerçekliğin ne olduğu konusunda tanımlar medya aracılığıyla oluşmakta (ve/veya oluşturulmakta) ve aktarılmaktadır. Dolayısıyla medya toplumu sürekli bir “anlam sistemi” sunmakta, olağan ve doğal olan ile olağan dışı ve doğal olmayanın neler olduğunu göstermekte, kısacası, normalin ne olduğunun başlıca belirleyicisi olmaktadır (Demir, 2006:7). Sunduğu “anlam sistemi” ile “normal”in ne olduğunu belirleyen medya kendine uygun bir toplum oluşturarak onu denetlemekte ve yönetmektedir. J. Habermas’ın *yönlendirici medya* modelinde kitle iletişim araçları iletişim akışını tek yönlü olarak yukarıdan aşağıya ya da merkezden çevreye yayarak toplumsal kontrolün beklenen sonuçlarını güçlendirmektedir. Medyanın, toplumdaki zengin birkaç bireyin, şirketin ya da baskın siyasi grupların ayrıcalıklı çıkarlarının hizmetçisi ve koruyucusu haline gelmesiyle sahte bir kamusal alanın oluşturulduğuna dikkatleri çeken J. Habermas bu olguyu *kamusal alanın yeniden feodalleşmesi* olarak nitelendirir. Nitekim medya, toplumsal gerçekleri belirli bir ideoloji ya da amaç doğrultusunda yapılandırarak topluma sunmaktadır. Medya etkilerini makro planda ele aldığımızda ise ekonomik ve askeri olarak güçlü durumda olan ulusların medya iletişimini kullanarak diğer ulusların kültürel değerlerini denetim ve tahakküm altına aldıkları bir medya emperyalizminden de bahsetmemiz mümkündür. Nitekim,

Hollywood filmlerinin Amerikan yaşam kültürünü, Mcdonalds şirketinin fast-food yemek kültürünü dünyaya yayması medya aracılığıyla olmuştur.

Gerçeklik algımızı dönüştüren medya Fransız medya kuramcısı J. Baudrillard'ın yerinde tespiti ile bizi gerçek ile taklit, gerçeklik ile kurgu arasındaki farkı anlamamın giderek imkansızlaştığı bir simülasyon çağına taşımıştır. J. Baudrillard, hipergerçeklik kuramıyla geçekliğin yok edilerek temsil yoluyla kökeni olmayan bir gerçeklik üretildiğini savunur.

J. Baudrillard gerek körfez savaşı (1990-91) gerekse de 11 Eylül saldırısını hipergerçeklik kuramıyla yorumlamıştır. Baudrillard'a göre, Körfez Savaşı hiç olmamıştır, çünkü henüz başlamadan şanlı Amerikan ordusu (özellikle de Amerikan Hava Kuvvetleri) tarafından kazanılmıştır. Bu savaş Amerikan pilotlarının Irak hedef noktalarını (köprüler, hastaneler, askeri karargahlar) belirleyip kilometrelerce uzaktan havaya uçurmasını gösteren – askeri operasyonlar CNN ve diğer Batı medya organlarına gönderilmiştir- imgeler olarak insanların hafızalarına kazanmıştır. Bu (*gerçekten* yaşanmış olan iki dünya savaşının tersine) uzun soluklu ve karşılıklı bir savaş değildir; daha çok bir video oyunu simülasyonunu andıran sanal bir savaştır. Dolayısıyla, gerçek zamanlı, medya dolayimli görüntüler, Baudrillard'ın demesiyle, “olmayan olay” dan öte bir şey değildir (Laughey, 2010: 102).

Medya sahip olduğu bütün yazılı ve görsel-işitsel organlarıyla bir kültür taşıyıcısı ve aktarıcısı konumundadır. Ortaya çıktığı toplumsal yapının kültürünü taşımak dışında, var olan teknolojik gelişmelerle birlikte bugün bu gücünü tüm dünya ile paylaşmaktadır. Medya organları sadece içinde buldukları kültürü değil başka kültürleri de aktarmaktadır. Medya kültürel aktarım gücüne sahip olduğu kültürel üretim ve kültürü biçimlendirme gücüne de sahiptir. Kitle iletişim araçları ile oluşturulan kitle toplumu bugün gittikçe büyümektedir. Özellikle televizyon, çağımızda kitlelere ulaşan en büyük kitle iletişim aracıdır (Yavuz, 2014:37).

2.1. Medya Türleri

Medya tüm kitle iletişim araçlarını içine alan bir kavramdır. Bu anlamda gazete, kitap, dergi, televizyon, radyo, bilgisayar, internet, video, film, müzik, cep telefonları, çağrı cihazları ile bilgi ve haber aktarımı yapan basılı, elektronik ve dijital her araç medya kavramı içinde değerlendirilir. Bu araçlardan her biri kendine özgü nitelikleri ile gündelik hayatımızda iletişim ihtiyacımızı karşılamaktadır.

Medya, iletilerini topluma farklı iletişim araçları kullanarak sunmaktadır. Medya ileti türleri genel olarak yazılı medya ve görsel-ışitsel medya olarak ikiye ayrılır.

a. Yazılı Medya

“Medeniyet ateşin bulunmasıyla, tarih de yazının icadıyla başlar” varsayımından hareket edersek uygarlığın insanlık kültürünün temelini yazının da bu insanlığın kültür birikiminin koruyucusu ve aktarıcısı olduğunu söyleyebiliriz.

Yazı duygularımızı, düşüncelerimizi, isteklerimizi ve bilgilerimizi başkalarına iletmek için üzerinde uzlaşmış bir işaret sistemi olarak kullanabileceğimiz teknik bir imkândır.

Yazılı basının başlıca hammaddesi olan kâğıdın ilk ilkel şekli papirüstür. Kâğıdın ilk olarak Çinliler tarafından bulunup kullanıldığı, daha sonra Moğollar ve Araplardan sonra da Batı'ya geçtiği bilinmektedir. Kâğıt yapımı 18'inci yüzyıla kadar el işçiliği olarak devam etmiş daha sonra ise kâğıt makinasının bulunmasıyla seri üretime geçilmiştir. Yazılı eserlerin topluma kısa sürede sunulması ise ancak 1440'da Johann Gutenberg tarafından matbaanın icadıyla mümkün olabilmıştır.

Yazılı medya ya da yazılı basın denildiğinde ilk akla gelen medya aracı şüphesiz gazetedir. Matbaanın icadıyla birlikte gelişmeye başlayan Gazetecilik, eskiden beri insanların çevrelerinde ve dünyada olup bitenleri öğrenme merakına dayanmaktadır.

Gazete, Batı'da, o ülkelerdeki ekonomik, politik ve sosyal şartların bir sonucu olarak gelişimini sürdürmüştür. Özellikle ticari kapitalizmin gelişimine ve ortaya çıkan sosyal yapının bir gereği olarak malların serbest dolaşımı, haberin de serbest dolaşımını beraberinde getirmiştir (Demir, 2006:93).

Türkiye'de basının ortaya çıkış şekli ve bunu hazırlayan süreçler Batı'dan farklı gelişti. Basının gelişimi toplumsal dinamiklere değil, siyasal dinamiklerle, devlet destekli oldu. İlk gazete devlet tarafından toplumu Batılılaştırmanın bir aracı olarak yayınlanmış ve daha sonraki dönemlerde de basın bu zemin üzerine inşa olunmuştur (Demir, 2006:94). Türk basının devlete bağımlılığının genel olarak devam ettiğini ve basında devlet merkezli bir söylemin egemen olduğunu söyleyebiliriz.

Yazılı basının hala etkin bir aracı olan gazete internet kullanımını ile birlikte internet gazetesi olarak 24 saat aralıksız yayın yaparak elektronik medyada da yerini almıştır.

Aylık, haftalık ve günlük olarak yayımlanan gazetelerin yanı sıra yazılı medyanın işlevlerini yerine getiren değişik alanlarda yayımlanan dergiler, kitaplar, bültenler ve broşürler yazılı kitle iletişim araçlarını oluşturmaktadır.

b. Görsel – İşitsel Medya

Görme ve işitme konuşmadan önce gelmektedir. Bir çocuk konuşmaya başlamadan önce görerek tanımayı öğrenir. İşittiği seslerle de konuşmayı öğrenir. Dolayısıyla öğrenme süreçlerinde görme ve konuşma yani göz ve kulak en baskın duyu organlarımızdır. Marshall McLuhan'ın yerinde tespiti ile radyo duyma organımızın, televizyon ise görme organımızın uzantısı konumundadır.

Yazılı medyanın ortaya çıkışı ve gelişiminden sonra elektromanyetik dalgalar enerjisi aracılığıyla seslerin iletilmesi sistemine dayanan radyo bulunmuştur.

Radyonun elektromanyetik dalgalar aracılığıyla ses unsurunun bir program şeklinde insanlık yararına sunulduğu 920'lerde başlar. Sürekli ilk radyo vericisi 2

Kasım 1920'de ABD'de çalışmaya başlamıştır. Pittsburg'da KDKA adlı bir istasyonda seçim haberleri ile başlayan bu yayını 500-2000 arasında değişen dinleyici izlemiştir. Yayınlarını akşam saatlerinde yapan bu ilk radyo istasyonu 2 yıldan fazla bir süre haber, müzik, spora yer veren programlar yayınlamıştır (İspirli, 2000:144)

Türkiye'de ilk düzenli radyo yayınına 1927'de geçilmiştir. Haber ve müzik yayınları ile başlayan bu devlet radyoculuğunda temel amaç yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluş felsefe ve ideolojisinin halka benimsetilmesi ve Türk halkının modernleşmesine hizmet etmektir. Dolayısıyla radyo ilk dönemlerde halk üzerinde daha çok kültürel ve siyasi bir eğitim işlevi görmüştür.

1961 Anayasasına bağlı olarak çıkartılan TRT yasası ile radyo ve televizyonlar özerk hale getirilmiştir. 1 Mayıs 1964 yılında ise TRT Kurumu tarafsız ve doğru haber yayını yapmakla görevlendirilmiştir. 1990 yılına kadar radyo yayıncılığı tekeli elinde bulunduran devlet 1993 yılında 1982 Anayasa'nın 133. Maddesinde yaptığı bir değişiklikle radyo ve televizyon istasyonları kurmayı ve işletmeyi kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbest bırakmıştır. Radyo ve televizyon yayıncılığında özerkliği ve tarafsızlık ilkesini kabul etmiştir. Bu yasal düzenlemeden sonra Türkiye'de özel radyo ve televizyon sayısı hızla artmıştır.

İnsanların en çok ilgi gösterdikleri medya aracı televizyondur. Görmenin bilgi edinme sürecinde konuşmadan önce geldiğini yukarıda belirtmiş idik. İnsanın görme duyusuna verdiği önem ve uzakta olanı görme ve haberdar olma isteği bu medya aracının bütün dünyada hızla yayılmasının başlıca nedeni olmuştur diyebiliriz. İnsanların gündelik yaşamında önemli bir yere sahip olan televizyon bilgi edinme ve eğlence aracı olarak aynı anda görme ve işitme duyularımıza hitap etmektedir.

Teknolojinin hâkim olduğu çağımız toplumlarında televizyon birçok kişi için teknolojinin yaşamı renklendiren bir üründür ve teknolojinin diğer ürünleri gibi insanların emrine sunulmuştur. İnsanın televizyon karşısındaki konumunu mutlak egemenlik olarak tanımlayan (Mutlu, 2008:18) televizyonun insanın gündelik yaşantısında rutin sorunların çözümünü kolaylaştıran diğer teknolojik araçlardan

ayrıldığına iddia etmiştir. Çünkü izleyici ile televizyon arasında zihinsel bir ilişki söz konusudur (Özel, 2015:4).

Televizyon görsel algıya dayalı bilgilendirme biçimi ile yaşam tarzımızı ve kültürümüzü etkilemekte ve dönüştürmektedir. Ancak bu görsel algıya dayalı bilgilendirmenin masum olduğu söylenemez çünkü televizyonun sunduğu haber ve bilgi içeren görüntüler başkalarının hazırladığı ve yapılandığı görüntülerdir. Dolayısıyla yapılandırılmış ve belli amaçlara göre teknik olarak dizayn edilmiş görüntülerin algımızı manipüle etmesi her zaman için mümkündür. Medya patronlarının siyasi iktidarla ya da muhalif siyasi örgüt/örgütlerle olan ilişkileri, reklam veren şirketlerin ekonomik ve siyasi çıkarları televizyon yayıncılığını tarafsız olmaktan çıkararak izler kitlenin tercihlerini etkileyebilmektedir. Diğer taraftan kültür endüstrisinin önemli bir propaganda aracı haline gelen televizyon sunduğu dizler, filmler ve reklamlar aracılığıyla sosyal alışkanlıklarımızın, dünyaya bakış açımızın ve tüketim alışkanlıklarımızın şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Dünyayı küçülterek evimizin içine taşıyan televizyon bireysel ve toplumsal anlamda güçlü bir değişimi temsil etmektedir. Televizyon zaman ve mekân algımızı değiştirdiği gibi anlama ve görme arasındaki ilişkiyi de alt üst etmiştir. Dünyanın değişik yerlerinde yaşananları görüntüleyip bir araya getirmesi, izlediğimiz görüntüleri yapılandırarak sunması görme ve gerçekliği algılama biçimimizi etkilemektedir.

Televizyon, toplum üzerinde hâkimiyetini hızlı ve kolayca kurduğunda, toplumsal araştırmalarda televizyon üzerine ayrı bir bilgi oluşmuştur. İnsanların bu araç ile nasıl bir etkileşim içinde oldukları ve televizyonun toplumsal yaşam üzerindeki etkileri üzerine odaklanan çok çeşitli araştırmaların büyük bir kısmında televizyonun bir kitle iletişim teknolojisi olarak masumiyeti üzerine eleştiriler dikkat çekicidir. Günümüzde de devam eden bu eleştirilerin genelinde televizyonun bireyi ve dolayısıyla içinde yaşadığı kültürü biçimlendirdiği, bunu yaparken de yarattığı görsel gerçekliğe vurgu yapıldığı görülür (Özel, 2015:3).

Mevcut kitle iletişim araçları içerisinde her gün gelişen ve genişleyen içeriği ile gittikçe artan bir hızla dünyayı bir ağ gibi saran internet diğer kitle iletişim

araçlarına güçlü bir alternatif olmuştur. İşitsel, görsel ve çeşitli video içerik platformlarıyla diğer kitle iletişim araçlarının hemen hemen hepsinin sunduğu hizmetleri yerine getirmektedir. Televizyonun toplum üzerindeki hâkimiyetini önemli ölçüde sarsan internet televizyon çağının kapandığı yönünde tartışmaları da başlatmıştır.

İnternet dışındaki diğer kitle iletişim araçlarının sunduğu içeriğe izler/dinler/okur kitlenin herhangi bir müdahalesinin mümkün olmaması bu kitleyi içerik üretiminin pasif tüketicisi yaparken internet, kullanıcılarına sunduğu içeriğe müdahale imkânıyla aktif katılım imkânı sağlamaktadır.

2.2. Medyanın İşlevleri

Kitle iletişim araçları günümüz teknolojik gelişmelerine paralel olarak gelişen işlev ve etkileri ile hayatımızın vazgeçilmezi haline gelmiştir. İçinde yaşadığımız çağa iletişim çağı denilmesinin sebeplerinden birisi de kitle iletişim araçlarının hayatımızda merkezi bir yer işgal ediyor olmasıdır. Televizyon ve internet karşısında geçirilen günlük ortalama zaman dilimi dikkate alındığında hayatımızın bu araçlarla kuşatıldığını anlamak zor değil.

Kitle iletişim araçlarının insanlara sunduğu imgeler, metinler ve seslerin toplumsal hayatımızda olumlu ve olumsuz illaki bir karşılığı olacaktır. Bu anlamda kitle iletişim araçları yaşam tarzımızı ve algılarımızı biçimlendirmede etkin olduğu herkesçe kabul edilen bir görüştür.

Hayatımızda merkezi bir yer tutan kitle iletişim araçlarının bilgilendirme, eğlendirme, eğitime, kültürel değerlerin korunması ve aktarımı, sosyalleştirme ve kamuoyu oluşturma gibi birtakım işlevleri vardır.

a. Bilgilendirme İşlevi

Yaşadığımız çağı anlamlandırma ve tanımlama çabası içinde olan sosyal bilimcilerden Debord *Gösteri Toplumu*, J. Baudrillard *Tüketim Toplumu*, M.Castells *Ağ Toplumu*, Daniel Bell ve Tourain ise içinde yaşadığımız çağın toplumunu

Bilgi/Enformasyon Toplumu olarak kavramsallaştırmışlardır. Şüphesiz ki bu toplum tanımlamalarının her birinin yaşadığımız çağ toplumsal hayatında belirleyiciliği vardır. Ancak bu toplum tanımlamalarında ortak olan unsur ister tüketim toplumu olsun ister ağ toplumu olsun kitle iletişim araçlarına dayalı bilgidir.

Kitle iletişim araçlarına dayalı olarak yaşanan toplumsal değişim sürecini olumlu karşılayan kuramcılar bilgi toplumu tezini savunmaktadırlar. İletişim teknolojilerindeki gelişmelerin diğer buluşlara zemin hazırlama ve dinamizm kazandırma potansiyeline sahip olması bu tezi güçlendirmektedir.

Enformasyon toplumu kavramı toplumsal ilişkiler içinde bilginin belirleyici bir konuma ulaştığını vurgulamak açısından tarihsel bir süreci tanımlamak üzere kullanılan bir kavramdır. Enformasyon toplumu olarak adlandırılan döneme özgü olan şey, üretimin temel kaynağını bilginin kendisinin ve etkinliğinin oluşturmasının yanı sıra toplumsal ve kültürel süreçlerin de vazgeçilmez bir biçimde yeni teknolojiler ve enformasyona bağımlı oluşudur (Kara, 2013:35).

Kitle iletişim araçları günümüzde bilgi ve haber ihtiyacımızı gidermede en önemli kaynak niteliğindedir. Bilgiye erişimi kolaylaştıran kitle iletişim araçları yoluyla elde ettiğimiz bilgilerin güvenilir olup olmadığı da tartışmalıdır. Özellikle kullanıcının içerik oluşturma imkânına sahip olduğu internet ağında aynı konuda birbirleriyle çelişen bilgilerin yer alması ve konuya ilişkin bilgi aktarımında bulunan kişinin bilgi konusu branşta uzman olup olmadığı bilinmemesi internet üzerinden ulaşılmaya çalışılan bilginin doğruluğunu şüpheli kılabilir. Aynı şekilde medyanın sunmuş olduğu haberlerin güvenilirliği de medya-siyaset ve ticaret ilişkisi bağlamında objektif olmaktan uzak, çarpıtıcı ve algı oluşturmaya yönelik tarzda verilebilmektedir. Bu nedenlerle özellikle televizyon ve internet medyası yoluyla ulaşılan bilgi ve haberlere sorgulayıcı ve eleştirel gözle bakmak gerekmektedir.

b. Eğitim İşlevi

Medya, sunduğu haber ve bilgilerle izler, dinler ve okur kitlenin zihinsel ve bilişsel yönüne hitap ederek eğitim düzeyini yükseltir. Özellikle çocukların içinde eğlence ve bilginin bir arada verildiği yayınlarla algı ve bilinç düzeyini yükselterek

eğitimlerinde önemli rol oynar. Ayrıca medyanın örgün eğitim imkânından faydalanamayan insanların eğitim ihtiyacını karşılamada önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir. Nitekim Açık Öğretim Kurumları eğitim ve öğretim faaliyetlerini televizyon aracılığıyla sunmaktadırlar. Ayrıca uzaktan eğitim veren bazı eğitim kurumları öğrencilerine dersleri internet üzerinden karşılıklı diyaloga da imkân verecek tarzda vermektedir.

Medya yetenek ve becerilerimizi geliştirmemize olanak sağlayacak bilgileri hızlı ve kolay bir şekilde bize iletir. Elde ettiğimiz bu bilgi, yetenek ve beceriler bir yandan hayatımızı kolaylaştırırken, diğer yandan kişiliğimizin ve sosyal ilişkilerimizin gelişmesine yardımcı olur.

Medyanın eğitime işlevine yönelik kısaca belirttiğimiz bu olumlu işlevlerinin yanı sıra olumsuz örnekler oluşturacak yayınlar yaptığı da bir gerçek. Her ne kadar RTÜK ve benzeri denetleme kurumları bu tür yayınlarla mücadele etmekte ise de yeterli bir denetlemenin yapıldığı söylenemez. Bu tür yayınların izlenmesi özellikle gelişim aşamasındaki çocukları davranış ve kişilik yönünden olumsuz etkilemektedir. Özellikle diğer kitle iletişim araçlarına göre resmi denetimin görece zayıf olduğu internete çocukların kontrolsüz ve aile denetiminden uzak bir şekilde girmesi yaşlarına ve doğal gelişimlerine uygun olmayan içerikteki yayınları izlemeleri psikolojilerini ve ruhsal yapılarını olumsuz yönde etkilemektedir.

c. Eğlendirme İşlevi

Kitle iletişim araçları özellikle de televizyon boş zamanların en önemli vakit geçirme aracıdır. İnsanlar boş vakitlerini genelde eğlence etkinliklerine ayırırlar. En önemli ve yaygın eğlence aracı şüphesiz ki televizyondur. Kolay ulaşılabilir, masrafsız ve eğlenceyi insanların deyim yerinde ise ayağına getiriyor olması ile televizyon eğlence kültürünün en önemli taşıyıcısı durumundadır. İnsanlar günlük hayatın yoğunluğu ve sıkıcılığında biraz olsun kurtulmak amacıyla televizyondaki eğlence içerikli programları, dizi, sinema, müzik gibi yayınları takip ederler. Bu anlamda bir medya aracı olan televizyon ve internet insanların eğlenme ihtiyaçlarına hitap ederek eğlendirme işlevini yerine getirir. Reyting kaygısı ile hareket eden televizyon kanallarının daha fazla seyirci çekerek reklam gelirlerini arttırmak

amacıyla yayın akışlarında eğlence ve müzik programlarına ağırlık verdikleri görülmektedir. Öyle ki eğlendirme işlevi televizyonun haber ve bilgilendirme işlevinin önüne geçmiş durumdadır. Televizyonlardaki eğlence içerikli programlar insanların günlük hayatın monoton ve sıkıcı ortamından uzaklaşmasını sağlarken televizyona olan bağımlılığı da arttırmıştır.

d. Kültürel Değerlerin Korunması ve Aktarılması İşlevi

Medya içinde yer aldığı toplumun kültürel ve tarihi değerlerinin korunmasında, yaşatılmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Toplumun hafızası olarak da nitelendirilen medya toplumun kültürünü yansıtan sanat ve estetik değerlerin yaşatılmasında öncü bir rol oynamaktadır. Televizyon, gazete, dergi ve internet gibi kitle iletişim araçları tarih, kültür, edebiyat, felsefe ve sanat alanındaki yayınları ile toplumu bilgilendirip toplumsal kimliğin korunmasını sağlamaktadır. Belgesel ve belgesel niteliğindeki yayınlarla unutulmaya yüz tutmuş kültürel unsurların, gelenek ve göreneklerin, müzik türlerinin ve aletlerinin tanıtılması, tarihi geçmişin yeniden hatırlatılması işlevi daha çok medya araçları ile sağlanmaktadır.

e. Sosyalleştirme İşlevi

Sosyalleşme bireyin içinde yaşadığı toplumun değer ve normlarını benimseyip sosyal ilişkilerinde bu değer ve normlara göre düşünme ve davranışlarda bulunmasıdır. Kısacası sosyalleşme bireyin topluma adapte olma ve toplumla bütünleşme sürecidir.

Medya toplumsal kültür, değer ve normların bireylere aktarılmasında aracı rolü oynayarak sosyalleşme sürecine katkıda bulunmaktadır. Yaptığı yayınlarla kamusal yaşama etkin katılımı sağlayacak düşünce ve bilgi platformları oluşturarak toplumun ortak kültür ve değerlerinin korunmasını ve gelişimini sağlar. Böylece kamusal yayıncılık ilkeleri doğrultusunda bireylerin sosyalleşmesine ve toplumsal bütünleşmenin sağlanmasına hizmet eder.

Değişik siyasi görüşlerin propagandasını yapan medya araçlarının “kamu yararı” gibi kavramların arkasına gizlenerek izler/dinler/ okur kitleyi belli bir siyasi çizginin içine çekmek ya da belirli özel çıkarlar ve hedeflere ulaşmada basamak olarak kullanması da maalesef mümkündür. Bu nedenle medya aracılığıyla sunulan mesajlara çözümleyici ve eleştirel yaklaşmak gerekmektedir.

İnternet medyasının önemli bir unsuru haline gelen sosyal paylaşım ağlarında edinilen arkadaşlıkların sosyalleşmeye olumlu olduğu kadar olumsuz etkileri de vardır. Nitekim uzun süre internet karşısında vakit geçiren bireylerin internet bağımlısı haline geldikleri, aile ve arkadaş çevrelerinden soyutlanarak sanal ortamın dipsiz kuyusuna düştükleri ve böylece sosyal gerçeklik algılarının zayıfladığı bilimsel otoritelerce dile getirilmektedir.

f. Kamuoyu Oluşturma İşlevi

Kamuoyu, toplumun kamuyu ilgilendiren belirli bir konu hakkındaki ortak düşünce ve yargısıdır. Kamuyu ilgilendiren belirli bir konuda fikir ve kanaat sahibi olmamızda medya önemli bir rol oynamaktadır. Kamuoyu oluşturma halkın politik, ekonomik ya da güncel olaylar hakkında desteğini almaya yönelik bir faaliyet olması nedeniyle medya araçları bu çalışmalarda etkin bir propaganda aracı olarak kullanılmaktadır. Kamuoyu oluşturma medyanın haber ve bilgilendirme işlevinin önemli bir parçasıdır. Halkın karşı karşıya kaldığı toplumsal sorunlar hakkında bilgilendirme ve farkındalık oluşturma yanında söz konusu kamusal sorun ya da sorunların çözümü konusunda ortak bir kanaatin oluşmasını sağlamaktadır.

Kamuoyu oluşturma işlevinden hareketle medya yasama, yürütme ve yargıdan sonra gelen dördüncü güç olarak nitelendirilmektedir. Kamuoyu oluşturulmadan önce halkın ilgisi belli bir konuya çekilerek gündem oluşturulur böylece kamuoyu oluşturma süreci başlamış olur. Medya vasıtasıyla oluşturulan bu kamuoyu hükümetler üzerinde bir baskı oluşturarak hükümetlerin icraatlarını şekillendirir.

Medyanın kamuoyu oluşturma işlevinin belirli siyaset ve sermaye çevrelerinin ayrıcalıklı çıkarlarına hizmet ettiği yönünde eleştiriler de vardır. Bernard

Cohen'in ünlü sözüne göre, medya bize ne düşünmemiz gerektiğini söylemez *neyi düşünmemiz gerektiğini* söyler. Bir olay karşısında olumlu, olumsuz ya da kayıtsız görüşleri hiçbir şey belirlemese de her şey bu olay üzerine görüş üretmeye, dolayısıyla olasılıkları elemeye yönlendirir. Buna yakın bir biçimde, Elisabeth Noelle – Neumann'ın sessizlik sarmalı kuramı (1974), medyanın toplumsal alana, görüşlerin çeşitliliğini baskılayarak müdahale ettiğini savunur (Maigret, 2014:255).

2.3. Medyanın Etkileri

Kitle iletişim araçlarının, özellikle de televizyon ve internetin gündelik hayatımızda kuşattığı alan dikkate alındığında bu araçların hayatımızı ne kadar etkilediği, kişiliğimizden tüketim alışkanlıklarımıza, ekonomik tercihlerimizden politik görüşlerimize kadar birçok alanda bizi etkileyip yönlendirdiği dolayısıyla popüler kültürün oluşmasında ve yaygınlaşmasında etkin bir araç olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda medya, kültür endüstrisinin ürünlerini geniş kitlelere taşıyarak bu endüstriyi elinde tutan egemen piyasa ekonomisine hizmet ettiği ve bu suretle homojen bir kültürün oluşmasında önemli bir sacayağı vazifesi gördüğü kültür kuramcılarınca da sık sık dile getirilmektedir.

Medyanın etkileri aynı zamanda yukarıda sıralamış olduğumuz medya işlevlerinin istenen ve istenmeyen sonuçlarıdır. Medya sunduğu imgeler, sesler ve metinler aracılığıyla toplum üzerindeki etkinliğini gerçekleştirir. Bu etkinlik izle/dinler/okur kitle ile medya arasında sürekli bir anlam ve erk ilişkisini doğurur. Bu bağlamda anlama edimimizi şekillendirir. Bernard Cohen'in ifadesiyle medya bize ne düşünmemiz gerektiğini söylemez, neyi düşünmemiz gerektiğini söyler. Bu tespit aslında medyanın düşünme ve anlama edimimiz üzerinde bir erke sahip olduğunu anlatmaktadır. Bu erk, yaşadığımız hayattan bizleri alarak medyanın yapılandığı bir dünyanın içinde dolaştırmaktadır. Nitekim medyanın sunduğu görsel ve işitsel ürünler kendilerinin göstermek ve duyurmak istediklerinden başka bir şey değildir. Sunulan imgeler, sesler ve metinler çoğu zaman izler/dinler/okur kitleyi belirli bir konuda istenilen yöne çekme ve yönlendirme amacı taşımaktadır. Medyanın önemli bir propaganda ve kamuoyu oluşturma aracı olduğu bilinen bir gerçektir. Afrika'nın sömürgeci kurtulması için verdiği mücadele döneminde Paris Match isimli bir derginin kapağında Fransız bayrağını selamlayan bir zencinin

fotoğrafi yayınlanmıştır. Dergi kapağındaki bu imge ile verilmek istenen bir kaç mesaj vardır. Birincisi, Afrika halkının emperyalizmi yadsımasını engellemek, ikincisi ise Fransız halkına bir mesajdır. O da : “ sömürgelerimizde bile kendi evimizde gibiyiz” mesajını vermektir. Bu mesajlar sömürgeciliğin haklı ve doğru olduğunu düşünenlerin beklentilerine hizmet etmektedir. 1. ve 2. Dünya savaşları medyanın manipülasyon yoluyla toplum üzerinde denetim sağladığı duygusunu pekiştirmiştir.

Almanya’da nazilerin iktidarı almasından sonra radyo çok büyük bir etki kazanmıştı – Hitler radyodan çok yararlanmıştı – ve 1938’de, dünyanın uzaylılarca işgalini anlatan Dünyalar Savaşı’nın bir uyarlamasının Orson Welles tarafından aktarımıyla daha dakikası dakikasına bir panik oluşmuştu. Gençlere yönelik medyanın, rock müziğinin ve çizgi romanın gelişimi, 1950’li yıllarda genç suçluların artışıyla bağlantılandırıldı (böylece çizgi roman yayıncıları Avrupa’nın çok baskıcı sansür sistemleri uygulamaya koyduğu sırada, McChartycilik döneminde Amerikan senatosunun televizyon seansları boyunca hesap vermek zorunda kaldılar). Televizyon, daha sonra sinema, 1960’lı yıllardan başlayarak zararlı olduğu öne sürülen, toplumsal ve bireysel şiddeti taşıdığı varsayılan medya hiyerarşisinin doruğunda yer alır. Günümüzde video oyunları ve internet de sağlık, okuma-yazma bilmeme ve gençlerin şiddeti üzerine kaygıların merkezidir (Maigret, 2014:70-71). Medya birçok davranış biçimini üreterek zihnimize yerleştirir. Örneğin medya gerek haber olarak, gerekse de film ve videolar aracılığıyla eğlence amaçlı topluma sunduğu ve değişik gösterim teknikleri ile estetize ettiği şiddet olayları izleyicilerin şiddet eğilimlerini biçimlendirmektedir. Bu konuyu medya ve şiddet ilişkisini irdeleyeceğimiz üçüncü bölümde daha geniş bir şekilde izah edeceğiz.

Kamusal alanı biçimlendirmede ve kamuoyu oluşturmada etkin bir araç olan medya kamusal alan ile özel alan arasındaki ayrımı minimize etmiştir. Özel alanın medya araçları (özellikle televizyon ve internet medyasının yaygın araçlarından olan sosyal paylaşım ağları) tarafından kamuya görünür hale gelmesi özel alanın kamusal alan lehine vakumlanmasına neden olmuştur. Televizyonlarda yayınlanan eğlence ve evlilik programlarında bireylerin özel hayatlarına ait sorunları ve bilinmeyenleri milyonlarca seyirci ile paylaşmaları, sosyal paylaşım sitelerinde (facebook, twitter, instagram vs.) kullanıcıların özel hayatlarına dair görüntüleri paylaşmaları “özel

hayat” kavramının adeta yeniden tanımlanmasını gerektirir hale gelmiştir. Zira kapalı kapılar ardında söylenen ve yapılanları anahtar deliğinden gözleyen bir medya vardır artık. Gerçek hayatta tanımadığımız birilerinin bizi izlemesi ya da özel hayatımızla ilgili sorular sormasından rahatsız olmamıza rağmen aynı durumun sanal ortamda meydana gelmesinin bizleri rahatsız etmemesi medyanın mahremiyet duygumuzu dönüştürdüğünü göstermektedir.

Medyanın ikna etme gücü daha çok politika ve ekonomik bir edim olan tüketimde kendini göstermektedir. Herhangi bir siyasi partiyi tercih etmemizde bir rıza üretme aracı olan propagandanın ya da herhangi bir ürünü satın almamızda reklamların yönlendirmede etkisi büyüktür. Reklamlarla sadece reklamı yapılan ürünlerin tanıtımını yapılmaz aynı zamanda o ürünü kullananların kimliklerine imaj giydirilmektedir. Örneğin kot pantolon reklamları hem bireyselliğe hem de ergenlerin bağımsızlaşma düşüncesine hizmet etmekte, kot pantolon giyen kişi bireysel ve bağımsız bir kişiliğe sahip olduğu imajı vermektedir.

Endüstriler gibi işletilen kitle medyaları, sürekli bir baştan çıkarma uygulamalar, çünkü rahatlatırlar, hafifletirler, düş kurdururlar, umut ettirirler. İlettikleri stereotipler dünyanın karmaşıklığını indirger ve güven verici tekdüzeliğiyle hoş gider. Önerdikleri özdeşleşme modelleri gülünç oyalayıcı şeylerdir sadece, sonsuz bir edilginlik durumunda kapalı kalmanın araçlarıdır. Şans oyunları kişisel sıkıntıdan kolay ve mutlu bir kurtuluşu düşlettirir, western tümüyle utkulu bir bireyciliğe dayanır görünür (kahraman sonunda tek kazanandır), ama yanılmalıdır: Bu tür, toplumsal sorunları bireysel fiziksel yollarla çözümlenebileceğini düşündürür, ancak medyayı başka ekonomik sektörler ve politikayla birlikte elinde tutan bir sınıfın hizmetinde toplu kapitalist sömürü gerçeğini gizlemekten başka bir işe yaramaz. Tatlı zevklerle, yazgıdan oç alma düşleriyle, uzak yıldızlara hayranlıkla geçirilen zaman geri gelmez. Medya bir duman ekranı, sersemletici bir buhar oluşturur. Kitle iletişimi kitlelerin sessizliğine götürür: O, anti- Aufklärung, modernliğin kara güneşidir, eleştirel akıl ve gerçek kültüre saygı yoksunluğunu insanları “aldatarak” genelleştir (Maigret, 2014:88). Medyanın gözümüze taktığı bu pembe gözlükleri gözümüzden çıkardığımızda geçici bir aldatılmışlık duygusuna kapılırız.

Kitle iletişim araçlarının topluma yönelik etkilerini başlıca üç grupta toplayabiliriz. “ Bunlardan birincisi topluma bilgi/haber iletmeektir. İkincisi toplumdaki birtakım çatışmalarda taraf olmaktır. Üçüncüsü toplumdaki çatışmalar karşısında, uzlaştırıcı, yatıştırıcı yönde tavır almaktır. Kitle iletişim araçlarının bu işlevleri, kişilerin bilişsel, duygusal gelişimlerine katkıda bulunabileceği gibi, kamuoyunda birtakım yeni tutumların oluşmasına ya da mevcut tutumların değişmesine de önemli katkıda bulunabilir (Dökmen’den akt. Çoban, 2013:85).

Medya, bireylerin duygu, düşünce, tutum ve davranışları üzerinde çok büyük etkilere sahiptir. Medyanın günlük yaşamın önemli bir parçası haline gelmesinin bir sonucu olarak bireylerin tutum ve davranışlarını değiştirebilecek bir güce sahiptir. Bu anlamda kitle iletişim araçlarını elinde tutanlar kendi siyasi ve ekonomik çıkarlarını korumak, geliştirmek ve sürdürmek için insanları değişen koşullarda kendi çıkarları ekseninde yeniden yönlendirmekte kitle iletişim araçlarını kullanmaktadır.

Toplumsal yaşam gittikçe daha çok şekillendirilmekte kişilerarası ilişkiler giderek zayıflarken insanlar birlikte oturup ya bir şeyler izlemekte ya da internet üzerinden gerçek olmayan ilişkiler kurmaktadırlar. Kitle iletişim araçları, bireyler arası ilişki ve etkileşimi son derece azaltmış ve zayıflatmıştır. Özellikle televizyon, bireylerin boş zamanlarında birbirleriyle iletişim kurmalarına ve fikir alışverişinde bulunmalarına olanak bırakmaz. Ayrıca, kitle iletişim araçlarının iyi bir eğitim aracı olmadığı, bireye özel sorunları karşısında umutlu ve umutsuz olduğu anlarda yol gösterici olmak yerine, aldatıcı, kandırıcı ve oyalayıcı bir mekanizma durumuna geldiği vurgulanır. Kitle iletişim araçları bu anlamda insanlara yol göstermek ve yardımcı olmak bir yana onun sorunlarına çözüm bulmasını engeller. Diğer taraftan kitle iletişim araçları insanları enformasyon bombardımanına tutarak aslında onları bilgilendirmekten çok bilgisiz bırakır. Böylece kitle iletişim araçları bireye hiçbir zaman elde edemeyeceği ölçüde ayrıntılı bilgi ve haber verir. Fakat bu ayrıntılı haber ve bilgiler verilirken, bunlar arasında gerçek bir bağlantının bulunup bulunmadığı hakkında açıklamalar getirmez Bireylerin bunalım ve gerilimleri karşısında rasyonel bir bakış açısı da sunmaz. Aksine, bu gibi sunumlarda bireye ya şiddet ya da hiçbir şeyi ciddiye almaması telkin edilir veya önerilir. Kitle iletişim araçları bireye hem

toplumsal yaşam içinde hem de kendi dünyasında yardımcı olmaz onu gerçeklikten koparır ve kendi amacına hizmet edecek telkinlerde bulunur (Çoban 2013:85).

3. BÖLÜM

MEDYA VE ŞİDDET

Şiddet kavramının değişik tanımlarını şiddet konusunu ele aldığımız bölümde açıklamış idik. Şiddetin zaman ve topluma göre değişen bir kavram olduğunu ve temelinde yer alan saldırganlığın toplumsallaşma sürecinde öğrenilen bir davranış olduğunu belirtmiş idik. Bu bölümde ise şiddet- medya ilişkisini inceleyeceğiz. Şiddet öğrenilen bir davranış olması nedeniyle dış koşullarla yakın bir ilişki içindedir. Şiddet, dış uyaranlara karşı verilen bir tepki olması nedeniyle bu tepkiyi üreten ve biçimlendiren etkenler arasında medyanın etkisinin olup olmadığı son zamanlarda çokça tartışılan bir konudur.

Gelişen teknolojilerle birlikte, hızla değişen toplumlarda, şiddetin yöntemi ve öğrenildiği araçlar da değişmekte; günümüzde, iletişim araçlarının şiddeti, her yönüyle öğrettiği ve bireyleri kışkırttığı düşüncesine pek çok düşünür katılmaktadır. Bu bağlamda artan şiddet olayları ile kitle iletişimi ve şiddet arasında bir ilintinin varlığı konusunda her ne kadar bir bağlantı ortaya konulmamışsa da kitle iletişim araçlarının şiddete yönlendirme ve etkilemesi üzerinde bir görüş birliğinden söz edilmektedir. Şiddet bireysel ve toplumsal bir olgu olarak psikolojik, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik boyutlar ile kitle iletişim araçlarında yer alırken söz konusu araçlarda yer verilen şiddet unsuru da toplumsal yaşamda yansımaları bulmakta ve toplumsal yaşamı etkilemektedir (Alem, 2008:159).

Okuma alışkanlığının giderek azaldığı, hafızanın yerini ‘Google’ın, düşünmenin yerini ise ‘medya gösterisinin’ aldığı bir dönemi yaşıyoruz. Hafıza ve düşünme yetilerimizi kısmen devrettiğimiz medyanın zihinsel kuşatması altında olduğumuzu söylemek abartı olmasa gerek. 78 milyonluk Türkiye’de 2016 yılında kişi başına düşen kitap adedi 8.4 oldu. Uluslararası Yayıncılar Birliği verilerine göre, yayın sektörleri arasında Türkiye 11. sırada. Aslında TÜİK verileri basılı kitap sayısının her geçen gün arttığını gösteriyor. Örneğin, elektronik kitap dahil Türkiye’de 2008 yılında 32 bin kitap basılmışken 2014 yılında bu sayı 50 bini aştı. Yani basılı kitap sayısı artıyor ancak kitap okuma oranı yükselmiyor. TÜİK verileri,

Türk insanının kitap okumaya sadece 1 dakika ayırdığını gösteriyor. Buna karşılık TV izlemeye ortalama 6 saat, internete bağlanmaya 3 saat ayırıyor. İhtiyaç listesinde kitap okumak 235. Sırada yer alıyor (<http://www.cnnturk.com/video/turkiye/turkiye-kitap-okuma-oraninda-kacinci-sirada>).

Popüler kültürün önemli bir aracı olan medya toplumsal koşulların ve rol modellerin oluşturulmasında da çok önemli bir işleve sahiptir. Gündelik yaşamının önemli bir bölümünü televizyon izleyerek veya internette dolaşarak geçiren yeni kuşağın sosyalleşmesinde medya aileden daha baskın bir konuma gelmiştir. Özellikle görsel medya, izler kitlenin ilgisini çekmek ve daha çok görsel tüketiciye ulaşmak için “iyi haber haber değildir” mantığından hareketle “kötü haber iyi haberdir” anlayışıyla içinde şiddet barındıran haber ve görsellere geniş yer vermektedir.

Asıl görevi bilgilendirme, eğlendirme, kamuoyu oluşturma, hükümet politikalarını sorgulamak olan medya kuruluşlarının bu işlevlerini gerektiği gibi yerine getiremez hale geldiği konunun uzmanları tarafından tartışılmaktadır. Özellikle asıl uzmanlık alanı medya olmayan büyük şirketlerin gazete ve televizyon sektörünü ele geçirmesinin yani medyanın sahiplik yapısının değişmesinin medyanın görev yapısını değiştirdiği düşünülmektedir. Uzmanlık alanları medya olmayan holdinglerin medya sektörüne girmesi medyayı ticari bir sektöre dönüştürmüştür. Medyanın kar güdüsü ile hareket eden yeni sahiplik yapısı daha fazla kişiye ulaşarak reklam gelirlerini arttırmak için izler kitlenin ilgisini çekecek haber ve programlara ağırlık vermektedir. Bu amaçla şiddet konulu haber ve görüntülere sıklıkla yer verilmektedir. Şiddet medya tarafından ekonomik getirisi olan bir araç olarak kullanılmaktadır.

Günümüzde medyada şiddetin görsellerine sıkça rastlanır olmuştur. Özellikle devasa holdinglerin bünyesine geçtikten sonra, şiddetin okuyucu kitlesi ve izler kitle tarafından talep edildiğini düşünen medya şirketlerinin bu olguyu bir kar mekanizması haline getirdikleri düşünülmektedir. Bu durum öyle bir hal almıştır ki medya, içeriğinde şiddet olan haberleri diğer haberlere tercih eder olmuştur. Özellikle televizyon yayınlarının içeriğindeki şiddetle ilgili araştırmalarıyla tanınan Gerbner'e göre, “3 veya 4 haberden biri suç ögesi taşır.” Bu konuda görüşlerine başvurulan haber yayıncıları ise şöyle demektedir, “Eğer kan varsa, iş yapar.”

Buradan hareketle şiddet içerikli haberlerin medya için diğer haberlere göre daha fazla önem taşıdığını söylemek çok iddialı bir yaklaşım olacaktır (Erdal, 2012:18).

Sıradan bir insan günlük hayatında şiddete çok az şahitlik etmesine karşın (yolda karşılaştığı bir trafik kazası, bazen sokakta tanık olduğu bir kavga vs.) medyada her gün birçok şiddet içerikli görseli izlemektedir. Gerçek hayatta karşılaştığımız bir trafik kazası ya da sokakta meydana gelen bir kavga olayında insanların bu olayları meraklı bakışlarla toplu halde izlemeleri medya uzmanlarının dikkatini çekmiştir. Şiddetin gerçek hayatta her zaman ilgi ve merak duyulan bir olay olması medyanın şiddeti kendi pazarı için kullanmasının nedenlerinde biridir. İzler kitlenin medya aracılığıyla çok daha fazla şiddet görüntüsüne maruz kalması gerçek hayattaki şiddete karşı insanların duyarsızlaşmasına neden olmaktadır. Her gün televizyonların ana haber bültenlerinde sunulan şiddet içerikli haberlerle insanlar adeta medyanın görsel şiddetine maruz kalmaktadır. Şiddet içerikli haber ve programların en çok izlendiği kitle iletişim aracı ise televizyondur. Son dönemde yapılan araştırmalara göre televizyon en çok vakit geçirilen kitle iletişim araçlarının başında gelmektedir. Nitekim RTÜK'ün 2009 yılında 7 coğrafi bölgedeki 21 ilde 2570 kişi üzerinde gerçekleştirdiği “ Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması ” na göre katılımcıların %54,6'sının evinde bir tane televizyon bulunmaktadır. Geri kalan yüzdeler dilimde olanların evlerinde ise iki ya da üç televizyon bulunmaktadır. Aynı araştırmaya göre katılımcıların %58,1'i gibi büyük bir çoğunluğu hafta içi günlerde en az iki saat ya da üzeri televizyon izleyen gruplar oluşturmaktadır. Televizyon izleme sürelerine göre ise kadınlar ortalama 4,5 erkekler ise 4,1 saat televizyon karşısında kalmaktadır ve yüksek eğitimli kişilerin televizyon izleme oranı da düşük eğitimli kişilere göre daha azdır (RTÜK, 2009)

Tek yönlü bir iletişim aracı olarak hem göze hem de kulağa hitabeden ve çok sayıda insanı aynı anda uzaktan etkileyebilme gücüne sahip olan televizyon her kesimden insanı farklı biçim ve düzeyde etkilemektedir. En çok etkilenen grubun başında ise öğrenmeye açık olmaları nedeniyle çocuklar ve gençler gelmektedir. Televizyonun; bireyin toplumsallaşmasında, içinde yaşadığı toplumun değer ve normlarına uyum sağlamasında, dil ve düşüncesini geliştirmesinde, vakit geçirme ve eğlenme gibi yararlarının yanında olumsuz etkileri de vardır. Bunların yanında

televizyonun genel bir takım olumsuz etkileri de vardır. Bunları kısaca maddeler halinde şöyle sıralayabiliriz :

- 1- Televizyon, saldırganlık ve şiddete neden olmaktadır.
- 2- Bireyi bir fantezi dünyasına çekerek gerçeklerden uzaklaştırmaktadır.
- 3- Tüketim beklentilerini değiştirebilmektedir.
- 4- Aile ve arkadaşlık ilişkilerinden uzaklaştırabilmektedir.
- 5- Hareketsizliğe neden olduğu için genel fizik gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir.
- 6- Kolay bilgi edinme alışkanlıkları vererek okuma zevkini azaltmakta ve okuma süresini kısaltabilmektedir.
- 7- Çocukların dikkat süresini azaltabilmektedir.
- 8- Televizyon; halsizlik, baş ağrısı, uyku bozukluğu, stres ve endişeye yol açarak çocukların sağlığını bozabilmektedir (Alem, 2008:155).

2005 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre televizyon insanların en çok zaman ayırdığı kitle iletişim aracı ve ilk başvuru bilgi kaynakları arasındadır.

Günümüzde iletişim araçlarının gelişmesi ve yeni medya araçları olarak gitgide yaygınlaşan internet medyası, internet bağlantılı cep telefonları iletişim araçlarını çeşitlendirmiştir. Yeni medya araçlarının en önemli özelliği zaman ve mekân kavramını ortadan kaldırması, tek yönlü iletişim yerine interaktif yazılı ve görsel iletişime imkân vererek kullanıcıya içerik oluşturma imkânı vermesidir. Medyanın dijitalleşmesi beraberinde bir takım sorunları da getirmiştir. Özellikle görsel içeriklerin teknoloji yardımıyla manipüle edilmesi, gerçekliğin istenildiği gibi yeniden oluşturulması, kurgulanabilmesi ve kitlelere farklı olarak sunulabilmesi imkânı doğmuştur.

Görsellerin ve görsel göstergelerin medya araçlarına dolaylı olarak kitlelere ulaşmasını sağlayan medya şirketlerinin günümüzde görselliğe sanal ortamlarda sundukları ürünlerinde çok daha fazla önem verdikleri aşikârdır. Medya şirketlerinin ürünlerini izler kitlelerine daha cazip hale getirmek için çarpıcı içeriklere sahip görselleri kullandıklarına özellikle yeni iletişim ortamlarında eski medya araçlarına

göre daha sık rastlanmaktadır. Tüm bu gelişmeler nedeniyle yeni iletişim ortamları kullanıcıların görsellere, görsel anlatımlara ve dolayısıyla görsel şiddete daha fazla maruz kalmalarına neden olmaktadır (Erdal, 2012:52). Özellikle internet teknolojisindeki gelişmelerle birlikte internet bağlantılı yeni iletişim araçları ortaya çıkmıştır. Bu yeni kitle iletişim araçlarıyla birlikte şiddet görsellerine maruz kalınan medya ortamlarında artış olmuştur.

3.1. Şiddetin Yer Aldığı Medya Araçları

3.1.1. Televizyon

İnsanların en çok zaman ayırdığı kitle iletişim aracı olan televizyon yeni medya araçlarına rağmen en yoksul hayat şartlarına sahip kişilerin bile sahip olduğu, onsuz olamadığı kitle iletişim aracıdır. Ucuz ve en az masraf gerektiren bir aygıt olması nedeniyle kullanımı en yaygın kitle iletişim araçlarından biridir. Birey ile dünya arasında deyim yerinde ise bir köprü işlevi gören ve hemen hemen her evde bulunan televizyon, insanları yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve ilgi alanına göre farklı biçim ve düzeylerde etkilemektedir.

İzlenme oranını yukarıda belirttiğimiz televizyon, izlenme yaygınlığına ve yoğunluğuna paralel olarak şiddet görsellerine en çok maruz kalınan kitle iletişim aracıdır. İnsanların en çok izlediği ve nerede ise televizyonla özdeş hale gelen haber programlarının hemen hemen hepsinde şiddet görselleri ile karşılaşmak mümkündür. Trafik kazaları, intihar, cinayet ve sair suç haberleri ile savaş haberleri haber bültenlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Özellikle Ortadoğu'ya ilişkin haberler büyük oranda savaş görüntüleri eşliğinde verilmektedir. Ayrıca şiddet içerikli dizi filmler ve sinema filmleri ile reyting kaygısı güdülen bazı programlarla da izleyiciye “ görsel şiddet sunumu” yapılmaktadır.

Televizyondaki şiddetin içeriklerinin etkileri konusunda başta çocuklar olmak üzere bireyleri etkileme süreçleri ile ilgili çeşitli kuramlar geliştirilmiştir.

a. Uyarma Kuramı

Takviye saldırganlık teorisi olarak da adlandırılan bu kurama göre saldırganlık eğilimine hâlihazırda sahip olan birey televizyondaki şiddeti gerçek hayatta uygulayabilmek için bir deneyim olarak görür. Televizyonda izlediği şiddet bireyi heyecanlandırır ve uyarır.

Bu kurama göre televizyondaki şiddete maruz kalma izleyicinin şiddet davranışlarına karşı olan çekingenliğini zayıflatarak saldırganlığı arttırmaktadır. Televizyonda şiddet içeriklerini sıkça izleyen ve aşırı şiddet yüklenmesine maruz kalan bireylerde saldırgan davranışlar artmaktadır. Özellikle çocukların şiddet içerikli görsel ve işitsel uyarıcılarla aşırı yüklenmesi toplumu günümüzde çokça karşılaşılan “hiper-aktif çocuk” sorunu ile karşı karşıya getirmiştir.

b. Duyarsızlaştırma Kuramı

Bu kurama göre şiddet görüntülerine maruz kalmak ve televizyon uyarıcılarıyla aşırı düzeyde şiddet yüklenimi insanlarda ve çocuklarda şiddete karşı duyarsızlaşmaya neden olmaktadır. Bu kuram, uyarma kuramının aksine şiddet içerikleri ile aşırı yüklemenin insanları ve çocukları “hiper-aktif” yapmak yerine onlar üzerinde “anestezi” etkisi oluşturarak şiddete karşı duyarsızlaştırdığını savunmaktadır. Şiddet içeriklerine maruz kalan birey şiddet davranışlarına karşı duygusal anlamda olumsuz tepkiler göstermeyecek, düşünsel olarak şiddeti tolere edebilecek bir zihinsel yapıya bürünecek hatta şiddet içerikli planlar kurmaya yatkın hale gelecektir. Ayrıca, medyadaki şiddet içerikli mesajlar; işlenen tema ile birlikte şiddetin haklı görülebilir olduğunu öğrettiğinde etkisi daha da artmaktadır. Örneğin, suç içeren dizilerde suçlulara karşı veya suçluların yakalanması için şiddete başvurulması, haksızlığın şiddete başvurulmasıyla önlenmesi yada cezalandırılması bu etkinin bilinen kaynaklarıdır

Televizyon aracılığıyla sunulan şiddet birer görsel tüketici olan bireylerin zihninde sıradanlaşmakta ve gerçek hayatta tanık olunan şiddetin toplumsal bir sorun olarak değil de sıradan bir olaymış gibi görülmesine neden olmaktadır.

c. Katharsis (Arınma ya da Saldırganlığın azalması) Kuramı

Katharsis Yunanca kökenli bir kelime olarak arınma, temizlenme anlamlarına gelmektedir. Bu kuram, insanların televizyonda izledikleri şiddet aracılığıyla sahip oldukları saldırganlık dürtülerinden arınacaklarını ileri sürmektedir. Bu kurama göre televizyondaki şiddetin kişiyi gerçek yaşamındaki öfkelerinden arındırma gibi bir yararı vardır. İlk defa Aristoteles tarafından kullanılan Katharsis terimi daha sonra Sigmund Freud tarafından psikolojide kullanılmıştır. Sosyolojide ise ilk defa bu terimi sosyolog Leonard Berkowitz çocukların televizyondaki şiddeti seyrederek saldırganlık duygularından arınma sürecini adlandırmak için iletişim alanında kullanmıştır.

Birey günlük yaşamında karşılaştığı olumsuz durumlara ve kişilere karşı içinde topladığı kızgınlığı bir şekilde boşaltma ihtiyacı hissetmektedir. İnsanda var olan bu saldırgan enerji sürekli bir çıkış yolu aramaktadır. İşte bu saldırgan enerjinin neden olduğu baskıdan ancak karşılaştığı benzer olay ve durumları izlediği zaman bu duygulardan arınmaktadır. Ancak yapılan araştırmalara göre şiddet içerikli görüntüleri izledikten sonra yetişkinler sosyalleştikleri için daha az saldırgan davranışlar gösterirken henüz yeterince sosyalleşmemiş çocukların, şiddet içeren görüntüleri izlemeyen çocuklara nazaran daha saldırgan davranışlarda buldukları gözlenmiştir. İzlediği şiddet içerikli görüntülerin çocukların davranışlarına yansımalarının diğer nedenleri ise çocukların saldırganlık eğilimlerini denetlemekte zayıf olmaları ve izledikleri şiddeti taklit etmeleridir.

d. Saldırgan Örnekler Kuramı

Bu kuram Katharsis (Arınma) kuramının tam tersini ileri sürmektedir. Çünkü, bu kurama göre televizyonda izlenen şiddet görüntüleri izleyicinin heyecanını artırır ve halihazırda öğrenilmiş bir davranış olan saldırganlık için bir nevi katalizör (tetikleyici, ateşleyici) işlevi görür

e. Kısıtsızlaştırma veya Engellememe Hipotezi

Kısıtsızlaştırma kuramına göre toplumsal değer, ahlak ve normlara aykırı şiddet davranışlarının televizyonda gösterimiyle gösterilen tarzdaki saldırganlık sosyal yaşamda da ortaya çıkar.

Kısıtsızlaştırma hipotezine göre, televizyon, insanların diğerlerine karşı olan saldırganca davranışlarına 'engel olması' duygusunu veya dürtüsünü azaltmaktadır. Eğer bu hipotez doğru ise, televizyonda şiddet; diğer insanlarla ilişkilerde, şiddetin kabul edilebilir bir yol olduğu şeklinde genel bir kural öğretebilmektedir. Buradaki temel değişken; televizyondaki şiddetin ödüllendirildiği, televizyondaki şiddet temsiline benzer uyaranların insanın çevresinde ortaya çıktığı ve çevrede daha önce izleyiciyi kışkırtmış veya izleyiciye zarar vermiş bir hedefin bulunduğu durumlardır. Böyle durumlarla karşılaşıldığında, kişilerarası ilişkilerde insanların saldırgan davranışlarda bulunma olasılığı televizyondaki şiddet içeriğiyle bağlantılı olarak artmaktadır (Alem, 2008:158).

f. Deneysel Öğrenme Kuramı

Daha çok küçük yaştaki çocuklara için geliştirilen bu kurama göre, saldırgan davranışlar şiddet içerikli görseller izlenerek öğrenilir. Çocukların yaşadıkları ortam onların öğrenmelerini etkilemektedir. Televizyon, öğrenme çağında olan çocukların bilişsel yetilerini etkilemektedir. Bu bilişsel yetileri ile televizyonda izlediği şiddeti deneyimlemeye çalışan çocukların izledikleri şiddet içerikli görsellerin oyunlarına, söz ve davranışlarına yansıdığı görülmektedir.

3.1.2. Sinema

Şiddet; aksiyon, gerilim ve macera türü filmlerin vazgeçilmez unsurlarından biridir. Şiddetle yoğrulmuş ve sinema teknikleri ile estetize edilen şiddet sahneleri bu tür filmlerde sürükleyiciliği ve heyecanı doruk noktasına ulaştırarak izleyicide görsel şiddet tatminine yol açmaktadır. Sinema şiddeti sadece estetize etmekle kalmıyor aynı zamanda içeriğine eğlence unsurlarını da katarak sunuyor.

Genel olarak film endüstrilerine baktığımızda şiddet içeriklerinin sadece macera filmlerinde olmadığını, aksine zaman zaman romantik filmler dahil diğer birçok film türünde de en azından birkaç sahnenin şiddet içerdiğini söylemek fazla iddialı bir yaklaşım olmayacaktır. Şiddet her ne kadar şikayet edilse veya eleştirilse de, özellikle sinemada şiddetin izler kitleler tarafından tüketildiği aşıkardır. Bunun başlıca sebebinin, insanların gerçek hayatta başlarına gelmesinden çekindikleri şeylerin, bir hayal dünyası olan sinema ortamında başkalarının başına gelmesi ve söz konusu kişilerin bu durumlarda nelere maruz kaldıklarını ve nasıl davrandıklarını görebilme merakının ve imkânının, insanları şiddetin hayalini tüketme konusunda cezbetmesi olduğu söylenebilir (Erdal, 2012:54-55).

Sinema endüstrisi gerek popülist gerekse de ticari bir takım kaygılarla ve her halükarda beğenilme kaygısı ile şiddet olgusunu mizansenden, kurguya, görsel efektten sese kadar tüm elemanlarını kullanarak yeniden üretmektedir. Sinemanın imkânları ile eğlence ile harmanlanarak adeta zevk alınan bir olguya dönüştürülen şiddet duygusal anlamda tüketilen bir nesneye dönüştürülmektedir. Sinema endüstrisindeki teknolojik gelişmeler şiddetin temsil şekillerini de etkilemektedir. Gelişen yeni teknolojilerin imkânları ile gerçek hayattaki şiddetle onun sinemadaki temsili arasındaki fark giderek belirsiz hale gelmektedir. Bu durum izleyicinin gerçek şiddetle sanal şiddet arasında ayırım yapmasını güçleştirmektedir.

Şiddetin oyun ve eğlence aracına dönüştürüldüğünü diğer adıyla mutlu şiddeti bir çok sinema filminde görmek mümkündür. Bunlardan bir tanesi de Michael Haneke'nin yönetmenliğini yaptığı *Funny Games* adlı filmidir.

Avusturyalı yönetmen Michael Haneke'nin sinema için yaptığı beşinci uzun metrajlı çalışması olan 1977 yapımı, 108 dakikalık *Funny Games* (Eğlenceli Oyunlar) adlı filmi, Paul ve Peter iki genç adamın, anne, baba ve çocuktan oluşan Schober ailesini yazlık evlerinde esir alarak, onlara 'eğlenceli oyunlar' adı altında nedensiz şiddet uygulamalarını konu alıyor. Eğlence ve oyun kavramları yan yana getirildiğinde bu film açısından öncelikle, şiddetin oyunun nesnesi olarak alındığı ve oyunu eğlenceli kılanın da şiddetin kendisi olduğu söylenmelidir. Aslında burada ne oyun ne de eğlence kavramları kelimenin gerçek anlamı ile kullanılmamaktadır. Şiddetin kendisinin bir eğlence aracı olarak kullanılması ve bu eğlencenin de bir

oyuna dönüşmesi her iki kelimeyi de ironik ve mecazi hale getirmektedir. Öte yandan oyun kavramı sanatsal mekana geçtiği anda, anlam bakımından zaten çok katmanlı bir biçim almaktadır (Yaşat, 2006:91).

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz şiddetin sinemadaki temsili sadece fiziksel şiddetle sınırlı değildir. Şiddetin diğer türleri olan duygusal şiddet, cinsel şiddet gibi türler için de geçerlidir.

3.1.3. Müzik

İlk düşünüşte müzikle şiddet arasında bir bağ kurulamamaktadır. Çünkü müzik denince daha çok insana huzur veren, ruhunu dinlendiren nağmeli sözler anlaşılmaktadır. Ancak müzik eşliğinde söylenen ihanet, sitem ve isyan içeren bazı şarkı sözlerinin video klip olarak görsellikle birleşmesi sonucunda şarkı sözlerine temsiliyet kazandıran şiddet görüntüleri ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Dinlenmek, eğlenmek ve huzur bulmak için dinlenen müziğin çekilen kliplerle adeta içine gömülen şiddete izler/dinler kitle hazırlıksız yakalanmaktadır. Çünkü bir sinema filminin türü ve konusu az çok izler kitle tarafından bilinir ve ona göre tercih edilirken izlenen bir müzik içerikli video klipin içeriği önceden bilinmemektedir. Dolayısıyla akıllı işaretler yada koruyucu semboller gibi uyarıcıların müzik içerikli video kliplerinde olmaması izler/dinler kitleyi korunmasız bırakan büyük bir eksiklik olarak görülmektedir.

Şiddet içeren olumsuz duygularla ve görsellerle yüklü video klipleri izleyip bunların etkisinde kalarak intihar eden ya da sevgisine karşılık vermeyen ya da sevgisine ihanet ettiğini düşündüğü kız arkadaşını yaralayan hatta öldüren gençlere ilişkin haberlere sık sık rastlanılmaktadır.

3.1.4. Bilgisayar Oyunları

Özellikle çocukların ve gençlerin en çok maruz kaldıkları sanal şiddet ortamlarından birisi de bilgisayar oyunlarıdır. Bu oyunlar genelde oyuncuların aynı mekanı paylaşmak zorunda olmadan ve birbirlerini tanımaksızın karşılıklı

oynadıkları online oyunlardır. Şu bir gerçek ki, karşılıklı olsun yada olmasın şiddet içerikli bilgisayar ve video oyunları bu oyunları oynayanlarda hem bağımlılık yapmakta hem de içerdiği şiddet nedeniyle ruhsal ve davranışsal olarak olumsuz yönde etkilemektedir.

Kazanma hırsının etkin olduğu ve bu nedenle bağımlılık yapıcı bir etkiye de sahip olan bilgisayar ve video oyunları ekonomik olarak sinema sektöründen daha fazla para harcanan bir sektör haline gelmiştir.

Bilgisayar teknolojisinin imkanları ile oynanan bu video oyunları üzerinden maruz kalınan bazı şiddet görüntülerinin engellenmesi amacıyla uygulanan internet filtre sistemi ile çeşitli grupların erişimleri kısıtlanmaya çalışılmaktadır.

Günümüzde çocuklar, televizyon kanallarından hiçbir eğitici niteliği olmayan filmler izlemekte, internette dilediği sitede rahatlıkla dolaşabilmekte, internet kafelerde yaş denetimi olmadan şiddet içerikli oyunlar oynayabilmekte, korsan ve orijinal oyun CD'lerini, oyun dergilerini satın alabilmektedir. Böylece, doğalarına-ruhsal gelişmelerine zarar verecek içerikteki iletilerin tüketici öznesi haline gelmektedir: Aracı tanımlayan, aracın kendi özelliklerinin ötesinde aracın amaçla olan ilişkisidir. Örneğin televizyonun, eğlence ve eğlenceyle birlikte gelen kültürel ve ideolojik araç olması, televizyonun kendine özgü karakterinden değil, bu aracın örgütlenmesinde ve kullanılmasındaki amaçtan dolayıdır. Otomobil taşıma aracıdır. Otomobil bir insanı kasıtlı olarak çığneyerek kullanıldığında, taşıma aracı silah olur. Taşıma aracının silah olması gibi, bilgisayarın bir oyun aracı olarak kullanılmaya başlanması ve bilgisayarlar için hazırlanan oyunların içeriğinin denetlenmemesi çocukların ellerine yeni türden silahlar verilmesi anlamına gelmektedir. Ülkemizde, genç kuşaklara yönelik umut üreten politikaların yetersizliği de durumu destekleyen temel etken olarak değerlendirilmelidir. Çocuk ve gençlerin yaşamı bütün boyutlarıyla duyumsayacakları, yaratıcılıklarını geliştirecekleri seçeneklerin yetersiz olması, yalnızca kendine sunulanı tüketen edilgen alıcılar haline getirilmesine neden olmaktadır. Toplumsal sorunların giderek derinleştiği, çocuk ve gençlerin çeteleşme eğiliminin arttığı ve çocukların suça katılma yaşının hızla düştüğü koşullarda durumun ciddiyeti ortadadır (Küntay akt. Gümüsoğlu, 2006:101).

3.1.5. Çizgi Filmler

Çizgi filmlerin izler kitlesini büyük oranda çocukların oluşturmaktadır. Çocukların ilgisini çekmek amacıyla çizgi filmlerde şiddet öğesi abartılı ve sıkça kullanılmaktadır. Bu filmlerde şiddet, içeriğine eğlenceli nitelikler yüklenerek zararsızmış gibi sunulmaktadır. Çizgi filmin kahramanları ve etrafındaki karakterler filmin komiklik düzeyini arttırmak için abartılı birçok şiddete maruz kalmasına rağmen gerçek hayattaki gibi zarar görmemekte ve ölümcül şiddete rağmen film kurgusu içinde hayatlarına devam etmektedirler.

Çizgi filmlerde eğlence ve komiklik unsurunu içinde barındıran ve mutlu şiddet olarak adlandırılan bu şiddet türü çocuklar üzerinde birçok olumsuz etkilere neden olmaktadır. Çünkü gerçek ile kurmaca arasında ayırım yapamayacak derecede bilişsel yetileri gelişmemiş çocukların izledikleri bu şiddet içerikli çizgi filmler onların davranışlarına, oyunlarına, diğer çocuklarla ilişkilerine ve hatta şakalarına yansımaktadır.

3.2. Medyada Terör Ve Savaş

Terör, siyasi, ekonomik ya da dini bir takım hedeflere ulaşmak için sivillere ya da resmi yönetimlere yönelik, cebir, tehdit, baskı ve yıldırma gibi değişik şiddet türlerinin sistematik ve organize bir şekilde kullanımını ifade etmektedir.

Terör tüm dünyayı etkileyen, özellikle rastgele seçilen hedeflerle sivil halkın can ve mal güvenliğini ortadan kaldıran bir şiddet eylemidir. Bu gün terörle mücadele etmeyen bir devlet yoktur. Terör içinde yaşadığımız yüzyılda küresel bir tehdit haline gelmiştir. Hemen hemen her gün dünyanın bir ya da birden çok yerinde terör eylemleri gerçekleştirilmektedir. Küreselleşmenin getirmiş olduğu eşitsizlikler, baskıcı yönetimler, güçlü devletlerin zayıf durumdaki devletleri yönetme ve ekonomik olarak sömürme politikaları, gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerin adalet ve eşitlikten uzak yönetim anlayışları terör örgütlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

İnsanların toplu halde yaşamaya başladığı tarihten beri var olan savaş, çağımızda daha çok devletler arasındaki sınır uyuşmazlıkları ve terörle mücadele gibi nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Özellikle 11 Eylül 2001’de ABD’de ikiz kulelere yönelik terör saldırısı üzerine başlayan ABD- Irak savaşı, terörle mücadelede savaşı bir çözüm yolu haline getirmiştir. Savaş daha sonra aynı gerekçelerle Afganistan, Filistin, Yemen gibi ülkeleri ve son olarak Suriye’yi de içine alacak şekilde genişlemiştir.

Televizyon ekranlarında, internet ortamında ve yazılı basında yer alan şiddet, savaş ve terör görüntüleri izler kitlede bu olgulara yönelik bir kanıksamayı ve duyarsızlığı da beraberinde getirmektedir. Hemen hemen her gün savaş ve terör haberleri izleyen bireylerin zihinlerinde kalıcı izler bırakan bu haberlerin görüntüleri zihinleri ve vicdanları biçimlendirmektedir. Öyle ki, savaş ve terör haberleri izler kitle tarafından televizyon ekranlarında, internet ortamındaki videolarda veya mobil internet erişimli cep telefonlarında bir bilgisayar oyunu izliyormuş duygusu ile izlenmektedir.

Her ne kadar medya bu tür şiddet içeriklerini izleyiciye sunarken şiddeti yadsıyor ve kınıyor gibi bir tavırla haberi sunmakta ise de aslında bu durumun bir yanlısına olduğu ortadadır. Çünkü bu tür haber ve görüntülerin izleyicide derin bir ilgi ve merak uyandırdığını ve şiddete yönelik bu ilgi ve merakın da izlenme oranını/ reytingi arttırdığını bilmektedir. Reytingin artması demek reklam alımlarının ve ücretlerinin artması demektir. Özellikle en çok izlenen ana haber bültenlerinin ana başlık ve “az sonra” şeklindeki haber sunumlarında seyirciyi ekrana bağlamak için terör ve savaş haber görüntüleri tekrar tekrar verilerek adeta izleyicilerin zihinlerine şiddet görüntüleri kazınmaktadır.

Medyanın terör haberlerine ve savaş görüntülerine sık sık yer vermesi izler kitle tarafından savaş ve terörün hayatın olağan akışının bir parçasıymış gibi algılamasına neden olmaktadır. İlk defa Körfez Savaşında ABD askeri gücünü medya aracılığıyla bütün dünyaya canlı olarak izletmiştir. Bilgisayarda oynanan savaş oyunu tarzında verilen görüntüler izleyiciye savaşı doğal bir olgu gibi sunmuş, Irak’ta bombalanan yerleşim merkezleri, atılan füzeler ve ölen insan görüntülerine kitle iletişim araçlarında oldukça geniş yer verilmiştir. ABD – Afganistan Savaşı,

İsrail – Filistin Savaşı ve nihayet halen devam etmekte olan Suriye iç savaşına dair yazılı ve görsel medyada yer alan görüntüler savaş ve terör olaylarını zihinlerimizde trafik kaza haberleri düzeyinde sıradanlaştırmıştır.

Dünyadaki gelişmeleri insanlara sığağı sığağına aktarmak medyanın görevidir. Haberlere konu gelişmeler olumlu ve sevindirici olduğu gibi terör ve savaş haberleri gibi olumsuz ve üzücü de olabilir. Burada eleştirdiğimiz husus çoğu zaman medyanın terör, savaş ve şiddete ilişkin görüntüleri bu olguları doğallaştıracak hatta özendirerek yorumlar eşliğinde ve reyting kaygısı ile vererek seyirci üzerinde olumsuz etkiler bırakmasıdır. Bu tarz görüntülerin reyting elde etmek amacıyla, sık sık verilerek deyim yerinde ise seyircinin görsel şiddet bombardımanına maruz bırakılması bir süre sonra şiddetin doğal bir davranış gibi algılanmasına yol açmaktadır.

Medya topluma sunduğu haber ve görüntülerle anlam iletimi sağlamaktadır. Çoğu zaman pasif alıcı durumunda olan izler kitlenin verilen mesajları sorgulamadığı bilinmektedir. Medyanın sunduğu anlam iletiminin boyunduruğu altına giren bireylerin verilen iyi mesajlarla davranışlarını iyi yöne kaydırmaları mümkün olduğu gibi kötü mesajlarla kötü yöne kaydırmaları da pekala mümkündür.

Medyanın dünyayı bir ağ gibi sararak yaşanan olayları medya teknolojisinin imkanları ile estetize ederek yapılandırması çağımızı gösteri çağına dönüştürmüştür. Gösteri çağı ise; ideolojinin, gerçeklerin ve düşüncenin yerini imaj ve görseelliğin aldığı, her şeyin eğlenceye dönüştürülerek içeriksizleştirildiği bir çağdır. Gerçek ile sanal arasındaki ayrımın medyanın kullandığı görsel teknoloji ile nerede ise ortadan kalktığı bu çağda izleyiciler gördükleri her türlü şiddet, terör ve savaş sahnelerine zamanla alışarak kanıksamaya başlamışlardır. Haberlerin “Show” tarzında verilmesi yaşanan olayların seyirci tarafından bir gösteri gibi algılanmasına neden olmaktadır. İmaj ve gösterinin ön plana çıkması kitleleri anlam üretmekten, empati kurmaktan ve olayların vehametini düşünmekten alıkoymaktadır.

Reyting aracına dönüştürülen şiddet, savaş ve terör görüntüleri bir insanlık dramı olmaktan çıkartılarak seyirlik bir nesneye dönüştürülmektedir. Kişisel gelişim dönemindeki gençlerin ve sosyalleşme evresindeki çocukların sık sık şiddet

görüntülerini izlemeleri bir süre sonra şiddetin çocuk ve gençlerin davranış yelpazesinde yer almasına neden olmaktadır.

4.BÖLÜM

MEDYADAKİ ŞİDDET OLGUSUNUN TOPLUMSAL HAYATA YANSIMASI HAKKINDA NİCELİKSEL ARAŞTIRMA, GAZİANTEP İL ÖRNEĞİ

4.1.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı medyadaki şiddet içeren yayınların toplumdaki şiddeti besleyip beslemediği, içinde şiddet barındıran davranışların artışında bir etkisinin olup olmadığını incelemektir.

4.2.Araştırmanın Önemi

İnsanoğlu çevresinde olup bitenlere karşı her zaman ilgi duymuştur. Bilme ve haberdar olma isteği insanoğlunun var olan en belirgin özelliklerinden biridir. Çünkü bilgi ve haber insan yaşamına yön verir. Bu bağlamda toplumun bilgi edinmesinde etkin bir araç olan medya bir yandan bizleri bilgilendirip, haberdar ederken diğer yandan ise bir dünya ve bu dünyaya ait mesajlar ve görüntüler sunar. Hatta içinde yaşadığımız dünyayı nasıl göreceğimizi, nasıl algılayacağımızı söyleyerek bizi yönlendirir. Bizi belirli tutum ve davranış örüntülerinin gönüllü alıcısı yapar.

Son yıllarda toplumda şiddet olaylarının artmasıyla birlikte geniş toplum kesimlerinde medyanın şiddet olgusunu yönlendirmede rolünün olup olmadığı tartışılmaktadır. Her ne kadar insanlarda saldırgan davranış sergilemede genetik, biyolojik ve hormonal etkenler rol oynamakta ise de aynı zamanda saldırganlık ile medya arasındaki ilişkide saldırganlığın öğrenilmiş bir davranış olduğu gerekçe olarak kabul edilmektedir. Artan suç işleme oranlarında medyada şiddet konulu haber ve görsellerin etkisinin olup olmadığı uzmanlarca araştırılmaktadır. Medyanın günlük yaşamımızda etkisi ve yoğunluğu gittikçe artmaktadır. Günlük TV seyretme ve internet başında zaman geçirme oranının hızla arttığı toplumumuzda medyanın insan davranışlarını etkileme ve şekillendirmedeki rolü yadsınamaz bir boyuta varmıştır. Bu etkilenimin olumlu yönleri olduğu kadar olumsuz yönlerinin de olduğu açıktır. Dolayısıyla davranışlarımızı olumlu-olumsuz birçok yönden etkileme kapasitesine sahip olan medyanın şiddet haberleri ve görüntüleri içeren yayınlarının

toplumdaki şiddet eğilimini ve bu eğilimle bağlantılı davranışları ne düzeyde etkilediği bu araştırmanın yapılmasının temel gerekçesini oluşturmaktadır.

Medyadaki şiddet içerikli yayınlarla toplumda artan şiddet olayları arasında bir ilişkinin varlığının yapılacak araştırmalarla tespit edilmesi durumunda bunun toplumsal bir duyarlılığın oluşmasına, şiddet içeren yayınlara karşı yeni sosyal politikaların geliştirilmesine ve literatüre katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.

4.3. Kavramsal Çerçeve

4.3.1. Değişkenler

Araştırmada yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durumdan oluşan kesikli değişkenler yer almaktadır. Bir tutum ölçeği kullanılmaktadır. Bağımsız değişken olarak; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum sorulmaktadır. Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum bağımsız değişkenleri ile şiddet bağımlı değişkeni arasında ilişkiler kurulmuştur.

Tutum ölçeği 3 sorudan oluşmaktadır.

- 1- Görsel medyada şiddete tanıklıkla günlük hayattaki şiddete tanıklık ilişkisi
- 2- Görsel medyada var olan şiddetle günlük yaşamdaki şiddet ilişkisi
- 3- Görsel ve yazılı medyadaki şiddet haberlerin ruhsal durum, kişisel tutum ve davranışlar üzerindeki etkisi.

Bu sorularla görsel ve yazılı medya aracılığıyla sunulan şiddet haber, video, film ve görüntülere karşı izleyici ve okuyucuların tutumları, etkilenme düzeyleri ve davranışları ölçülmek istenmektedir. Bu sorulara karşı: “Katılıyorum”, ”Katılmıyorum”, ve “Fikrim yok ” cevapları yer almaktadır.

4.3.2. Hipotezler

1. Medyada var olan şiddet içerikli yayınlarla toplumda artan şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.Medyada var olan şiddet içerikli yayınlarla çocukların ruhsal durum ve davranışları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.Medyada sunulan intihar, cinayet, hırsızlık, gasp gibi suçlara ilişkin haberlerin sunum tarzı ile bu suçlara eğilim arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.Haber programlarında sunulan şiddet haber ve görüntüleri ile günlük hayatta tanık olunan şiddete karşı duyarsız kalma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4. 4. Araştırmanın Metodolojisi

4.4.1. Araştırma Modeli: Tanımlayıcı nitelikte bir sosyal etki belirleme araştırmasıdır. Niceliksel araştırma yöntemi olarak önceden hazırlanan anket bilgi formu kullanılacaktır. Bir defalık araştırma amacı taşıdığı için kesitseldir.

4.4.2. Araştırma Ortamı: Gaziantep ilinde ikamet eden çocuk, genç ve orta yaştaki insanlar üzerinden, niceliksel yöntem kullanılarak yapılacaktır. İlde yaşayan insanlar etnik köken olarak Türk, Kürt, mezhep olarak ise genel olarak sünni, kısmi olarak ise alevilerin iç içe yaşadığı bir ildir.

4.4.3. Çalışılacak Kişiler ve Örneklem Planı: Anket çalışması Gaziantep'te ikamet eden çocuk, genç ve orta yaşlı kişilerle yapılacaktır.

4.4.4. Kavramlar ve Sınıflamalar : Araştırmada anahtar niteliği taşıyan kavramlar: medya, şiddet, şiddete tanıklık, tutum, öğrenme ve model alma kavramlarıdır.

Medya : Her türlü bilgiyi kişilere ve topluma aktaran eğlence, bilgi ve eğitim gibi üç temel sorumluluğa sahip görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel araçların tümüne medya denilmektedir.

Şiddet: Bir insanın bir başka insana, isteği dışında fiziksel, sözel ya da cinsel olarak tahrip edici güç uygulamasıdır.

Şiddet, en geniş haliyle saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimi olarak

tanımlanabilir. Bu anlamda şiddet, bir nesne ya da kişiye yönlendirilmiş, o kişiyi tahrip edici, yıpratıcı bir eylemi, kimi zamanda eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği içerir. Bu anlamda fiziksel anlamdaki her türlü saldırı şiddet tanımının kapsamına girmektedir (Mutlu,1997:41-76).

Şiddete Tanıklık: Şiddet tanımında yer alan unsurların insanlar tarafından görülmesi ve gözlemlenmesidir.

Öğrenme: İnsanların yaşantıları sonucu davranışlarında meydana gelen nispeten uzun süreli değişimlerdir.

Tutum: Davranışlara öncülük eden, insanın nesnelere, fikirlere, kurumlara, olaylara ve diğer insanlara karşı düşünce, duygu ve davranışlarını örgütleyen eğilimler toplamıdır.

Model Alma: Bireyin beğendiği şahsiyetlerin özelliklerini kendi benliğine aktarmasıdır.

Araştırmada yaşa, cinsiyete ve medeni duruma göre sınıflandırma yapılmıştır.

4.4.5. Ölçüm Aracı: 10 soruluk bir anket formu hazırlanmıştır.

4.4.6. Veri toplama Planı: Veriler araştırmayı hazırlayacak kişi tarafından anket formları çalışılacak kişilere dağıtılarak toplanacaktır.

4.4.7. Veri Yöntemi ve Analizi : SPSS programı kullanılacaktır.

4.4.8. Araştırmanın Güçlü Ve Zayıf Yanları ve Sınırlılıkları :

a) Medya ve şiddet konusunda daha önce yapılmış olan araştırmalar, kitaplar ve makaleler değerlendirilerek bu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlayıcı görüşler ve yeni perspektifler geliştirilmeye çalışılacaktır.

b) İnsanın hem doğal bir eğilimi olan, hemde öğrenilebilen şiddet olgusu arasında ayırım yapmak ve şiddet gibi soyut bir kavramın ölçülebilir hale getirilmesi

araştırmanın zayıf yanını oluşturmaktadır.

c) Anket için seçilen kişilerin ilin genel durumunu karşılayamama durumu araştırmada sınırlayıcı bir faktör olacaktır.

4.4.9. Etik Olarak Dikkate Alınacak Noktalar: Anket çalışmasında doldurulacak anketlerde kişinin ismine, hangi din ve mezhebe bağlı olduğuna dair sorulara yer verilmeyecektir.

4.4.10. Ön Test Ya Da Pilot Çalışması: Önceden yapılacak bir çalışmayla anketi cevaplayacak kişilerden geri dönüş alınması planlanmakta ayrıca, Gaziantep'te yerel yayın yapan iki televizyon kanalının genel yayın veya haber müdürleriyle tez konusu ile ilgili bulguları zenginleştirecek görüşmeler yapılacaktır.

4.4.11. Zamanlama:

Araştırmanın 12 ay alacağı tahmin edilmektedir.

- 1.a. İlgili Türkçe ve yabancı alan literatür taramasının yapılması. (4 ay)
 - b. Araştırmayla ilgili amaçların ayrıntılı olarak belirlenmesi. (2 ay)
 - c. Araştırmayla ilgili anketlerin hazırlanması
2. Evren ve Örneklem Seçimi (2 ay)
3. Ölçeklerin belirlenmesi ve uygulanması (2 ay)
 - a. Ölçekler gönüllü kişilere uygulanacaktır.
 - b. Bu araştırmaya katılan kişiler de gönüllülük esası göz önünde bulundurulacaktır.
 - c. Ölçekleri uygulamaya başlamadan önce, uygulamayla ilgili gerekli açıklamalar yapılacaktır.
 - d. Ölçeklerin güvenilirliğine ilişkin araştırma sonuçları üzerine istatistiksel analizler yapılacaktır.
4. Verilerin Değerlendirilmesi, araştırma sonuçlarının raporlaştırılması ve çoğaltılması (2 ay)

5. BULGULAR VE YORUM

5.1. Araştırma Bulgularına Göre Bazı Betimleyici İstatistikler.

Bu bölümde araştırma verilerine uygulanan istatistiki analizler sonucunda elde edilen bulgular, araştırmada cevap aranan problemlerin sırasına göre sunulmuştur.

5.1.1. Örneklem grubuna göre bazı betimleyici istatistikler

Alt problemlere ilişkin bulgulara geçmeden önce araştırmada kullanılan veri toplama amaçlarından elde edilen bulgular ve demografik özelliklere ilişkin betimleyici istatistiki bilgiler tablo 1.1 de belirtilmiştir.

Tablo 1.1 Araştırma Bulgularına Göre Örneklem Değişkenlerine İlişkin İstatiksel Analizler

Değişkenler		<i>F</i>	<i>%</i>	<i>Toplam</i>
Cinsiyet	Kadın	48	32	150
	Erkek	102	68	
Yaş	10-18 yaş arası	25	16,7	150
	19 ile 35 yaş arası	99	66	
	36 yaş ve üzeri	26	17,3	
Gelir düzeyi	700 TL'nin altı	13	8,7	150
	750 TL -1250 TL arası	14	9,3	
	1500 TL -1800 TL arası	27	18	
	1850-2350 TL arası	26	17,3	
	2400-2900 TL arası	10	6,7	
	3000+	60	40	
Eğitim düzeyi	İlkokul mezunu	15	10	150
	Ortaokul mezunu	33	22	
	Lise mezunu	34	22,7	
	Üniversite mezunu	68	45,3	
Meslek Durumu	Öğrenci	39	26	150
	Çalışan	111	74	

Araştırmaya katılan örneklem sayısı 150'dir. Örneklem grubunun yüzde 32'si kadın, yüzde 68'i ise erkektir. Örneklem grubunun yaş oranları %16,7 1. Yaş grubu (10-18), % 66 2. yaş grubu (19-35), % 17,3'ü 3. Yaş grubu olan 36 yaş ve üzeridir. Örneklem grubunun % 74'ü çalışan, % 26'sı çalışmayan öğrenci olan bireylerden oluşmaktadır. Örneklem grubu eğitim düzeyleri açısından % 45,3'ü üniversite mezunu, % 22,7 lise mezunu, % 22 ortaokul mezunu % 10 ilkokul mezunu bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 1.2 Örneklem grubunun medyadaki şiddet algısına yönelik tutumlarına ilişkin betimleyici analizler

	S1	S2	S3	S4	S5
N	150	150	150	150	150
x	1,280 0	1,250 0	1,290 0	1,280 0	1,2600
Std. Sapma	,5699 5	,5388 9	,5737 5	,5333 3	,57945
Varyans	,325	,290	,329	,284	,336
Minimum	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Maximum	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00

Tablo 1.2 de veri toplama aracı olan şiddet tutumları anketinin sorularından elde edilen ortalama, standart sapma değerleri ile en düşük ve en yüksek puanlamalar gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere tutumlara ilişkin görüşler 1 ile “Katılıyorum” 2 ile “Katılmıyorum” 3 ile “Fikrim Yok” şeklinde kodlanmıştır. Anket sorularına ilişkin yüzdeler tablo 1.3 de gösterilmiştir.

Tablo 1.3 Örneklem grubunun şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılma oranları

S1;Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?		F	%
	Katılıyorum	123	82
	Katılmıyorum	21	14
	Fikrim Yok	6	4

Tablo 1.4 Örneklem grubunun içinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma oranları

S2; İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?			
		<i>F</i>	%
	Katılıyorum	125	83,3
	Katılmıyorum	19	12,7
	Fikrim Yok	6	4

Tablo 1. 5 Örneklem grubunun cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılma oranları

S3; Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz?			
		<i>F</i>	%
	Katılıyorum	117	78
	Katılmıyorum	26	17,3
	Fikrim Yok	7	4,7

Tablo 1.6 Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma oranları

S4; Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz?			
		<i>F</i>	%
	Katılıyorum	117	78
	Katılmıyorum	29	19,3
	Fikrim Yok	4	2,7

Tablo 1.7 Örneklem grubunun medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma oranları

S5; Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?			
		<i>F</i>	<i>%</i>
	Katılıyorum	118	78,7
	Katılmıyorum	22	14,7
	Fikrim Yok	10	6,7

Tablolardaki oranlar örneklemin genelinin o tutuma katılma oranını göstermektedir. Bu oranlar göstermiştir ki örneklem grubu en yüksek oranda (%83,3) ikinci soruya yani içinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma düşüncesine en yüksek oranda katılmışlardır. İkinci olarak ise %82 ile birinci soru şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılma oranı, , üçüncü olarak medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma sonrasında ise %78 katılma oranıyla son olarak Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma oranı %78 ile en düşük oranda olmuştur. Örneklem grubunun en çok katılmama oranı ise % 19,3 ile “Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz?” sorusuna olmuştur.

5.1.2 Araştırma Bulgularına Göre Medyadaki Şiddet Algısına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesine Yönelik Oransal Analizler

5.1.2. Örneklem grubunun medyanın şiddet etkilerine yönelik tutumlarının cinsiyet açısından oranları tablolarda sunulmuştur.

Tablo 2.1 Örneklem grubunun şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesinin cinsiyete göre oranları

		CİNSİYET		Toplam	
		ERKEK	KIZ		
Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	<i>f</i>	88	35	123
		%	86,3%	72,9%	82%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	14	7	21
		%	13,7%	14,6%	14,0%
	Fikrim Yok	<i>f</i>	0	6	6
		%	0,0%	12,5%	4%
Toplam		<i>f</i>	102	48	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 2.2 Örneklem grubunun içinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığına yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre oranları

		CİNSİYET		Toplam	
		ERKEK	KIZ		
İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	KATILYORUM	<i>f</i>	91	34	125
		%	89,2%	70,8%	83,3%
	KATILMIYORUM	<i>f</i>	9	10	19
		%	8,8%	20,8%	12,7%
	FİKRİM YOK	<i>f</i>	2	4	6
		%	2,4%	8,9%	4,6%
Toplam		<i>f</i>	85	45	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 2.3 Örneklem grubunun cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine yönelik tutumların cinsiyet oranları

			CİNSİYET		Toplam
			ERKEK	KIZ	
Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	f	80	37	117
		%	78,4%	77,1%	78,0%
	Katılmıyorum	f	18	8	26
		%	17,6%	16,7%	17,3%
	Fikrim yok	f	4	3	7
		%	3,9%	6,3%	4,7%
Toplam		f	102	48	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 2.4 Örneklem grubunun görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığına yönelik tutumların cinsiyete göre oranları

			CİNSİYET		Toplam
			ERKEK	KIZ	
Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	f	83	34	117
		%	81,4%	70,8%	78,0%
	Katılmıyorum	f	19	10	29
		%	18,6%	20,8%	19,3%
	Fikrim yok	f	0	4	4
		%	0,0%	8,3%	2,7%
Toplam		f	102	48	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 2.5 Örneklem grubunun Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna dair tutumlarının cinsiyet oranları

			CİNSİYET		Toplam
			ERKEK	KIZ	
Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	Katılıyorum	F	79	39	118
		%	77,5%	81,3%	78,7%
	Katılmıyorum	F	18	4	22
		%	17,6%	8,3%	14,7%
	Fikrim yok	F	5	5	10
		%	4,9%	10,4%	6,7%
Toplam		F	102	48	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablolar incelendiğinde Son soru dışındaki diğer soruların tamamında erkeklerin medyanın şiddet konusundaki etkilerine kızlara oranla daha yüksek oranda katıldıkları görülmüştür. Son soruda ise medyada ki şiddetin gerçek hayatta duyarsızlık oluşturduğu fikrine katılma oranları kızlarda %81,3 ile yüksek olmuştur. Ancak bu soruya katılmama oranı %18 ile erkeklerde daha yüksektir. İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından rol model alındığı fikrine katılıyor musunuz? Sorusuna katılma oranı cinsiyet değişkeni açısından erkeklerin yüzde %89,2'e ve kızların %70,8 ile farkın en fazla olduğu soru olduğu görülmüştür. Sorulara hem katılma hem katılmama cevapları açısından, erkekler %78,4, kızlar %77,1 ile en yakın oranların "Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz" sorusunda olduğu belirlenmiştir.

5.1.3. Örneklem Grubunun Mesleklerine göre Medyadaki Şiddete Yönelik Tutum Oranları

Tablo 3.1 Örneklem grubunun şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine yönelik tutumun mesleklere göre oranları

			MESLEK		Toplam
			ÖĞRENCİ	ÇALIŞAN	
Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	<i>f</i>	27	96	123
		%	69,2%	86,5%	82,0%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	6	15	21
		%	15,4%	13,5%	14,0%
	Fikrim yok	<i>f</i>	6	0	6
		%	15,4%	0,0%	4,0%
Toplam		<i>f</i>	39	111	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.2 Örneklem grubunun içinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma oranları

			MESLEK		Toplam
			ÖĞRENCİ	ÇALIŞAN	
İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	<i>f</i>	26	99	125
		%	66,7%	89,2%	83,3%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	10	9	19
		%	25,6%	8,1%	12,7%
	Fikrim yok	<i>f</i>	3	3	6
		%	7,7%	2,7%	4,0%
Toplam		<i>f</i>	39	111	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.3 Örneklem grubunun cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine yönelik tutumlarının çalışma durumlarına göre oranları

			MESLEK		Toplam	
			ÖĞRENCİ	ÇALIŞAN		
Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	<i>f</i>	29	88	117	
		%	74,4%	79,3%	78,0%	
	Katılmıyorum	<i>f</i>	8	18	26	
		%	20,5%	16,2%	17,3%	
	Fikrim yok	<i>f</i>	2	5	7	
		%	5,1%	4,5%	4,7%	
	Toplam		<i>f</i>	39	111	150
			%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.4 Örneklem grubunun görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma oranları

			MESLEK		Toplam	
			ÖĞRENCİ	ÇALIŞAN		
Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	<i>f</i>	29	88	117	
		%	74,4%	79,3%	78,0%	
	Katılmıyorum	<i>f</i>	8	21	29	
		%	20,5%	18,9%	19,3%	
	Fikrim yok	<i>f</i>	2	2	4	
		%	5,1%	1,8%	2,7%	
	Toplam		<i>f</i>	39	111	150
			%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 3.5 Örneklem grubunun mesleklere Göre Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma oranları

			MESLEK		Toplam
			ÖĞRENCİ	ÇALIŞAN	
Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	Katılıyorum	<i>f</i>	30	88	118
		%	76,9%	79,3%	78,7%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	7	15	22
		%	17,9%	13,5%	14,7%
	Fikrim yok	<i>f</i>	2	8	10
		%	5,1%	7,2%	6,7%
Toplam		<i>f</i>	39	111	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Örneklem grubunun çalışıp çalışmamasına göre tablolar incelendiğinde, Medyadaki dizi ve filmlerdeki şiddet görüntüleri karısındaki tutumların çalışıp çalışmama değişkenlerine göre en fazla ikinci soruda yani “İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz”? Sorusunda çalışan örneklem grubunun katılma oranı olarak yüzde 89,2, çalışmayan örneklem grubunun yüzde 66,79 oranı ile tutumlarının farklılaştığı görülmektedir. Öğrenci olan çalışmayan örneklem grubu % 25,6 ile bu soruda en fazla katılmama oranı göstermiştir. Yine oransal olarak ikinci olarak birinci soruda Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz? Sorusunda çalışan örneklem grubu %86,5 ile katılıyorum tutumunu belirtmişken, çalışmayan örneklem grubu 69,2 ile katılma oranı göstermiştir.

Örneklem gruplarının tutum katılma oranı olarak en fazla yaklaştığı soru çalışmayan grubun %76,4 çalışan grubun %79,3 ile katıldıkları “Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz”? Sorusunda olmuştur

5.1.4. Örneklem Grubunun Yaş Düzeylerine Göre Medyadaki Şiddet Görüntülerine Tutum Oranları

Tablo 4.1 Örneklem grubunun şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine yönelik tutumların yaş değişkenine göre oranları

			YAŞINIZ			Toplam
			10-18	19-35	36+	
Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	F	15	85	23	123
		%	60,0 %	85,9%	88,5%	82,0%
	Katılmıyorum	F	6	12	3	21
		%	24,0 %	12,1%	11,5%	14,0%
	Fikrim yok	F	4	2	0	6
		%	16,0 %	2,0%	0,0%	4,0%
Toplam		F	25	99	26	150
		%	100,0 %	100,0%	100,0 %	100,0%

Tablo 4.2 Örneklem grubunun içinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı tutumunun yaş değişkenine göre oranları

		YAŞINIZ			Toplam	
		10-18	19-35	36+		
İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	<i>f</i>	15	85	25	125
		%	60,0%	85,9%	96,2%	83,3%
	Katılmıyorum	<i>f</i>	8	10	1	19
		%	32,0%	10,1%	3,8%	12,7%
	Fikrim yok	<i>f</i>	2	4	0	6
		%	8,0%	4,0%	0,0%	4,0%
Toplam		<i>f</i>	25	99	26	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Medyadaki şiddet görüntülerine ilişkin tutumlarda yaş değişkenlerine göre oranlara bakıldığında ilk dört soruda medyanın şiddete yöneltmesi, rol model olması, teşvik etmesine katılma oranları 10-18 yaş arasında % 60 olarak en düşük seviyelerdedir. Çocuk yaş grubu (10-18) %32 ile aynı soruda şiddetin rol model alınmadığını düşünmektedir. Yetişkin yani 36 ve üzeri yaşlarda ise bu soruya katılma tutumu ise diğer yaş gruplarına göre % 96,2 ile en yüksek seviyededir. Yetişkinler ise çocuk yaş grubunun tersine medyadaki şiddetin rol model alındığını düşünmektedirler. 19-35 yaş arası grup son soruya yani medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz? Sorusuna % 84,8 oranı ile katılmışlardır en düşük oranda ise 36 yaş ve üzeri olanlar % 53,8 oranı ile katılmışlar % 30,8 oranı ile katılmamışlardır. Oranlar göstermiştir medyanın şiddet etkilerine katılma oranı yaş ilerledikçe artmakta, şiddet görüntülerine karşı günlük hayattaki şiddete karşı toplumda duyarsızlık olduğu fikri ise daha çok genç yaşlarda (özellikle 19-35 yaş arası %84,8) benimsenmektedir.

Tablo 4.3 Örneklem grubunu cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine yaş değişkenine göre oranları

			YAŞINIZ			Toplam
			10-18	19-35	36+	
Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	f	17	79	21	117
		%	68,0%	79,8%	80,8%	78,0%
	Katılmıyorum	f	6	16	4	26
		%	24,0%	16,2%	15,4%	17,3%
	Fikrim yok	f	2	4	1	7
		%	8,0%	4,0%	3,8%	4,7%
Toplam		f	25	99	26	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 4.4 Örneklem grubunun görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı tutumunun yaş değişkenine göre oranları

			YAŞINIZ			Toplam
			10-18	19-35	36+	
Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	f	16	82	19	117
		%	64,0%	82,8%	73,1%	78,0%
	Katılmıyorum	f	7	15	7	29
		%	28,0%	15,2%	26,9%	19,3%
	Fikrim yok	f	2	2	0	4
		%	8,0%	2,0%	0,0%	2,7%
Toplam		f	25	99	26	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 4.5 Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna yönelik tutumların oranları?

Medyadaki şiddet görüntülerine ilişkin tutumlarda yaş değişkenlerine göre oranlara bakıldığında ilk dört soruda medyanın şiddete yöneltmesi, rol model olması, teşvik etmesine katılma oranları 10-18 yaş arasında % 60 olarak en düşük seviyelerdedir. Çocuk yaş grubu (10-18) %32 ile aynı soruda şiddetin rol model alınmadığını düşünmektedir. Yetişkin yani 36 ve üzeri yaşlarda ise bu soruya katılma tutumu ise diğer yaş gruplarına göre % 96,2 ile en yüksek seviyededir. Yetişkinler ise çocuk yaş grubunun tersine medyadaki şiddetin rol model alındığını düşünmektedirler. 19-35 yaş arası grup son soruya yani medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz? Sorusuna % 84,8 oranı ile katılmışlardır en düşük oranda ise 36 yaş ve üzeri olanlar % 53,8 oranı ile katılmışlar % 30,8 oranı ile katılmamışlardır. Oranlar göstermiştir medyanın şiddet etkilerine katılma oranı yaş ilerledikçe artmakta, şiddet görüntülerine karşı günlük hayattaki şiddete karşı toplumda duyarsızlık olduğu fikri ise daha çok genç yaşlarda (özellikle 19-35 yaş arası %84,8) benimsenmektedir.

5.1.5. Örneklem Grubunun Eğitim Durumu Düzeylerine Göre Medyadaki Şiddet Görüntülerine Tutum Oranları

Tablo 5.1 Örneklem grubunun şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine yönelik tutumlarının eğitim durumuna göre oranları

			EĞİTİM DURUMU				Toplam	
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite		
Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	f	7	20	31	65	123	
		%	46,7%	60,6%	91,2%	95,6%	82,0%	
	Katılmıyorum	f	8	9	2	2	21	
		%	53,3%	27,3%	5,9%	2,9%	14,0%	
	Fikrim yok	f	0	4	1	1	6	
		%	0,0%	12,1%	2,9%	1,5%	4,0%	
	Toplam		f	15	33	34	68	150
			%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Eğitim durumuna göre medyadaki şiddet görüntülerinin çocukları suç ve şiddete yönelttiği düşüncesi % 95,6 ile üniversite mezunlarında yoğun olarak bulunduğu belirlenmiştir. Lise mezunları %91,2 katılma oranı ile ikinci sıradadır. Sonrasında 60,6 ile ortaokul mezunları gelmektedir. İlkokul düzeyinde ise bu tutuma katılma oranı diğer mezuniyet durumlarına göre düşük seviyededir. Katılma oranı % 46,7 ve katılmama oranı olarak da % 53,3 ile ilkokul mezunları medyadaki şiddetin çocukları suç ve şiddete yönelttiği fikrine katılmamaktadır.

Öğrenim düzeyleri yükseldikçe örneklem grubunun medyadaki şiddet görüntülerinin çocukları şiddete yönelttiği düşüncesine katılma oranının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 5.2 Örneklem grubunun İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı tutumuna yönelik eğitim durumuna göre oranları

			EĞİTİM DURUMU				Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	f	8	21	30	66	125
		%	53,3%	63,6%	88,2%	97,1%	83,3%
	Katılmıyorum	f	7	7	3	2	19
		%	46,7%	21,2%	8,8%	2,9%	12,7%
	Fikrim yok	f	0	5	1	0	6
		%	0,0%	15,2%	2,9%	0,0%	4,0%
Toplam		f	15	33	34	68	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Eğitim durumuna göre “İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz”? Sorusuna katılma oranı en fazla %97,1 ile üniversite mezunlarında sonrasında ise % 88,2 ile lise mezunlarında görülmektedir. Bu soruya katılmama oranı ise en fazla % 46,7 ile ilkokul mezunlarında sonrasında ise %21,2 ile lise mezunlarında olduğu görülmektedir. Öğrenim düzeyi arttıkça medyadaki şiddetin rol model alındığı fikrine katılma oranı yükselmektedir. Katılmama oranı da öğrenim düzeyi azaldıkça artmaktadır.

Tablo 5.3 Örneklem grubunun cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine eğitim durumuna göre oranları

			EĞİTİM DURUMU				Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	f	9	19	30	59	117
		%	60,0%	57,6%	88,2%	86,8%	78,0%
	Katılmıyorum	f	6	8	4	8	26
		%	40,0%	24,2%	11,8%	11,8%	17,3%
	Fikrim yok	f	0	6	0	1	7
		%	0,0%	18,2%	0,0%	1,5%	4,7%
Toplam		f	15	33	34	68	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 5.3 de görüldüğü üzere örneklem grubunun “Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine eğitim durumuna göre oranları %88,2 ile en fazla lise mezunlarında görülmüştür. Sonrasında ise 86,8 oranı ile üniversite mezunları suça eğimli insanların gösterilen suçları örnek aldığı düşüncesine katılmışlardır. Katılmama oranı ise en yüksek % 40 ile ilkokul sonrasında ise % 24,2 ile ortaokul mezunlarında görülmüştür.

Tablo 5.4 Örneklem grubunun görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine eğitim durumuna göre oranları

			EĞİTİM DURUMU				Toplam
			İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	f	8	20	31	58	117
		%	53,3%	60,6%	91,2%	85,3%	78,0%
	Katılmıyorum	f	7	10	2	10	29
		%	46,7%	30,3%	5,9%	14,7%	19,3%
	Fikrim yok	f	0	3	1	0	4
		%	0,0%	9,1%	2,9%	0,0%	2,7%
Toplam		f	15	33	34	68	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 5.4 incelendiğinde “Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz” ? Sorusuna en fazla katılma oranı % 91,2 ile lise mezunlarında görülmüştür. Sonrasında ise % 85,3 ile üniversite mezunlarında üçüncü olarak % 60,6 ile ortaokul ve en az katılma oranı olarak %53,3 ile ilkokul mezunlarında olmuştur. En fazla katılmama orası ise % 46,7 ile ilkokul mezunlarında görülmüştür.

Tablo 5.5 Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna eğitim durumuna göre oranları

		EĞİTİM DURUMU				Toplam	
		İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite		
Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	Katılıyorum	f	9	25	28	56	118
		%	60,0%	75,8%	82,4%	82,4%	78,7%
	Katılmıyorum	f	6	3	1	12	22
		%	40,0%	9,1%	2,9%	17,6%	14,7%
	Fikrim yok	f	0	5	5	0	10
		%	0,0%	15,2%	14,7%	0,0%	6,7%
Toplam		f	15	33	34	68	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 5.5. incelendiğinde Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz? Sorusuna katılma oranı en fazla %82,4 ile üniversite mezunları ve lise mezunlarında, en yüksek katılmama oranı ise % 40 ile ilkokul mezunlarında olduğu belirlenmiştir. İlkokul mezunlarının % 40 ı bu medyadaki şiddetin duyarsızlık oluşturduğu fikrine katılmamaktadırlar.

Sorular genel olarak değerlendirildiği zaman ilkokul mezunları tüm sorulara diğer öğrenim düzeylerine göre daha az katılma tutumu göstermişlerdir. Medyanın şiddete yönelik etkilerine ilkokul mezunları katılmama tutum oranları diğer öğrenim düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. İlkokul mezunlarının En yüksek katılma tutumunu bir anlamda negatif soru olan son soruda olmuştur.

5.1.6 Örneklem Grubunun Aylık Gelir Durumu Düzeylerine Göre Medyadaki Şiddet Görüntülerine Tutum Oranları

Tablo 6.1 Örneklem grubunun Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine aylık gelir durumu düzeylerine göre oranları

			AYLIK GELİR						Toplam
			0-700	750-1250	1300-1800	1850-2350	2400-2900	3000+	
Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	Katılıyorum	f	11	7	25	15	9	56	123
		%	84,6%	50,0%	92,6%	57,7%	90,0%	93,3%	82,0%
	Katılmıyorum	f	1	5	2	10	0	3	21
		%	7,7%	35,7%	7,4%	38,5%	0,0%	5,0%	14,0%
	Fikrim yok	f	1	2	0	1	1	1	6
		%	7,7%	14,3%	0,0%	3,8%	10,0%	1,7%	4,0%
Toplam		f	13	14	27	26	10	60	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 6.1. incelendiğinde Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz? Sorusuna katılma oranı gelir düzeyine göre oran olarak yükselme göstermemektedir. Ancak anketteki en yüksek gelir düzeyi olan 3000 ve üzeri gelir düzeyine sahip örneklem grubu gençlerin medya tarafından suç ve şiddete yöneltildiği düşüncesine %93,3 oranı ile yoğun olarak katılmaktadır. İkinci olarak en yüksek katılma oranı 1300-1800 TL gelir düzeyi olan bireylerde 92,6 olmuştur. En düşük katılma oranı %50 ile 750-1250 tl aralığındaki gelir düzeyine sahip örneklem grubu olmuştur. Örneklem grubunda %38,5 katılmama oranı ile 4. Gelir grubu en fazla katılmama oranını göstermiştir.

Tablo 6.2 Örneklem grubunun İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma durumu aylık gelir durumu düzeylerine göre oranları

		AYLIK GELİR						Total	
		0-700	750-1250	1300-1800	1850-2350	2400-2900	3000+		
Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	Katılıyorum	f	11	12	16	17	9	53	118
		%	84,6%	85,7%	59,3%	65,4%	90,0%	88,3%	78,7%
	Katılmıyorum	f	2	1	6	6	0	7	22
		%	15,4%	7,1%	22,2%	23,1%	0,0%	11,7%	14,7%
	Fikrim yok	f	0	1	5	3	1	0	10
		%	0,0%	7,1%	18,5%	11,5%	10,0%	0,0%	6,7%
Total		f	13	14	27	26	10	60	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 6.2’de görüldüğü üzere “2400-2900 TL ve üzeri gelir durumuna sahip örneklem grubu en fazla oranda % 90 ile katılmışlardır. Sonrasında ise % 85,2 ile 1300-1800 TL gelir durumuna sahip örneklem grubu katılım göstermiştir. 1850-2350 TL geliri olan 4. Gelir grubu % 65,4 ile En düşük katılma oranını göstermiştir. En yüksek katılmama oranı ise % 34,6 ile 1850-2350 TL gelir grubunda olmuştur

Tablo 6.3 Örneklem grubunun cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesinin aylık gelir durumu düzeylerine göre katılma oranları.

			AYLIK GELİR						Total	
			0-700	750-1250	1300-1800	1850-2350	2400-2900	3000+		
Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	f	10	10	23	17	9	48	117	
		%	76,9 %	71,4 %	85,2%	65,4%	90,0%	80,0 %	78,0 %	
	Katılmıyorum	f	2	2	3	9	1	9	26	
		%	15,4 %	14,3 %	11,1%	34,6%	10,0%	15,0 %	17,3 %	
	Fikrim yok	f	1	2	1	0	0	3	7	
		%	7,7 %	14,3 %	3,7%	0,0%	0,0%	5,0 %	4,7%	
	Total		f	13	14	27	26	10	60	150
			%	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tablo 6.3 incelendiğinde “Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz?”

Sorusuna 2400-2900 TL gelir durumuna sahip örneklem grubu en fazla oranda % 90 oranı ile katılmışlardır. En düşük katılma oranı % 65,4 ile 4. Gelir grubu ve en yüksek katılmama oranı ise % 34,6 ile yine 4. Gelir grubunda olmuştur.

Tablo 6.4 Örneklem grubunun görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine aylık gelir durumuna göre katılma oranları

			AYLIK GELİR						Total
			0-700	750-1250	1300-1800	1850-2350	2400-2900	3000+	
Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Katılıyorum	f	11	9	23	13	8	53	117
		%	84,6%	64,3%	85,2%	50,0%	80,0%	88,3%	78,0%
	Katılmıyorum	f	2	3	3	12	2	7	29
		%	15,4%	21,4%	11,1%	46,2%	20,0%	11,7%	19,3%
	Fikrim yok	f	0	2	1	1	0	0	4
		%	0,0%	14,3%	3,7%	3,8%	0,0%	0,0%	2,7%
Total		f	13	14	27	26	10	60	150
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 6.4 incelendiğinde “Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?” Sorusuna 3000 TL ve üzeri gelir durumuna sahip örneklem grubu en fazla oranda % 88,3 ile katılmışlardır. En düşük katılma oranı % 50 ile 4. Gelir grubu ve en yüksek katılmama oranı ise % 46,2 ile 4. Gelir grubunda olmuştur.

Tablo 6.5 Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma durumunun aylık gelir düzeyine göre oranları

		AYLIK GELİR						Total	
		0-700	750-1250	1300-1800	1850-2350	2400-2900	3000+		
Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	Katılıyorum	f	11	12	16	17	9	53	118
		%	84,6%	85,7%	59,3%	65,4%	90,0%	88,3%	78,7%
	Katılmıyorum	F	2	1	6	6	0	7	22
		%	15,4%	7,1%	22,2%	23,1%	0,0%	11,7%	14,7%
	Fikrim yok	F	0	1	5	3	1	0	10
		%	0,0%	7,1%	18,5%	11,5%	10,0%	0,0%	6,7%
Total	F	13	14	27	26	10	60	150	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 6.5 incelendiğinde “Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz”? Sorusuna 2400-2900 TL gelir durumuna sahip örneklem grubu en fazla oranda % 90 ile katılmışlardır. En düşük katılma oranı %59,3 ile 3. Gelir grubu ve en yüksek katılmama oranı ise % 23,1 ile 4. Gelir grubunda olmuştur.

5.2. ÖRNEKLEM GURUBUNA İLİŞKİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERLE İSTATİKSEL ANALİZLER

Kullanacağımız istatistik yönetimini belirlemek için örneklem büyüklüğümüz $n > 30$ dan büyük olduğu için her bir faktörün normal dağılıma sahip olup olmadığını ve verilerin homojen dağılıp dağılmadığı incelenmiştir.

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test						
		Soru 1	Soru 2	Soru 3	Soru	Soru 5
N		150	150	150	150	150
Normal Parametreler ^{a,b}	Ortalama	1,2800	1,2500	1,2900	1,2800	1,2600
	Std. Sapma	,56995	,53889	,57375	,53333	,57945
En fazla Ekstrem Farklılaşma	Mutlak	,468	,479	,463	,460	,483
	Pozitif	,468	,479	,463	,460	,483
	Negatif	-,312	-,321	-,307	-,300	-,327
İstatistik Test		,468	,479	,463	,460	,483
Asymp. Sig. (2-tailed)		,000 ^c	,000 ^c	,000 ^c	,000 ^c	,000 ^c
a. Test distribution is Normal.						
b. Calculated from data.						
c. Lilliefors Significance Correction.						

Tablo 5.2 den anlaşılacağı üzere anlamlılık dereceleri tüm faktörler için $p > 0,05$ ten küçük ve normal dağılıma sahip olmadığı için istatistiksel analizlerde nonparametrik testler kullanılmıştır.

5.2.1. ÖRNEKLEM GRUBUNUN MEDYADAKİ ŞİDDET TUTUMUNUN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE İSTATİKSEL ANALİZİ

	CİNSİYET	Sayı	Sıra Ortalaması	Toplam Ortalaması
S1: Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	ERKEK	102	71,88	7332,00
	KIZ	48	83,19	3993,00
	Toplam	150		
S2: İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	ERKEK	102	71,01	7243,00
	KIZ	48	85,04	4082,00
	Toplam	150		
S3: Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz?	ERKEK	102	75,07	7657,00
	KIZ	48	76,42	3668,00
	Toplam	150		
S4: Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz?	ERKEK	102	72,60	7405,00
	KIZ	48	81,67	3920,00
	Toplam	150		
S5: Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	ERKEK	102	76,07	7759,00
	KIZ	48	74,29	3566,00
	Toplam	150		

İstatiksel analiz					
	S1	S2	S3	S4	S5
Mann-Whitney U	963,000	895,000	1108,500	960,000	1114,000
Wilcoxon W	2793,000	2725,000	2938,500	2790,000	2944,000
Z	-2,310	-3,083	-,877	-2,271	-,886
Asymp. Sig. (2-tailed)	,021	,002	,380	,023	,376
a. Gruplaşma Değişkeni: CİNSİYET					

Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılma tutumunun (S1) cinsiyete göre $p < 0,05$ düzeyinde

istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. İstatistikler incelendiğinde Erkeklerin TV dizileri ve filmlerinin çocukları şiddete yönelttiği fikrine katılma düzeyleri kızlardan daha fazla olduğu görülmektedir.

İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı tutumu (S2) katılma tutumu açısından cinsiyete göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Erkeklerin kızlara oranla model alınmasına katılma oranının daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı tutumuna (S3) katılma tutumu cinsiyete göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma tutumu düşüncesine katılma tutumu (S4) cinsiyete göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Erkeklerde günlük hayattaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma düzeyi daha fazladır.

Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma tutumu (S5) açısından cinsiyete göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

5.2.2. ÖRNEKLEM GRUBUNUN MEDYADAKİ ŞİDDET TUTUMUNUN MESLEK DEĞİŞKENİNE GÖRE İSTATİKSEL ANALİZİ

Ranks				
	MESLEK	Sayı	Sıra Ortalaması	Toplam Ortalaması
S1: Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	Öğrenci	39	86,23	3363,00
	Çalışan	111	71,73	7962,00
	Toplam	150		
S2: İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	Öğrenci	39	87,96	3430,50
	Çalışan	111	71,12	7894,50
	Toplam	150		
S3: Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz?	Öğrenci	39	78,18	3049,00
	Çalışan	111	74,56	8276,00
	Toplam	150		
S4: Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	Öğrenci	39	78,56	3064,00
	Çalışan	111	74,42	8261,00
	Toplam	150		
S5: Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	Öğrenci	39	76,47	2982,50
	Çalışan	111	75,16	8342,50
	Toplam	150		

İstatistikler					
	S1	S2	S3	S4	S5
Mann-Whitney U	892,500	840,000	1047,000	1053,500	1125,500
Wilcoxon W	3037,500	2985,000	3192,000	3198,500	3270,500
Z	-2,452	-3,089	-,891	-,816	-,127
Asymp. Sig. (2-tailed)	,014	,002	,373	,414	,899
a. Gruplaşma Değişkeni: MESLEK					

Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılma tutumunun (S1) mesleki duruma göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. İstatistikler incelendiğinde çalışan bireylerin çalışmayanlara oranla çocukları şiddete yönelttiği fikrine katılma düzeylerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma tutumu (S2) açısından mesleki duruma göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Çalışan bireylerin çalışmayan öğrenci olanlara oranla şiddetin model alınmasına katılma tutumlarının daha fazla olduğunu söyleyebiliriz

Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılma tutumu (S3) mesleki duruma göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma tutumu (S4) düşüncesine katılma tutumu mesleki duruma göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma tutumu (S5) açısından mesleki duruma göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

5.2.2. ÖRNEKLEM GRUBUNUN MEDYADAKİ ŞİDDET TUTUMUNUN EĞİTİM DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE İSTATİKSEL ANALİZİ

	Eğitim durumu	Sayı	Sıra Ortalaması
Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	İlkokul	15	100,40
	Ortaokul	33	92,00
	Lise	34	68,75
	Üniversite	68	65,38
	Toplam	150	
İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	İlkokul	15	96,60
	Ortaokul	33	91,08
	Lise	34	71,84
	Üniversite	68	65,12
	Toplam	150	
Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	İlkokul	15	87,60
	Ortaokul	33	92,33
	Lise	34	67,41
	Üniversite	68	68,71
	Toplam	150	
Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz?	İlkokul	15	93,07
	Ortaokul	33	89,26
	Lise	34	65,93
	Üniversite	68	69,74
	Toplam	150	
Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	İlkokul	15	87,50
	Ortaokul	33	78,89
	Lise	34	74,21
	Üniversite	68	71,85
	Toplam	150	

İstatistik analizleri					
	S1	S2	S3	S4	S5
Chi-Square	15,091	13,111	9,334	9,127	1,338
df	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,002	,004	,025	,028	,720
a. Gruplaşma Değişkeni: EĞİTİM DURUMU					

Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine (S1) katılma tutumunun eğitim durumu değişkenine göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. İstatistikler incelendiğinde üniversite mezunu bireylerin diğer okullardan mezun olanlara oranla çocukları şiddete yönelttiği fikrine katılma düzeylerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma tutumu (S2) açısından eğitim durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Üniversite mezunu bireylerin diğer bireylere oranla olanlara oranla şiddetin model alınmasına katılma tutumlarının daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılma tutumu (S3) mesleki duruma göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür. Üniversite mezunu bireyler daha fazla işlenecek TV dizilerinin örnek alındığını tutumu diğer okul mezunlarına göre daha fazladır.

Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma tutumu (S4) düşüncesine katılma tutumu eğitim durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Üniversite mezunları medyada yer alan şiddet görüntülerinin günlük hayatımızdaki şiddeti arttırdığını diğer okul mezunlarından daha fazladır.

Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma tutumu (S5) açısından eğitim durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

5.2.3. ÖRNEKLEM GRUBUNUN MEDYADAKİ ŞİDDET TUTUMUNUN GELİR DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE İSTATİKSEL ANALİZİ

	Ranks		
	AYLIK GELİR	Sayı	Sıra Ortalaması
S1: Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	0-700	13	74,12
	750-1250	14	99,93
	1500-1800	27	67,33
	1850-2350	26	92,98
	2400-2900	10	70,55
	3000+	60	67,03
	Toplam	150	
S2: İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	0-700	13	79,62
	750-1250	14	96,54
	1500-1800	27	71,00
	1850-2350	26	88,88
	2400-2900	10	71,45
	3000+	60	66,60
	Toplam	150	
S3: Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	0-700	13	76,77
	750-1250	14	81,79
	1500-1800	27	70,20
	1850-2350	26	83,75
	2400-2900	10	66,15
	3000+	60	74,13
	Toplam	150	
S4: Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	0-700	13	70,23
	750-1250	14	87,43
	1500-1800	27	70,43
	1850-2350	26	96,13
	2400-2900	10	73,60
	3000+	60	67,52
	Toplam	150	
S5: Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	0-700	13	70,27
	750-1250	14	70,64
	1500-1800	27	90,98
	1850-2350	26	85,58
	2400-2900	10	68,10
	3000+	60	67,67
	Toplam	150	

TEST İSTATİSTİKLERİ

	S1	S2	S3	S4	S5
Chi-Square	26,951	20,898	4,165	18,380	14,578
df	5	5	5	5	5
Asymp. Sig.	,000	,001	,526	,003	,012

a. Gruplaşma Değişkeni: AYLIKGELİR

Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılma tutumunun (S1) gelir durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. İstatistikler incelendiğinde aylık geliri yüksek olan bireylerin medyadaki filmlerin çocukları şiddete yönelttiği fikrine katılma düzeylerinin diğer gelir durumuna göre daha fazla olduğu görülmektedir.

İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma tutumu (S2) açısından gelir durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Gelir durumu 3000 TL ve üzeri olan bireylerin şiddetin model alınmasına katılma tutumlarının diğer gelir düzeyleriyle daha fazla olduğunu söyleyebiliriz

Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılma tutumu (S3) gelir durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma tutumu (S4) gelir durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. İstatistikler incelendiğinde 1850-2350 TL gelir düzeyine sahip örneklem grubunun medyada yer alan şiddet görüntülerinin günlük hayattaki şiddeti arttırdığı düşüncesine diğer gruplara göre daha fazla katılmışlardır.

Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılma tutumu (S5) açısından gelir durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

5.2.4. ÖRNEKLEM GRUBUNUN MEDYADAKİ ŞİDDET TUTUMUNUN YAŞ DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE İSTATİKSEL ANALİZİ

Sıralamalar			
	YAŞINIZ	Sayı	Sıra Ortalaması
S1: Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?	10-18	25	92,96
	19-35	99	72,45
	36+	26	70,31
	Toplam	150	
S2: İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?	10-18	25	92,80
	19-35	99	73,69
	36+	26	65,77
	Toplam	150	
S3: Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	10-18	25	83,20
	19-35	99	74,11
	36+	26	73,38
	Toplam	150	
S4: Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?	10-18	25	86,60
	19-35	99	71,87
	36+	26	78,65
	Toplam	150	
S5: Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?	10-18	25	74,78
	19-35	99	70,75
	36+	26	94,27
	Toplam	150	

İstatistiksel Analiz a,b					
	S1	S2	S3	S4	S5
Kikare	8,792	10,481	2,284	3,997	4,131
Df	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,012	,005	,319	,136	,127
a. Kruskal Wallis Test					
b. Gruplaşma Değişkeni: YAŞINIZ					

Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılma tutumunun (S1) yaş durumuna göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. İstatistikler incelendiğinde yaş düzeyi yüksek olan bireylerin medyadaki filmlerin çocukları şiddete yönelttiği fikrine katılma düzeylerinin diğer yaş düzeylerine göre daha fazla olduğu görülmektedir.

İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılma tutumu (S2) açısından yaş düzeyine göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu söyleyebiliriz. Yaş düzeyi 36+ üzeri olan bireylerin şiddetin model alınmasına katılma tutumlarının diğer yaş düzeyleriyle daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılma tutumu (S3) yaş düzeyine göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılma tutumu (S4) yaş düzeyine göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna

katılma tutumları (S5) açısından yaş düzeyine göre $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür.

6. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Şiddet, toplumsal ve evrensel bir olgudur. Şiddet insanın temel içgüdülerinden biri olan saldırganlığın bir türü ve derecesi olması nedeniyle evrensel, diğer taraftan sosyalleşme süreci içinde öğrenme yoluyla içinde yaşanan toplumun örf, adet, inanç ve kültürünün de etkisiyle belirli davranış biçimlerine dönüşerek toplumsal ilişkileri etkilemesi yönüyle de toplumsaldır.

Şiddetin uygarlık geliştikçe azalacağı yönündeki iddia ve öngörülerin tersine bugün şiddet farklı boyutlarda ve yoğunlukta yaşanmaktadır. Değişen kültür ve gelişen teknolojinin biçimlendirdiği yaşam tarzı şiddetin bir takım araçlarını değiştirmiş ve şiddet türlerini arttırmıştır.

Şiddetin doğal bir eğilim olarak insanda potansiyel olarak verili olması bu potansiyeli yönlendiren ve harekete geçiren etkenlerin araştırılmasını gerekli kılmıştır. Çalışmamızda bu etkenler arasında medyanın rolü araştırılmıştır. Çalışmamızın odak noktası medyadaki gerek haber tarzında gerekse de film, dizi ve program tarzında verilen şiddet sunumunun insanlardaki şiddet eğilimini yönlendirip yönlendirmediği, günlük hayatta görülen şiddet eylemlerini etkilemede bir unsur olup olmadığı ve şiddete yönelik algı ve duyarlılığımızı biçimlendirip biçimlendirmediği yönünde olmuştur.

Araştırma sırasında elde ettiğimiz bulguların hipotezlerimizi büyük oranda doğruladığı anket sorularına verilen cevaplardan anlaşılmaktadır.

Medyada var olan şiddet içerikli yayınlarla toplumda artan şiddet eğilimi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğuna dair hipotezimizi sınamak için katılımcılara yönelttiğimiz, şiddet içeren TV dizi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yöneltip yöneltmediğine ilişkin sorumuza %82 oranında “katılıyorum” cevabı verilmiştir. Doç. Dr. Serdal Seven’in 2010 yılında yaptığı araştırma sonucunda çocuklardaki şiddet eğiliminin yüzde 18’inin kaynağının medya olduğu ortaya çıkmıştır. 2015 yılında farklı bir teknikle yaptığı benzer bir çalışmada ise bu oranın arttığını tespit etmiştir

(<http://www.furkanhaber.net/medya-siddeti-korukluyor/12833/>). Medyadaki şiddet içerikli yayınlarla çocukların ve gençlerin ruhsal durum ve davranışları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu yönündeki hipotezimiz araştırma sonucunda elde ettiğimiz bulgularla doğrulanmıştır. Zira, şiddet içeren film ve dizilerin çocukları gözleme ve taklit etme yoluyla şiddete yönelttiği katılımcıların %83,3'ü tarafından "katılıyorum" cevabı verilerek doğrulanmıştır. Nitekim "uyarma kuramı"na göre saldırganlık eğilimine halihazırda sahip olan çocuklar televizyondaki şiddet görüntüleri karşısında heyecanlanmakta ve duygusal olarak uyarılmaktadırlar. Bu kurama göre çocuklar televizyonda gördükleri şiddeti gerçek hayatta uygulayabilmeyi bir deneyim olarak görmektedirler. Bu durum medyanın bireyleri etkileme ve yönlendirmede ne kadar güçlü olduğunu göstermektedir. Günümüzde "hiper-aktif çocuk" sorununun temelinde görsel ve işitsel uyaranlar olduğu uzmanlarca sık sık dile getirilmektedir. Özellikle abartılı ve mutlu şiddetin bir arada verildiği çizgi filmler gerçek ile kurgu arasındaki ayrımı yapamayacak derecede bilişsel yetileri gelişmemiş çocukların davranışlarına, diğer çocuklarla ilişkilerine ve şakalarına yansımaktadır. İçinde şiddet barındıran görsellerin yoğun olarak işlendiği çizgi filmlerle alakalı olarak görüşlerine başvurduğumuz Gaziantep'teki yerel bir televizyon kanalı yayın müdürü "içinde tatlı şiddet ya da eğlence tarzında şiddet olan çizgi filmlerde izleyicilerden olumlu dönüşler alıyoruz." şeklindeki açıklaması izleyicilerin eğlence ile harmanlanmış mutlu şiddeti genel şiddet kategorisi içinde değerlendirmede ve aynı zamanda ebeveynlerin de çizgi filmlerde izlenen bu tür şiddetin çocuklarının psikolojik ve ruhsal gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceğini büyük oranda öngöremediklerini göstermektedir.

Bu durum, medyadaki şiddet gösteriminin insandaki şiddet eğilimini beslediği, insanları suç işleme ve şiddete başvurmaya yatkın hale getirdiğini göstermektedir. Albert Bandura'nın "sosyal öğrenme kuramı" na göre davranışlarımızın büyük bir bölümü başkalarının davranışlarını gözleme, taklit ve model alma yoluyla gerçekleşmektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin aksiyon ve macera türü filmlerde gördükleri kahramanların şiddet içeren davranışlarını taklit ederek onları "rol model" olarak benimsedikleri görülmektedir. Nitekim, Gaziantep'te yayın yapan yerel televizyon kanallarına haber sağlayan bir haber ajansı

müdürü ile yapmış olduğumuz görüşmede çocukların izlediği filmlerdeki dövüş sahnelerinden etkilenecek film kahramanlarının dövüş tekniklerini şaka yollu da olsa arkadaşlarına uyguladıklarını belirtmektedir.

Medyada sunulan intihar, cinayet, hırsızlık, gasp gibi suçlara ilişkin haberlerin sunum tarzı ile bu suçlara eğilim arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını anlamak için katılımcılara sorduğumuz “ Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %78’i “katılıyorum” cevabını vermiştir. Nitekim suç içeren film ve dizilere konu olan suçların (cinayet, hırsızlık, dolandırıcılık vs.) işlenme teknikleri öğretilmekte, işlenen suçu sıradan, cazip, heyecanlı ve faydalı bir etkinlik gibi gösterirken, suçu işleyen kişileri ise saygın, sempatik birer insan olarak topluma tanıtmaktadır. Böylece hem suçun hemde suçlunun reklamı yapılmaktadır.

Sosyal öğrenme kuramı ve uyarma kuramları bağlamında ele aldığımızda medyanın tutum ve davranışlarımızı şekillendirmede ne denli etkileyici bir güce sahip olduğunu anlıyoruz. Dinlediği bir şarkı klibinden esinlenerek yada intiharla ilgili izlediği bir film veya izlediği bir haberde gördüğü kişi yada kahramanla kendisini özdeşleştirerek intihara kalkışan insanlarla ilgili haberlerle sık sık karşılaşmaktayız. Aynı şekilde izlemiş olduğu bir cinayet, hırsızlık veya dolandırıcılık konulu film yada haberleri izleyerek aynı yol ve yöntemlerle bu suçları işleyen insanların olduğu emniyete yansıyan bir çok vakada görülmektedir.

Haber programlarında sunulan şiddet haber ve görüntüleri ile günlük hayatta tanık olunan şiddete karşı duyarsız kalma arasında bir ilişkinin varlığını bulmaya yönelik katılımcılara sorduğumuz, “ Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz ? ” sorusuna katılımcıların %78,7’si “katılıyorum” cevabını vermiştir. Çalışmamızın 3. Bölümünde televizyon yayınlarındaki şiddet içeriklerinin etkileri konusunda alt başlık olarak ele aldığımız “duyarsızlaştırma kuramı”na göre şiddet görüntülerine maruz kalmak ve televizyon uyarıcılarıyla aşırı şiddet yükleniminin izlerkitlede duyarsızlaşmaya neden olduğu,

bu durumun çocuklarda ve yetişkinler üzerinde “ anestezi” etkisi oluşturarak duyarsızlaştırmaya hizmet ettiği belirtilmiştir.

Araştırma sonuçları temel alındığında medyadaki şiddet ile toplumda gözlenen şiddet arasında doğrudan bir ilişkinin olmadığı ancak, medyadaki şiddetin bireyin şiddete yönelik tutum ve davranışlarına etki ettiği anlaşılmaktadır. Her şiddet davranışının kendine özgü nedenleri olmakla beraber bu şiddet davranışlarının toplumsal alana yansıma biçimi ve sıklığı ile medyadaki şiddet gösteriminin izlerkitle üzerinde oluşturduğu etki arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu çalışmamızın vardığı bir sonuçtur.

Maalesef medyadaki şiddet içeren görsel ve işitsel yayınların etkileri konusunda medya mensupları başta olmak üzere; ebeveynlerin, eğitimcilerin, çocukların, gençlerin ve erişkinlerin yeteri kadar bilgilendirildiği söylenemez. Medyadaki şiddet ve etkileri konusunda anne ve babalara, eğitimcilere, çocuklara ve yetişkinlere gerekli eğitimin verilerek bu konuda kamusal bir duyarlılığın oluşturulması gerekmektedir. Özellikle anne ve babalar çocuklarına bu tür yayınları izlemeleri konusunda birtakım sınırlamalar getirmelidir.

Yayınlanan şiddet içerikli medya görsellerinde şiddetin yöntemiyle ilgili tanımlardan, tekrarlardan, ayrıntılı görüntü ve canlandırmalardan mümkün olduğu kadar kaçınılmalıdır. Şiddet içeren suç, haber ve görüntüler yayınlanmadan önce çocuklar ve ergenlerin seyretmesini engelleyecek uyarılara yer verilmelidir.

Şiddet içeren durum ve olayları belirli sinema ve kamera teknikleri ile yapılandırıp görselleştirmemek ve gösterim tekrarından kaçınmak oldukça önemlidir. Bu tür görüntüler, başta çocuklar olmak üzere tüm izleyicilerde farklı düzeylerde korku, gerilim ve kaygıya neden olmakta ve buna bağlı olarak da izlerkitlede şiddete karşı duyarsızlık oluşturmaktadır.

7. KAYNAKÇA

- Alem, J. (2008). *Medya Analizleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çağlayandereli, M. ve Erjem, Y. (2006). *Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 30 (1), 15-30.
- Çoban, Ş.(2103). *Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya*. İstanbul: Parşömen Yayınları.
- Demir, V. (2006). *Medya Etiği*. (1.b.). İstanbul: Beta Basım Yayım
- Dinçer, M. K., Yılmazkol, Ö. (2009). *Televizyon: Çocuklara Gerçek Hayatı Şiddetle Öğreten “Çağdaş Masal Anlatıcısı”*. S.İ.Akçalı (Ed.). *Çocuk ve medya* (2.b.). içinde (s.189-210). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erdal, C.(2012). *Medyanın Efendisi Şiddet*. İstanbul : Doruk Yayıncılık.
- Erdoğan, S. ve Alemdar, K. (1990). *İletişim ve Toplum*. Bilgi Yayınevi, Ankara
- Erten, Y, Ardalı, C. (1996). *Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları*.
- Palabıyıkoglu, R. (2008). *Medya ve Şiddet. Kriz Dergisi, 5(2),:123-126*
- Geçer, E. (2013). *Medya ve Popüler Kültür Diziler, Televizyon ve Toplum*.(1.b). İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Gümüšoğlu, F.(2006). *Terör, Şiddet ve Toplum*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Işiker, F.(2011). *Televizyon Yayınlarında Şiddet*, Ankara
- İspirli, M. (2000). *Medya Gerçeği ve Haberciler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kara, T.(2013). *Sosyal Medya Endüstrisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kocacık, F.(2001). *Şiddet Olgusu Üzerine. Cumhuriyet Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 1*
- Korkmaz, Ö., Yeşil, R. (2008). *Öğretmen Adaylarının Televizyon Bağımlılıkları, Okuryazarlık Düzeyleri ve Eğitselliğine İlişkin Düşünceleri*. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 55-72.
- Laughey, D.(2010). *Medya Çalışmaları Teoriler ve Yaklaşımlar* (A.Toprak Çev.) İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Maıgret, E.(2014). *Medya ve İletişim Sosyolojisi* (H.Yücel Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

- Mosses, R. (2001) . *Şiddet Nerede Başlıyor?* (A.Kul Çev.) İstanbul: Cogito Yayınları.
- Mutlu, E.(1997). Televizyon, Çocuklar ve Şiddet. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (1.s.), 41-76.
- Okumuş, E. (2014). *Doğamızdaki Şiddet*. İstanbul: Siyah Beyaz Kitap.
- Oktik, N., (2008). *Bireysel Bir Şiddet Olarak İntiharın Sosyolojik Açılımı*, Doğu Batı Düşünce Dergisi, (43.s.) 199-218.
- Özel, S.(2015). *Yeni Medya Çağında Televizyon*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Özsöz, C. (2009). *Bourdieu Sosyolojisi ve Simgesel Şiddet*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Paker, K. O. (2009). *Çocuk Temsilleri Ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi*.
- S.İ.Akçalı (Ed.). *Çocuk ve medya* (2.b., s 129-155). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- RTÜK. (2009). *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması-2*. Ankara: RTÜK.
- Sezal, İ.(2003). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.
- Tekin, Ü. (2011). *Şiddet Üzerine*. İstanbul: Orient Yayınları.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri Ve Demokrasi*. Ankara: Dost Yayınevi.
- Yaşat, C. D.(2006). *Terör, Şiddet ve Toplum*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Yavuz, S. (2014). *Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları ve Medya Metinleri Aracılığıyla Sunumu*. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve Kültürel Çalışmalar Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,
- Walby, S.(2013). Violence and Society: Introduction to an emerging field of sociology. *Current Sociology*.
- <http://www.e-psikiyatri.com/medya-şiddeti-besliyor-mu-29371>.Erişim Tarihi. 15.01.2017
- <http://www.msxlab.org/forum/iletisim-bilimleri/195298-medya-ve-siddet.html>. Erişim Tarihi. 14.01.2017
- www.psikoterapistim.org/sosyal_ogrenme_kurami_Albert_Bandura.htm.Erişim Tarihi. 14.12.2016

- <http://www.cnnturk.com/video/turkiye/turkiye-kitap-okuma-oraninda-kacinci-sirada>. Erişim Tarihi. 21.04.2017
- <http://www.furkanhaber.net/medya-siddeti-korukluyor/12833/>.Erişim Tarihi.24.04.2017
- <http://www.ajans5.com/cocuklar-siddeti-medyadan-ogreniyor-5855h.html> Erişim Tarihi. 25.04.2017
- <http://docplayer.biz.tr/20698945-Sembolik-siddet-arenasi-televizyon-ve-medyatik-soylemin-ozerkligi-sorunu.html>. Erişim Tarihi: 25.12.2016

EK 1

ANKET FORMU

1. Cinsiyetiniz

Kadın () Erkek ()

2. Mesleğiniz

(.....)

3. Yaşınız

(.....)

4. Eğitim durumunuz

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

5. Aylık ortalama geliriniz(aileniz dahil)

() 0-700 TL () 750-1250 TL () 1300-1800TL () 1850 -2350 TL ()

2400-2900 () 3000 TL ve üzeri

6. Şiddet içeren TV dizisi ve filmlerin çocukları ve gençleri suç ve şiddete yönelttiği düşüncesine katılıyor musunuz?

() Katılıyorum () Katılmıyorum () Fikrim yok

7. İçinde şiddet unsuru barındıran gerilim ve aksiyon türü filmlerin başrol oyuncularının çocuklar ve gençler tarafından “rol-model” alındığı fikrine katılıyor musunuz?

() Katılıyorum () Katılmıyorum () Fikrim yok

8. Cinayet, hırsızlık, gasp, tecavüz gibi suçların işlendiği film ve haberlerde suça eğilimli insanların gösterilen bu suçların işleniş biçimini işleyecekleri suçlarda örnek aldığı düşüncesine katılıyor musunuz ?

Katılıyorum Katılmıyorum Fikrim yok

9. Görsel ve yazılı medyada yer alan şiddet haber ve görüntülerin günlük sosyal hayatımızdaki şiddeti arttırdığı düşüncesine katılıyor musunuz ?

Katılıyorum Katılmıyorum Fikrim yok

10 . Medyada gerek haber olarak gerekse de film olarak sunulan şiddetin günlük hayatımızda tanık olduğumuz şiddete karşı insanlarda duyarsızlık oluşturduğuna katılıyor musunuz?

Katılıyorum Katılmıyorum Fikrim yok

EK 2 :

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında Adıyaman'da doğdu. İlkokulu Adıyaman'da orta ve lise tahsilini ise Gaziantep'te tamamladı. 1993 yılında Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesinden lisans öğrenimine başladı ve 1997 yılında aynı üniversiteden mezun oldu. 2009 yılında başladığı Anadolu Üniversitesi AÖF Sosyoloji lisans bölümünden 2014 yılında mezun oldu. Halen Gaziantep'te serbest avukatlık yapmakta ve aynı zamanda Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim dalında yüksek lisans yapmaktadır.

